

Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος - Αλεξάνδρεια Πανεπιστημιούπολη
Σχολή Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης

«Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες και βιβλιοθεραπεία»

Πτυχιακή Εργασία

Θεοπίστη Τζαγκαράκη –Αφροδίτη Κουτσίδου

114/18 – 047/18

Ακαδημαϊκό έτος 2021-2022

Περίληψη

Τα νοσοκομεία, όπως κάθε φορέας που στηρίζει το έργο του στην έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση και στην παραγωγή νέας γνώσης, διαθέτουν βιβλιοθήκες. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους και οι συνθήκες λειτουργίας τους, τις εντάσσουν στην κατηγορία των ειδικών βιβλιοθηκών. Διατηρώντας την κλασική τους μορφή ή υιοθετώντας μια πιο ψηφιοποιημένη εκδοχή, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες εστιάζουν στην εξυπηρέτηση του ιατρικού, νοσηλευτικού και ερευνητικού προσωπικού. Πολλές φορές, στις υπηρεσίες τους συγκαταλέγουν και την εξυπηρέτηση των ασθενών και των συνοδών τους, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Μια μορφή υπηρεσίας, που μπορούν να προσφέρουν, είναι και η βιβλιοθεραπεία. Ήδη γνωστή από την αρχαιότητα, η τεχνική αυτή έχει ως αποτέλεσμα την θεραπεία της ψυχής του ανθρώπου μέσα από την ανάγνωση. Σήμερα, η βιβλιοθεραπεία εφαρμόζεται σε διάφορα νοσοκομεία του εξωτερικού. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε συνδυαστικά με την ιατρική θεραπεία, σε περιπτώσεις ασθένειας, είτε ανεξάρτητα με σκοπό, την ψυχική ευημερία του αναγνώστη. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την παρούσα έρευνα, η βιβλιοθεραπεία δεν είναι ιδιαίτερα γνωστή, ούτε προσφέρεται ως υπηρεσία στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες. Αυτό ίσως να οφείλεται στη γενικότερη κατάσταση των βιβλιοθηκών στα νοσοκομεία και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Θα πρέπει να προηγηθούν ορισμένες αλλαγές, τόσο στην αντιμετώπιση που χρήζουν οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες, όσο και στην εκπαίδευση των βιβλιοθηκονόμων, ώστε να ενταχθεί η βιβλιοθεραπεία στις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Λέξεις- κλειδιά

Βιβλιοθεραπεία, Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες, Βιβλία, Λογοτεχνία, Ιατρικός βιβλιοθηκονόμος

Abstract

Hospitals, like any other institution that bases its work on valid and updated information and the production of new knowledge, have libraries. Their special characteristics and operating conditions include them in the category of special libraries. Traditional or digitized hospital libraries focus on serving medical, nursing and research staff. Many times, their services also include the service of their patients and their escorts. Such a service is bibliotherapy. Already known since ancient times, this technique has resulted in the healing of the soul of man through reading. Today, bibliotherapy is practiced in various hospitals abroad. It can be used either in combination with medical treatment, in cases of illness, or independently for the reader's mental well-being. In Greece, bibliotherapy is not particularly well known, nor is it offered as a service in hospital libraries, according to the present research. This may be due to the general situation of libraries in hospitals and the difficulties they face. A number of changes should be made, both in the treatment that hospital libraries need and in the training of librarians, in order to integrate bibliotherapy into their services.

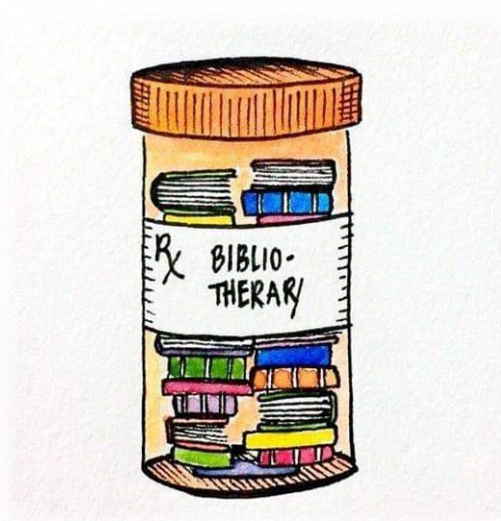
Keywords

Bibliotherapy, Hospital libraries , Books, Literacy, Medical librarians

“Reading was my escape and my comfort, my consolation, my stimulant of choice: reading for the pure pleasure of it, for the beautiful stillness that surrounds you when you hear an author's words reverberating in your head.”

PaulAuster

“Το διάβασμα ήταν η διαφυγή μου και η άνεση μου, η παρηγοριά μου, το διεγερτικό της επιλογής μου: το διάβασμα για την αγνή ηδονή του, για την όμορφη ακινησία που σε περιβάλλει όταν ακούς τα λόγια ενός συγγραφέα να αντηχούν στο κεφάλι σου.”

Ευχαριστίες

Στην αρχή η συγκεκριμένη εργασία ήταν απλώς μια ιδέα, ένας δύσκολος, ίσως, στόχος. Όμως, μετά από πολλούς μήνες, που απαιτούσαν υπομονή, συνεργασία και όρεξη για μελέτη, κατάφερε να γίνει πραγματικότητα, κι' αυτό αναμφίβολα το οφείλουμε η μία στην άλλη. Αν και βρισκόμασταν σε διαφορετικές πόλεις, καταφέραμε να συνεργαστούμε εξ' αποστάσεως άψογα, σεβόμενες τις ανάγκες και τις υποχρεώσεις της καθεμιάς ξεχωριστά.

Επιθυμούμε να ευχαριστήσουμε θερμά την καθηγήτρια μας, κα Μάλλιαρη Αφροδίτη, τόσο για την αποδοχή της στην πρόταση μας για συνεργασία, όσο και για τις κατευθυντήριες και βοηθητικές συμβουλές, που μας υπέδειξε μέχρι να ολοκληρωθεί η πτυχιακή μας εργασία. Τέλος, οφείλουμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στις οικογένειες μας, για όλη τη στήριξη που μας πρόσφεραν και την κατανόηση που έδειξαν τους τελευταίους μήνες.

Πίνακας Περιεχομένων

Περίληψη	1
Abstract	3
Ευχαριστίες	5
1. Πρόλογος	11
2. Εισαγωγή	12
3.Θεωρητικό πλαίσιο/μέρος	15
3.1 Νοσοκομειακές Βιβλιοθήκες	15
3.2 Βιβλιοθεραπεία	19
3.2.1 Η θεραπευτική λειτουργία του βιβλίου	26
3.2.2 Είδη και εφαρμογές βιβλιοθεραπείας	30
3.3 Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα	32
3.3.1 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «ΑΧΕΠΑ»	34
3.3.2 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Λάρισας	38
3.3.3 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Γ. Γεννηματάς»	43
3.3.4 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Έλενα Βενιζέλου»	43
3.3.5 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Νίκαιας- Πειραιά «Άγιος Παντελεήμων»	43
3.3.6 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Παπαγεωργίου»	44
3.3.7 Βιβλιοθήκη Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «ΘΕΑΓΕΝΕΙΟ»	48
3.3.8 Βιβλιοθήκη «Σισμανόγλειου» Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αττικής	48
3.3.9 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων»	49
3.3.10 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου «Ασκληπιείου Βούλας»	50
3.3.11 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αττικής «ΚΑΤ»	51
3.3.12 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «ΛΑΪΚΟ»	52
3.3.13 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Ιπποκράτειο»	53
3.3.14 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Αλεξάνδρα»	54
3.3.15 Βιβλιοθήκη Θριάσιου Γενικού Νοσοκομείου Ελευσίνας	54
3.3.16 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Ευαγγελισμός»	55
3.3.17 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Γ. Παπανικολάου»	56
3.3.18 Βιβλιοθήκη Νοσοκομείο Παίδων «Η Αγία Σοφία»	56
3.3.19 Βιβλιοθήκη 251 Γενικού Νοσοκομείου Αεροπορίας	57
3.3.20 Βιβλιοθήκη Αντικαρκινικού-Ογκολογικού Νοσοκομείου Αθηνών “Άγιος Σάββας”	57
3.3.21 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων	59
3.3.22 Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων “Γ. Χατζηκώστα”	59

3.3.23 Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης	59
3.3.24 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Νοσημάτων Θώρακος “Η Σωτηρία”	60
3.3.25 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Πειραιά "Τζάνειο"	61
3.3.26 Βιβλιοθήκη Νοσοκομείου "Α. Συγγρός"	61
3.3.27 Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης	61
3.4 Μελέτες περίπτωσης βιβλιοθεραπείας σε νοσοκομεία	63
3.4.1 Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στο Ιράν	63
3.4.2. Βιβλιοθήκη του νοσοκομείου παιδών “Queen Silvia” στη Σουηδία	67
3.4.3 Οι Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Πολωνία	70
4. Έρευνα	75
4.1 Μεθοδολογία	76
4.2. Αποτελέσματα	77
5. Συμπεράσματα - Συζήτηση	89
6. Επίλογος	92
Βιβλιογραφία	93
Παράρτημα I	102
Παράρτημα II105	

Ευρετήριο πινάκων

Πίνακας 1. Υπηρεσίες ελληνικών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών	82
--	----

Ευρετήριο εικόνων

Εικόνα 1: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν.Θ. "ΑΧΕΠΑ"	35
Εικόνα 2: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Βιτρίνες με ιατρικό εξοπλισμό.....	36
Εικόνα 3: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Η συλλογή.....	36
Εικόνα 4: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Βιβλιοστάσια.....	37
Εικόνα 5: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Είσοδος / Έξοδος.....	37
Εικόνα 6: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Λάρισας	39
Εικόνα 7: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν Λάρισας - Χώρος αναγνωστηρίου.....	39
Εικόνα 8: Δανειστική βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Λάρισας.....	40
Εικόνα 9: Βιβλιοστάσια δανειστικής βιβλιοθήκης Π.Γ.Ν. Λάρισας	40
Εικόνα 10: Υπολογιστής δανειστικής βιβλιοθήκης Π.Γ.Ν. Λάρισας	41
Εικόνα 11: Βιβλιοθήκη παιδιατρικής κλινικής Π.Γ.Ν. Λάρισας	42
Εικόνα 12: Βιβλιοθήκη ψυχιατρικής κλινικής Π.Γ.Ν. Λάρισας.....	42
Εικόνα 13: Ταξινόμηση βιβλίων από μέλη της "Αντηρίδας"	45
Εικόνα 14: Οργάνωση της βιβλιοθήκης από μέλος της "Αντηρίδας".....	45
Εικόνα 15: Βιβλιοθήκη "Αντηρίδας" στο Γ.Ν.Θ. "Παπαγεωργίου"	46
Εικόνα 16: Βιβλιοθήκη "Σισμανόγλειου" Π.Γ.Ν. Αττικής	49
Εικόνα 17: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Νέας Ιωνίας "Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων"	50
Εικόνα 18: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. "Ασκληπιείου Βούλας".....	50
Εικόνα 19: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αττικής "ΚΑΤ"	51
Εικόνα 20: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αττικής "ΚΑΤ"- χώρος αναγνωστηρίου	52
Εικόνα 21: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Αθηνών "Λαικό"- συλλογή.....	53
Εικόνα 22: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Αθηνών "Λαικό"	53
Εικόνα 23: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών "Ευαγγελισμός"	55
Εικόνα 24: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών "Ευαγγελισμός"- αναγνωστήριο / υπολογιστές.....	56
Εικόνα 25: Ομάδα δανειστικής κινητής βιβλιοθήκης αντικαρκινικού-ογκολογικού Ν. Αθηνών "Άγιος Σάββας"	58
Εικόνα 26: Βιβλιοθήκη Ν. Αθηνών "Άγιος Σάββας".....	58
Εικόνα 27: Μέλη συλλόγου φίλων Π.Γ.Ν. Αλεξανδρούπολης.....	62
Εικόνα 28: Σημείωμα για τον δανεισμό στο Π.Γ.Ν. Αλεξανδρούπολης	62

Ευρετήριο γραφημάτων

Γράφημα 1. Αριθμός εργαζομένων στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες	78
Γράφημα 2. Άποψη των εργαζομένων στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες	79
Γράφημα 3. Κοινό βιβλιοθήκης	80
Γράφημα 4. Συνεργασία βιβλιοθήκης και ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού.....	81
Γράφημα 5. Βιβλιοθεραπεία στην Ελλάδα	84
Γράφημα 6. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (α).....	85
Γράφημα 7. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (β).....	85
Γράφημα 8. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (γ)	86
Γράφημα 9. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (δ).....	86

1. Πρόλογος

Η επιλογή του θέματος που πραγματεύεται η συγκεκριμένη εργασία, προήλθε έπειτα από πολυήμερη σκέψη και συζήτηση μεταξύ και άλλων θεμάτων. Το γεγονός ότι το συγκεκριμένο θέμα δεν έχει ερευνηθεί ευρέως στην Ελλάδα, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην τελική επιλογή. Πρόκειται για ένα θέμα που εμπλέκονται διάφορες επιστήμες, όπως η ψυχολογία, η ιατρική και η βιβλιοθηκονομία. Το σίγουρο είναι πως για να υπάρξει η βιβλιοθεραπεία στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της χώρας απαιτείται η συνεργασία της επιστήμης της πληροφόρησης με την ιατρική επιστήμη.

Βιβλιοθεραπεία, ένας όρος τόσο πολύτιμος αλλά μάλλον άγνωστος ή ασήμαντος στην Ελλάδα. Το βιβλίο, είναι το μέσο για να απαλύνει τον πόνο κάθε ασθενή και η συντροφιά στις δύσκολες στιγμές που περνάει. Μέσα από αυτή την εργασία, θα εξετάσουμε και θα ανακαλύψουμε την ελληνική πραγματικότητα.

2. Εισαγωγή

Η σχέση της βιβλιοθεραπείας με τις βιβλιοθήκες ανάγεται στα αρχαία ακόμη χρόνια. Σε αρχαίες επιγραφές, αρχαίους ιστορικούς, οι βιβλιοθήκες χαρακτηρίζονται ως «τροφή της ψυχής» και ως «ψυχικό φάρμακο». Στις αρχές του 19ου αιώνα στην Αμερική, ξεκίνησε να εφαρμόζεται η βιβλιοθεραπεία στα ψυχιατρικά νοσοκομεία με πρωτοπόρους τον Δρ. Benjamin Rush και τον John Minsion Galt II. Σχεδόν έναν αιώνα αργότερα, το 1939, η βιβλιοθεραπεία ως υπηρεσία, αναγνωρίστηκε επίσημα από τις βιβλιοθήκες, με τη συγκρότηση της πρώτης επιτροπής για τη βιβλιοθεραπεία από την American Library Association (Arulanantham & Navaneethakrishnan, 2013).

Η βιβλιογραφία δείχνει ότι η βιβλιοθεραπεία είναι μια ευεργετική μέθοδος θεραπείας για πολλά προβλήματα ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκδηλώνονται ως αποτέλεσμα σωματικής ασθένειας. Η αποτελεσματική χρήση της βιβλιοθεραπείας απαιτεί πεπειραμένους βιβλιοθεραπευτές και οι βιβλιοθηκονόμοι που αναλαμβάνουν αυτόν τον ρόλο πρέπει να είναι καλά εκπαιδευμένοι και να επενδύουν σε θετικά αποτελέσματα, προκειμένου η εργασία τους να είναι επωφελής. Βέβαια, η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών δημόσιων βιβλιοθηκών, των βιβλιοθηκών υγείας και των κλινικών γιατρών είναι απαραίτητη για την επιτυχή λειτουργία των προγραμμάτων βιβλιοθεραπείας (Czernianin et al., 2019).

Οι βιβλιοθεραπευτές και οι γιατροί είναι σύμμαχοι στον αγώνα κατά των ασθενειών. Η διαφορά μεταξύ τους είναι ότι ο γιατρός χρησιμοποιεί φαρμακολογία, ιατρική εμπειρία και θεραπείες ομιλίας, ενώ ο βιβλιοθεραπευτής χρησιμοποιεί βιβλιογραφία, για να διευκολύνει την αυτοθεραπεία του ασθενούς. Έτσι, η βιβλιοθεραπεία φαίνεται να είναι μια αποτελεσματική συμπληρωματική μέθοδος στην ιατρική θεραπεία ασθενών. Υπάρχουν επαρκή στοιχεία που υποστηρίζουν τη δημιουργία βιβλιοθεραπευτικών γραφείων και χωριστών συλλογών βιβλίων για βιβλιοθεραπευτικούς σκοπούς σε βιβλιοθήκες υγείας, καθώς και την παροχή βιβλιοθεραπευτικής εκπαίδευσης για βιβλιοθηκονόμους και την προώθηση της βιβλιοθεραπείας μεταξύ των κλινικών ιατρών ως υποστηρικτική μέθοδος θεραπείας ασθενών (Czernianin et al., 2019).

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει σκοπό να ερευνήσει την παρούσα κατάσταση των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα καθώς και, εάν και κατά πόσο εφαρμόζεται η μέθοδος της βιβλιοθεραπείας σ' αυτές. Επιχειρείται να γίνει δηλαδή, μία σύνδεση μεταξύ των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών και της βιβλιοθεραπείας, ως μία από τις προσφερόμενες υπηρεσίες τους. Αναλυτικότερα, η εργασία εξετάζει:

- σε ποιο βαθμό η κατάσταση των ελληνικών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών (στελέχωση, ωράριο, λειτουργικότητα) επηρεάζουν την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες .
- στην περίπτωση που εφαρμόζεται, πως επιδρά η βιβλιοθεραπεία στους ασθενείς.
- ποιοι λόγοι οδηγούν στη μη-εφαρμογής της

Αρχικά, γίνεται αναφορά στον θεσμό των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών, την ιστορική τους διαδρομή, το πλαίσιο λειτουργίας τους, όπως έχει καθιερωθεί από την IFLA, αλλά και των υπηρεσιών που προσφέρουν. Στη συνέχεια, ορίζεται η βιβλιοθεραπεία και παρουσιάζεται η εξέλιξη της μέσα στο χρόνο, από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Παράλληλα, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο οι λέξεις, το κείμενο και ακολούθως τα βιβλία, μπορούν να επιδράσουν θεραπευτικά στην ψυχή των ανθρώπων. Έπειτα, αναφέρονται τα είδη, στα οποία διακρίνεται η βιβλιοθεραπεία, καθώς και πως αυτά μπορούν να εφαρμοστούν στη πράξη. Στο επόμενο κομμάτι της εργασίας, γίνεται καταγραφή και περιγραφή των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών, που υπάρχουν στην Ελλάδα. Ακολουθούν μελέτες περίπτωσης από βιβλιοθήκες νοσοκομείων του εξωτερικού, που έχουν υιοθετήσει τη βιβλιοθεραπεία ως μία από τις υπηρεσίες τους.

Η εργασία συνεχίζεται με την έρευνα που διενεργήθηκε, μέσω ερωτηματολογίου (βλ. Παράρτημα II), στις βιβλιοθήκες των ελληνικών νοσοκομείων, που είχαν παρουσιαστεί στην αρχή. Πιο συγκεκριμένα, απευθυνόταν στους υπεύθυνους των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών (είτε βιβλιοθηκονόμους είτε κάποιας άλλης ειδικότητας). Τα αποτελέσματα έδειξαν πως οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα χρηματοδότησης και έλλειψης προσωπικού. Ως εκ τούτου, πολλές βιβλιοθήκες έχουν κλείσει ενώ άλλες λειτουργούν, χωρίς όμως να έχουν κι' αυτές πολλές δυνατότητες. Υπάρχει ανάπτυξη στη βιβλιογραφία και τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες τους, αλλά όχι και στην εξέλιξη του ρόλου που διαδραματίζουν.

Μια συνολική θεώρηση της έρευνας οδηγεί στο συμπέρασμα, πως μέχρι τώρα, οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων στόχευαν περισσότερο στην εξυπηρέτηση του προσωπικού, των φοιτητών/ερευνητών, και των εξωτερικών χρηστών. Θα πρέπει όμως από δω και πέρα , να εστιάσουν την προσοχή τους και σε εκείνο το τμήμα του κοινού τους, που διαφέρει, δηλαδή στους ασθενείς και τους συνοδούς τους, καθώς οι ανάγκες τους είναι ιδιαίτερες. Μέσα από νέες υπηρεσίες, όπως είναι η βιβλιοθεραπεία, οι βιβλιοθήκες δεν θα αντιμετωπίζονται πλέον, ως ένα απλό κέντρο γνώσης και εξυπηρέτησης χρηστών αλλά θα έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε

έναν “ζωντανό οργανισμό”, απαραίτητο τμήμα κάθε νοσοκομείου, που θα συμβάλλει με το δικό του, μοναδικό τρόπο, στην θεραπεία και την ευημερία των ασθενών.

Τόσο οι βιβλιογραφικές παραπομπές εντός κειμένου, όσο και οι βιβλιογραφικές αναφορές στο τέλος της εργασίας, έχουν συνταχθεί σύμφωνα με το πρότυπο της APA.

3. Θεωρητικό πλαίσιο/μέρος

3.1 Νοσοκομειακές Βιβλιοθήκες

Σύμφωνα με το Αμερικανικό Εθνικό Ίδρυμα Προτυποποίησης (1983, 2001), «μία νοσοκομειακή βιβλιοθήκη ορίζεται ως μία οντότητα, που εξυπηρετεί τους επαγγελματίες υγείας στα νοσοκομεία ή αλλού, στον δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα».

Όπως αναφέρουν οι Κυριάκη-Μάνεση, Κυπριανός, Τράντα και Κουλούρης (2021) : «με τον όρο “ιατρική βιβλιοθήκη” εννοούμε μια βιβλιοθήκη που η συλλογή της εστιάζει στις επιστήμες υγείας και έχει ένα εξειδικευμένο κοινό, που είναι οι επαγγελματίες υγείας και το προσωπικό του φορέα λειτουργίας τους. Οι ιατρικές βιβλιοθήκες βρίσκονται συνήθως σε νοσοκομεία και ερευνητικά ιατρικά κέντρα» (σ.246).

Η Τσαλαπατάνη κ.ά (2021) θεωρεί ότι : «κάθε ίδρυμα που παρέχει εκπαίδευση, οφείλει να διαθέτει βιβλιοθήκη και τα νοσοκομεία είναι χώροι πανεπιστημιακής, κλινικής και ερευνητικής εκπαίδευσης» καθώς και ότι «οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες είναι ισχυρός σύμμαχος των επιστημόνων στον πόλεμο με τις ανθρώπινες ασθένειες και με την πανδημία». Ανά τον κόσμο, μία νοσοκομειακή βιβλιοθήκη λειτουργεί ως το πρωτεύον τμήμα για την παροχή τεκμηριωμένης πληροφορίας καθώς και για την ανάπτυξη συστημάτων και υπηρεσιών για την ικανοποίηση των αναγκών για τεκμηριωμένη πληροφόρηση του οργανισμού (Gluck, 2002).

Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να εξυπηρετεί όλες τις ομάδες χρηστών του νοσοκομείου (Gluck, 2002). Οι σύγχρονες νοσοκομειακές βιβλιοθήκες έχουν τις ρίζες τους στην εποχή της αποικιακής Αμερικής. Σύμφωνα με τον κοινωνιολόγο του Harvard, Paul Starr (1982), η ανάπτυξη τους ήταν παράλληλη με τον κοινωνικό μετασχηματισμό της ιατρικής. Η αρθρογράφος, Αθανασιάδη (2021) πιστεύει πως : «Τα νοσοκομεία είναι το κατάλληλο μέρος για να στεγάζουν μία βιβλιοθήκη. Όλοι εκεί πέρα, εργαζόμενοι και ασθενείς έχουν την ανάγκη να ξεδώσουν από τα προβλήματα τους. Τι ομορφότερο λοιπόν να ανοίξεις και να διαβάσεις ένα βιβλίο; Στο κακό περιστατικό θα δοθεί λύση και στην άσχημη διάγνωση, σίγουρα ελπίδα».

Η αποστολή μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης συνάδει με την αποστολή του ιδρύματος, στο οποίο υπάγεται, και είναι ουσιαστικά η παροχή στους ασθενείς, όσο το δυνατόν πιο ποικίλου υλικού

και υπηρεσιών βιβλιοθήκης (IFLA&Panella, 2004). Η αποστολή αυτή μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους στόχους. Αρχικά, μια νοσοκομειακή βιβλιοθήκη πρέπει να προάγει την ευημερία και ανάρρωση των ασθενών με την απόκτηση, οργάνωση διατήρηση ή/και παροχή υλικού και υπηρεσιών βιβλιοθήκης, που αναλόγως τις ανάγκες κάθε ασθενή, μπορούν να αποτελέσουν μέσα διασκέδασης, θεραπείας, πολιτισμικής επιμόρφωσης και, όπου χρειάζεται, παιδείας και εκπαίδευσης. Η εξασφάλιση αυτής της ευημερίας μπορεί να ερμηνευτεί και ως την παροχή πληροφοριών σχετικά με την υγεία και ευεξία και σχετικά με συγκεκριμένες ασθένειες, διαταραχές ή άλλα προβλήματα υγείας, συμπεριλαμβανομένης της αιτιολογίας, διάγνωσης, πρόγνωσης και θεραπείας. Επιπλέον, η βιβλιοθήκη ενός νοσοκομείου πρέπει να είναι σε θέση να συνεργάζεται με τις άλλες υπηρεσίες φροντίδας ασθενών του ιδρύματος. Ταυτόχρονα, είναι αρμόδια για να κάνει γνωστό, πως το υλικό της βιβλιοθήκης είναι ένα από τα ελάχιστα μέσα που έχουν οι ασθενείς ως αντιστάθμισμα για το άγνωστο, για κάποιους και τρομακτικό, περιβάλλον του νοσοκομείου και πως το διάβασμα συχνά, είναι ένας από τους λίγους, και ίσως ο πιο εφαρμόσιμος στη πράξη, τρόπος ψυχαγωγίας, που έχουν στη διάθεση τους οι νοσηλευόμενοι. Τέλος, η νοσοκομειακή βιβλιοθήκη καλείται να ενισχύσει την αντίληψη πως, συνάδοντας με την όλη έννοια της φροντίδας των ασθενών, οι βιβλιοθήκες ή οι υπηρεσίες βιβλιοθηκών πρέπει να είναι θεμελιώδες κομμάτι κάθε βραχυπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης μονάδα φροντίδας (IFLA&Panella, 2004).

Η Τσαλαπατάνη κ.ά (2021) υποστηρίζει ότι : *«η βιβλιοθήκη με τις επιστημονικές πηγές που διαθέτει,είναι εκείνη που δίνει την επιλογή στον Επιστήμονα-Υγειονομικό να λειτουργήσει αυτόνομα βασιζόμενος στη διεθνή βιβλιογραφία και πρακτική κι όχι κατευθυνόμενος από εμπορικές ή φαρμακευτικές εταιρείες που θα του παρέχουν έτοιμα πρωτόκολλα. Επίσης, ειδικά σε συνθήκες Πανδημίας, όπου δεν υπάρχει χρόνος για τον επιστήμονα, είναι η βιβλιοθήκη εκείνη, που θα τον “προμηθεύσει” με πληροφοριακά όπλα, εξασφαλίζοντας του ταυτόχρονα τον απαραίτητο χρόνο»* (σ.2).

Όπως αποδεικνύεται μέσα από μελέτες και έρευνες και όπως αναφέρει η Ε. Σεμερτζίδου στο άρθρο της «Hospitallibrariesandtheirfuture» (2019), η νοσοκομειακή βιβλιοθήκη εξυπηρετεί τις ανάγκες για πληροφόρηση του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού, των ερευνητών του νοσοκομείου και των γιατρών που εφαρμόζουν την έρευνα τους στην πράξη, αποτελώντας ταυτόχρονα ένα φορέα για την δια βίου μάθηση τους. Εκτός από τα παραπάνω, συμβάλλει στην επιλογή ή αλλαγή των διαγνωστικών ή εργαστηριακών εξετάσεων, που θα γίνουν στους ασθενείς

καθώς και στην επιβεβαίωση, επαλήθευση ή αλλαγή της αρχικής διάγνωσης, για το καλό του ασθενή. Επίσης, συντελεί στη βελτίωση των νοσηλευτικών πρακτικών και συνεπώς της φροντίδας των ασθενών, γεγονός το οποίο μπορεί να μειώσει τη θνησιμότητα τους. Η υπεύθυνη πληροφόρηση, που παρέχει μια νοσοκομειακή βιβλιοθήκη, μπορεί να αποτρέψει τη νοσηλεία ή να μειώσει τη διάρκεια παραμονής και συμπληρωματικών ιατρικών εξετάσεων που απαιτούνται. Τέλος, σύμφωνα και με την Τσαλαπατάνη κ.ά (2021) : *«Η πρόσβαση των επιστημόνων σε τεκμηριωμένες επιστημονικές πληροφορίες οδηγεί στη μέγιστη δυνατή λήψη ορθών αποφάσεων από την επιστημονική κοινότητα, οι οποίες έχουν ως επακόλουθο τη μείωση του χρόνου νοσηλείας και του αριθμού ιατρικών λαθών, καθώς και τη μείωση των άσκοπων ιατρικών εξετάσεων που συνεπάγονται τη μείωση των δαπανών για υπηρεσίες υγείας, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζονται υπηρεσίες υψηλού επιπέδου»* (σ.1).

Το κοινό μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης συνήθως περιλαμβάνει τους νοσηλευόμενους, τους τροφίμους και τις οικογένειες τους. Μπορεί επίσης να περιλαμβάνει, εξωτερικούς ασθενείς, ασθενείς πριν ή μετά την εισαγωγή τους, κατ'οίκον ασθενείς και το προσωπικό του νοσοκομείου. Ενώ, οι νοσηλευόμενοι χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη για πολλούς λόγους είναι πιθανό πως οι οικογένειες τους και οι υπόλοιπες κατηγορίες ασθενών, κυρίως αναζητούν ενημερωτικό υλικό για θέματα υγείας. Ωστόσο, οι κανονισμοί για τέτοιου είδους υλικού διαφέρουν πολύ από χώρα σε χώρα, μερικές φορές και μέσα στην ίδια τη χώρα. Σε κάποιες περιπτώσεις, η βιβλιοθήκη επιστημών υγείας του νοσοκομείου παρέχει ενημερωτικό υλικό σε νοσηλευόμενους ενώ, η τοπική βιβλιοθήκη εξυπηρετεί παρόμοιες ανάγκες των εξωτερικών ασθενών και της κοινότητας. Μερικές φορές, αυτές οι ομάδες εξυπηρετούνται από τις βιβλιοθήκες των επιστημών υγείας. Σε άλλες περιπτώσεις, ένα παράρτημα ή μία υπηρεσία μέσα στο ίδρυμα είναι ο βασικός πάροχος υγειονομικού πληροφοριακού υλικού. Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στη βιβλιοθήκη των ασθενών. Πέρα από τους κανονισμούς, οι τοπικές πρακτικές πιθανόν καθορίζουν το πραγματικό κοινό κάθε βιβλιοθήκης.

Αναλόγως της χρήσης της βιβλιοθήκης από το προσωπικό του νοσοκομείου, αυτή η συνεχιζόμενη αλληλεπίδραση, ακόμα κι αν πρόκειται για προσωπική χρήση, είναι σημαντική, γιατί επιτρέπει στο προσωπικό να γνωρίσει άμεσα το υλικό και τις υπηρεσίες που είναι διαθέσιμα στους ασθενείς. Επιπλέον, προσφέρει στο προσωπικό και τους ασθενείς μία ευκαιρία για να συναντηθούν

και να μιλήσουν σε ένα όχι κλινικό, σχεδόν κοινωνικό, περιβάλλον και έτσι, πιθανόν να επεκτείνουν τις γνώσεις και να ενισχύσουν τις σχέσεις τους (IFLA&Panella, 2004).

Όπως όλες οι βιβλιοθήκες, έτσι και η βιβλιοθήκη ενός νοσοκομείου, παρέχει ποικίλες υπηρεσίες στη κοινότητα της, όπως πρόσβαση σε τεκμηριωμένες πηγές πληροφόρησης, σε έντυπα ή ηλεκτρονικά περιοδικά και βιβλία, οργάνωση σεμιναρίων για το προσωπικό σχετικά με τη χρήση των πληροφοριακών εργαλείων καθώς και δυνατότητα διαδανεισμού για τεκμήρια που δεν υπάρχουν την ίδια την βιβλιοθήκη. Μπορεί επίσης, μια νοσοκομειακή βιβλιοθήκη να λειτουργήσει ως χώρος συνάντησης ή απομόνωσης, αναλόγως με τις ανάγκες του κάθε ατόμου. Την εποπτεία φυσικά, έχει ο ιατρικός βιβλιοθηκονόμος, ο οποίος είναι εξειδικευμένος, ώστε να παρέχει την απαραίτητη πληροφόρηση στο κοινό της βιβλιοθήκης (Marshall&Erstein, 2019).

Σύμφωνα με έρευνα που δημοσιεύτηκε το 2019 (Spencer, Mamo&Billman) και πραγματοποιήθηκε σε νοσοκομεία των Ηνωμένων Πολιτειών, του Καναδά και της Νέας Ζηλανδίας, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες προσφέρουν τις ακόλουθες υπηρεσίες (με φθίνουσα σειρά από την πιο εφαρμοσμένη στην λιγότερο διαδεδομένη): αναζήτηση βιβλιογραφίας (literaturesearching), υπηρεσία διαδανεισμού (interlibraryloan), διδασκαλία (teaching/instruction), καταλογογράφηση (cataloging), ιστοσελίδες στο διαδίκτυο (intranet/internetpages), χώρους συνάντησης (meetingspace), εκπαίδευση ασθενών (patienteducation), υπηρεσία υγείας καταναλωτή (consumerhealth), εκδοτική υποστήριξη (publishingsupport), συστηματικές αξιολογήσεις (systematicreviews), οδηγό βιβλιοθήκης (libguides), διαρκή ιατρική εκπαίδευση (CME), πρόγραμμα κλινικού ιατρικού βιβλιοθηκονόμου (clinicalmedicallibrarianprogram/patientcarerounding), υπηρεσίες μέσων (mediaservices), διαχείριση δεδομένων (datamanagement), εσωτερική επιτροπή αξιολόγησης (internalreviewboard), μέσα κοινωνικής δικτύωσης (socialmedia).

Η πληροφόρηση, για να θεωρηθεί επιστημονικά τεκμηριωμένη, πρέπει να βασίζεται σε ηλεκτρονικές πηγές. Αυτός είναι ο λόγος που οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες ανέπτυξαν υπηρεσίες πληροφόρησης σε ηλεκτρονική μορφή και ψηφιοποίησαν ένα μέρος του έντυπου υλικού (Τσαλαπατάνη κ.ά, 2021).

Επιπροσθέτως, η Τσαλαπατάνη υποστηρίζει ότι : *«οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες είναι σε θέση να αναπτύξουν υπηρεσίες που θα ενισχύσουν την ανοικτή πρόσβαση και ειδικότερα την πράσινη ανοικτή πρόσβαση με τη δημιουργία αποθετηρίων που θα συγκεντρώσουν και θα προβάλλουν*

παράλληλα, την επιστημονική, ερευνητική παραγωγή, την εκπαιδευτική πολιτική και την ιστορία των νοσηλευτικών ιδρυμάτων. Τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το Ιδρυματικό Αποθετήριο “Ασκληπιός” του Γ.Ν. Ασκληπιείου» (σ.2).

3.2 Βιβλιοθεραπεία

Ο όρος «bibliotherapy» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Samuel Crothers το 1916 και προέρχεται από το συνδυασμό των ελληνικών λέξεων «βιβλίο» και «θεραπεία» (Arulanantham & Navaneethakrishnan, 2013). Όπως υποστηρίζει ο ίδιος (Crothers, 1916), η εγκεκριμένη ανάγνωση μπορεί να παραγάγει νέα γνώση και ιδέες για τη ζωή, και σύντομα να έχει ως αποτέλεσμα μία θεραπευτική διαδικασία, που θα εμπλουτίσει τη προσωπικότητα του αναγνώστη. Συνώνυμοι του αγγλικού όρου «bibliotherapy», είναι οι όροι «reading therapy», «book therapy», «literatherapy» (McCulliss, 2012).

Ο πρώτος επίσημος ορισμός του όρου εντοπίζεται στο Dorland's Illustrated Medical Dictionary το 1941. Αρχικά, η βιβλιοθεραπεία σήμαινε την «αξιοποίηση των βιβλίων και της ανάγνωσης τους στη θεραπεία νευρικής ασθένειας» (McCulliss, 2012). Ο Webster (Merriam-Webster.com Dictionary, n.d) ορίζει τη βιβλιοθεραπεία ως «τη χρήση αναγνωστικού υλικού ως μέσο επίλυσης προσωπικών προβλημάτων ή ως ψυχιατρική θεραπεία».

Στις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Αμερική, ξεκίνησε να εφαρμόζεται η βιβλιοθεραπεία στα ψυχιατρικά νοσοκομεία με πρωτοπόρους τον Δρ. Benjamin Rush και τον John Minsion Galt II. Σχεδόν έναν αιώνα αργότερα, το 1939, η βιβλιοθεραπεία ως υπηρεσία, αναγνωρίστηκε επίσημα από τις βιβλιοθήκες, με τη συγκρότηση της πρώτης επιτροπής για τη βιβλιοθεραπεία από την American Library Association (Arulanantham & Navaneethakrishnan, 2013). Παλαιότερα, η βιβλιοθεραπεία εφαρμοζόταν μόνο σε ψυχιατρικούς ασθενείς ή σε άτομα με σοβαρές ασθένειες ενώ σταδιακά, η χρήση της διευρύνθηκε. Πολλοί εκπαιδευτικοί και ενήλικες προσέφευγαν σε αυτή για να βοηθήσουν μεμονωμένα άτομα ή ομάδες ατόμων να αντιμετωπίσουν φυσικά ή ψυχολογικά προβλήματα (Rubin, 1978).

Αρχικά, πρέπει να αναφερθεί ότι η βιβλιοθεραπεία λειτουργεί υποστηρικτικά στον αγώνα που καταβάλλει ο ασθενής για να θεραπεύσει τη νόσο του. Για να επιτευχθεί ο στόχος της βιβλιοθεραπείας, πρέπει να χρησιμοποιηθεί η σωστή βιβλιογραφία εφόσον είναι ειδική θεραπεία. Πιο συγκεκριμένα, η βιβλιοθεραπεία στοχεύει άμεσα να ανακουφίσει ή και να απαλλάξει τον ασθενή από ψυχολογικά συμπτώματα μιας ασθένειας και να επηρεάσει έμμεσα τη θεραπεία των παθολογικών αιτιών αυτών των καταστάσεων. Τα παθολογικά συμπτώματα προκαλούν στους ασθενείς νευρωτικά και αγχώδη επεισόδια, κατάθλιψη, βλάβες, αποθάρρυνση, έλλειψη πίστης για

την επιτυχία της θεραπείας, εμμονές, αποξένωση, παθητικότητα, απάθεια αλλά και απροθυμία συνεργασίας με τους ειδικούς για τη θεραπεία (Trzynadlowski, 1982).

Οι ασθενείς που νοσηλεύονται, κατά την ανάγνωση ενός βιβλίου που έχει επιλεγθεί κατάλληλα γι' αυτούς, αποκτούν εμπειρίες που μπορούν να τους βοηθήσουν να κατανοήσουν την κατάσταση στην οποία βρίσκονται. Πιο αναλυτικά, διαβάζουν γιατί θέλουν να συγκινηθούν, να φοβηθούν, να απελπιστούν, να συμπονέσουν, να αισθανθούν αγανάκτηση, θρίαμβο, δέος και χαρά. Η επίδραση που έχει ένα λογοτεχνικό έργο στον αναγνώστη σχετίζεται με την κάθαρση. Η Caroline Shrodes (όπως αναφέρεται στο Tomasik, 1997) πιστεύει ότι *«η κάθαρση έχει καθαρτική επίδραση στους συμμετέχοντες και στην πραγματικότητα είναι η ουσία της θεραπείας»*. Το λογοτεχνικό κείμενο αν δεν έχει θεραπευτικές αξίες, δεν μπορεί να θεωρηθεί έγκυρο βιβλιοθεραπευτικό εργαλείο.

Η βιβλιογραφία χρησιμοποιείται λοιπόν για τη βιβλιοθεραπεία ως μέθοδο θεραπείας των διαταραχών ψυχικής υγείας του ασθενή. Η ανάγνωση βιβλίων περιλαμβάνει θεραπευτικά οφέλη, τα οποία είναι εκείνα τα συστατικά ενός βιβλίου που συμβάλλουν στη θεραπεία της ευεξίας του ασθενή. Το πιο σημαντικό θεραπευτικό στοιχείο ενός βιβλίου είναι το λογοτεχνικό του περιεχόμενο. Το επόμενο στοιχείο που έχει δευτερεύοντα ρόλο είναι ο σχεδιασμός του βιβλίου. Ο σχεδιασμός είναι σημαντικός, όταν πρόκειται για παιδιά ή για άτομα με ειδικές ανάγκες (AMEA). Ο Borzyszkowska (1996) αναφέρει ότι : *«έρευνες δείχνουν ότι τα βιβλία που δανείζονται συχνότερα μεταξύ των μαθητών του δημοτικού, κυρίως της πρώτης τάξης, και των μαθητών με ειδικές ανάγκες είναι εικονογραφημένα βιβλία, που είναι λεπτά, γεμάτα πολύχρωμες εικόνες που σχετίζονται με την πλοκή και συχνά είναι σε ποιητική μορφή. Τα πιο χοντρά βιβλία χωρίς εικονογράφηση δεν είναι δημοφιλή»*. Κατά την επιλογή ενός βιβλίου για ένα παιδί, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γνωστικές, εκπαιδευτικές και καλλιτεχνικές αξίες, καθώς το παιδί δεν μπορεί να αξιολογήσει προσωπικά αυτές τις αξίες. Επίσης, ο Czernianin (2008) υποστηρίζει ότι : *«οι ηλεκτρονικές τεχνολογίες θα πρέπει επίσης να θεωρούνται βιώσιμα βιβλιοθεραπευτικά εργαλεία. Εκτός από την ευρεία διαθεσιμότητα ηλεκτρονικών βιβλίων και διαδικτυακού υλικού ανάγνωσης στο σύνολο του πληθυσμού, η τεχνολογία μπορεί να παρέχει πρόσβαση στη βιβλιογραφία σε χρήστες υπηρεσιών με μειωμένη όραση, τυφλούς και αναλφάβητους χρήστες»*.

Η αντίληψη ότι η γλώσσα, και συνεπώς τα βιβλία ως μέσα καταγραφής της, μπορούν να αποτελέσουν θεραπευτικό μέσο συναντάται σε διάφορους πολιτισμούς ανά τους αιώνες. Στους

πρωτόγονους πολιτισμούς, οι σαμάνοι και οι μάγοι γιατροί απήγγειλαν ποίηση, για να εξασφαλίσουν την ευημερία, είτε της φυλής είτε μεμονωμένων ατόμων. Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πίστευαν πως οι λέξεις έχουν ιατρικές και μαγικές δυνάμεις και πως μπορούν να θεραπεύσουν κάποιον. Για αυτό το λόγο σε περιπτώσεις ασθένειας, συνήθιζαν να τρώνε κομμάτια παπύρου, όπου αναγραφόταν διάφορες σημαντικές λέξεις. Τα κομμάτια αυτά, όταν θα διαλύοταν μέσα στον οργανισμό του ασθενή, θα οδηγούσαν στη λύση, δηλαδή στη θεραπεία (National Association of Poetry Therapy, 2014).

Αργότερα, η θεραπευτική ιδιότητα των βιβλίων έγινε αντιληπτή και αναγνωρίστηκε και από τους αρχαίους Έλληνες και τους Ρωμαίους. Οι γιατροί χρησιμοποιούσαν λογοτεχνικά και ποιητικά έργα σε συνδυασμό με τη τέχνη ή το θέατρο για να βοηθήσουν ασθενείς τους, με ψυχικά προβλήματα. Παραδείγματος χάρη, ο Σωρανός ο Εφέσιος (1ος αιώνας μ.Χ.), συνιστούσε σε ασθενείς του με κατάθλιψη να παρακολουθήσουν κωμωδίες, ενώ στους μανιακούς ασθενείς τους συνιστούσε τραγωδίες (L'Abate & Sweeney, 2011).

Στη βιβλιοθήκη των Θηβών της Αρχαίας Αιγύπτου, το 300 π.Χ., βρέθηκε η εξής επιγραφή: «Τόπος θεραπείας της ψυχής». Αιώνες αργότερα ανακαλύφθηκε μία παρόμοια επιγραφή στη βιβλιοθήκη του μεσαιωνικού αβαείου του Σανκτ Γκάλεν στην Ελβετία, που έγραφε το εξής: «Το ντουλάπι με φάρμακα για τη ψυχή» (McCulliss, 2012).

Κατά τα πρώτα χρόνια της διάδοσης της ως θεραπευτικής μεθόδου, η βιβλιοθεραπεία εφαρμοζόταν ως επί το πλείστον σε ασθενείς ψυχιατρικών ιδρυμάτων (McCulliss, 2012). Στα μέσα του 18^{ου} αιώνα, στην Ευρώπη, γιατροί όπως ο Γάλλος Philippe Pinel και ο Βρετανός William Tuke, που εργαζόταν σε ψυχιατρικά ιδρύματα ή σε φυλακές, άρχισαν να χρησιμοποιούν την ανάγνωση βιβλίων ως μέσο θεραπείας της μελαγχολίας και άλλων ψυχολογικών διαταραχών. Τα βιβλία αυτά είχαν ως θέμα τα μαθηματικά και άλλες φυσικές επιστήμες και όχι τη φαντασία, καθώς υπήρχε κίνδυνος να προκαλέσουν διάφορες περιέργες σκέψεις στους ασθενείς (Tuke, 1947).

Αυτή η «φιλόανθρωπη» και «μη επεμβατική» μέθοδος θεραπείας σταδιακά διαδόθηκε και στην Αμερική. Τον 19^ο αιώνα ο δόκτωρ Benjamin Rush στο νοσοκομείο της Πενσυλβάνια, ξεκίνησε να χρησιμοποιεί τη λογοτεχνία ως συμπληρωματική τεχνική θεραπείας ψυχικών διαταραχών. Σε αντίθεση με τους Ευρωπαίους γιατρούς, αυτός θεωρούσε πως αυτό το είδος γραφής μπορούσε να

βοηθήσει ασθενείς που έπασχαν από μελαγχολία. Υποστήριζε επίσης, πως η ανάγνωση βιβλίων μπορεί να προσφέρει στους ασθενείς, τόσο γνώσεις, όσο και διασκέδαση. Η βιβλιοθεραπεία ασκούνταν μέσα από τη Βίβλο, βιβλία φαντασίας και μη, περιοδικά και εφημερίδες (Weimerskirch, 1965). Μέσα σε λίγα χρόνια, από το 1830 έως το 1855, επικράτησε στην Αμερική η αντίληψη της δημιουργίας ιδρυμάτων που θα βοηθούν και θα θεραπεύουν τους ασθενείς αντί να τους περιορίζουν ή να τους φυλακίζουν (Dunkel, 1983). Ο JohnMinsonGaltII πίστευε πως, μια βιβλιοθήκη με τα βιβλία της είναι απαραίτητο τμήμα για ένα τέτοιο ίδρυμα (Weimerskirch, 1965).

Το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, η ενσωμάτωση της ανάγνωσης βιβλίων στη θεραπεία ψυχιατρικών ασθενών, ανακόπτεται χωρίς όμως να σταματά εντελώς. Ο διορισμός επαγγελματιών βιβλιοθηκονόμων σε νοσοκομεία είχε ως αποτέλεσμα, η χρήση της ανάγνωσης βιβλίων ως θεραπευτικό μέσο να ονομαστεί ως «βιβλιοθεραπεία». Το 1916 αναφέρεται στο περιοδικό *AtlanticMonthly* από τον SamuelMcCordCrothers για πρώτη φορά επίσημα ο αυτός όρος (Moy, 2017).

Η ανάγκη για νοσοκομειακές βιβλιοθήκες και για βιβλιοθεραπεία επιτάχθηκε με την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (McMillen, 2004). Ξεκίνησε να εφαρμόζεται σε τραυματίες και βετεράνους του πολέμου στα στρατιωτικά νοσοκομεία της Αμερικής με σκοπό να τους βοηθήσει να ξεπεράσουν τα σωματικά και ψυχολογικά τραύματά τους. Οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων περιλάμβαναν ποικίλο υλικό όπως: μυθιστορήματα, ποίηση, θέατρο, φιλοσοφία κ.α. Παρεχόταν επίσης ενημέρωση σχετικά με τις εξελίξεις του πολέμου αλλά και επιμόρφωση σχετικά με τον γαλλικό πολιτισμό και τη γλώσσα, σε περίπτωση που οι στρατιώτες επέστρεφαν στο μέτωπο (Wyeth, 1918).

Σταδιακά, οι βιβλιοθηκονόμοι άρχισαν να συνεργάζονται με γιατρούς και ψυχιάτρους για την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας σε ασθενείς. Έτσι, το 1941 ο ορισμός της βιβλιοθεραπείας συμπεριλήφθηκε στην 11^η έκδοση του *IllustratedMedicalDictionary* του Dorland (Silverberg, 2003). Το 1980 το πανεπιστήμιο της Villanova στην Αμερική, καθιέρωσε το πρώτο μεταπτυχιακό στη βιβλιοθεραπεία (Bernstein&Rudman, 1989). Από τη δεκαετία του 1990 και μετά, η βιβλιοθεραπεία ξεκίνησε να εφαρμόζεται σε μια πολύ πιο ευρεία βάση ανθρώπων (Shechtman, 2008).

Η Caroline Shrodes δημιούργησε τη μεθοδολογική βάση της βιβλιοθεραπείας το 1949. Ο ορισμός αυτής της έννοιας συμπεριλήφθηκε στη δήλωση ότι υπάρχουν διάφορες συνδέσεις μεταξύ της αισθητικής εμπειρίας και της ψυχοθεραπείας. Η Shrodes (1978) : *«παρουσίασε την τάση για ορθολογισμό της μεθόδου βιβλιοθεραπευτικής έρευνας, καθώς και την ενοποίηση της διαδικασίας τριών σταδίων, η οποία αποτελείται από τις φάσεις αναγνώρισης, κάθαρσης και ενόρασης»*. Μια ιδιαίτερα χρήσιμη μέθοδος που χρησιμοποιείται στη βιβλιοθεραπεία είναι η καθαρτική μέθοδος. Η σημαντικότερη αρχή αυτής της ψυχοθεραπευτικής προσέγγισης, προσαρμοσμένης για τις ανάγκες της βιβλιοθεραπείας, είναι η έκφραση. Ο Ringel (1992) υποστηρίζει ότι : *«είναι σημαντικό να μπορείς να βγάλεις κάτι από την ψυχή σου»*. Αυτό έχει τεράστια σημασία στην ψυχοθεραπεία, καθώς αυτή η έκφραση, εμπνευσμένη από την ανάγνωση ενός λογοτεχνικού κειμένου, είναι καθοριστική για την επιτυχία της θεραπευτικής διαδικασίας. Το λογοτεχνικό κείμενο βοηθάει αυτή τη διαδικασία “δείχνοντας” στον ασθενή το πρόβλημα του, κάνοντας δηλαδή το ασυνείδητο συνειδητό.

Ο θεραπευτής μπορεί στη συνέχεια να είναι ένας συμπονετικός και ανοιχτόμυαλος ακροατής της έκφρασης. Ο ίδιος γνωρίζει ότι τα άρρητα συναισθήματα και οι αντιλήψεις, μερικές φορές λόγω της έλλειψης επίγνωσης τους από τον ασθενή, συσσωρεύονται στην ανθρώπινη ψυχή οδηγώντας σε απόγνωση και μερικές φορές έχουν καταστροφικό αποτέλεσμα. Οι καθημερινές μέθοδοι επιτρέπουν στους ασθενείς να εκφράζονται ανεμπόδιστα και κατά συνέπεια να επιτύχουν ένα συγκεκριμένο είδος ανακούφισης, μερικές φορές απαλλάσσοντας τους από την ταλαιπωρία.

Μια άλλη ψυχοθεραπευτική μέθοδος που χρησιμοποιείται στη βιβλιοθεραπεία είναι η αναλυτική μέθοδος. Αυτή η μέθοδος συνίσταται στο να συνειδητοποιήσει ο ασθενής τι ήταν μέχρι τώρα αναίσθητο. Σύμφωνα με τον Ringel (1992) : *«η χρήση αυτής της τεχνικής ξεκίνησε από τον Sigmund Freud»*. Είναι ζωτικής σημασίας γιατί στην περίπτωση καταπιεσμένων συναισθημάτων, συνήθως δυσάρεστων ή επώδυνων, η εσωτερική διορατικότητα μπορεί να είναι μια οδυνηρή εμπειρία για τους ασθενείς με βιβλιοθεραπεία, κάτι που θα προτιμούσαν να αποφύγουν. Ωστόσο, συνήθως έχουν μία αμφίθυμη στάση απέναντι τους, μέρος τους θέλει να συνειδητοποιήσει και να απαλλαγεί από την ταλαιπωρία, η οποία έχει διεγερτική επίδραση στη θεραπεία. Ένα άλλο μέρος απλά φοβάται αυτή την επίγνωση, η οποία έχει επιβραδυντική επίδραση στη θεραπεία. Σε μια τέτοια κατάσταση, είναι επιτακτική ανάγκη να “ξεπεραστεί” αυτή η αντίσταση, η οποία μπορεί να επιτευχθεί πρωτίστως με την εφαρμογή σχετικών βιβλιοθεραπευτικών στοιχείων της προαναφερθείσας τεχνικής. Αυτό σχετίζεται κυρίως με τον ελεύθερο συνειρμό, στον οποίο τα

στοιχεία των αισθητικών εμπειριών που πυροδοτούνται από την ανάγνωση ενός λογοτεχνικού κειμένου θα πρέπει να οδηγήσουν τον ασθενή σε μια αλυσίδα συσχετισμών, παρόμοιων με τις εμπειρίες του πρωταγωνιστή. Εάν επιδιωχθούν αυτές οι συσχετίσεις μπορούν να συμβάλλουν στη αυτοανακάλυψη και στην εμφάνιση τραυματικών καταπιεσμένων εμπειριών, βοηθώντας στην ανακούφιση των ψυχολογικών εκδηλώσεων του τραύματος.

Ακόμη μία μέθοδος που χρησιμοποιείται στη βιβλιοθεραπεία, είναι αυτή της υποκατάστασης. Το κύριο χαρακτηριστικό της είναι ότι, ο θεραπευτής αναλαμβάνει ενεργά τον έλεγχο του ασθενούς, αν και μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα. Προϋπόθεση για την επιτυχία αυτής της μεθόδου είναι η απεριόριστη εμπιστοσύνη του ασθενούς στον θεραπευτή. Ο θεραπευτής οδηγεί και συμβουλεύει τον ασθενή. Η υποκατάσταση μπορεί να λάβει διάφορες μορφές. Στην ατομική βιβλιοθεραπεία σκοπός της είναι να γίνει μια θετική εξέλιξη, να οδηγήσει τη φαντασία του ασθενούς σε μια αποφασιστική κατεύθυνση και να ενθαρρύνει τον ασθενή να βιώσει την επιτυχία. Αυτή η ενθάρρυνση μπορεί να υποκινήσει μια ορισμένη δυναμική στις εμπειρίες του ίδιου του ασθενούς, ως θετική εμπειρία, γίνεται το θεμέλιο και η προϋπόθεση για την επόμενη εμπειρία, πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα. Ο στόχος της θεραπείας είναι να αναθέσει καθήκοντα και να υποστηρίξει τον συμμετέχοντα στη διαδικασία επίτευξης τους.

Η ανάλυση της βιβλιογραφίας έχει δείξει μια βάση αποδεικτικών στοιχείων για την αποτελεσματικότητα της βιβλιοθήκης ως θεραπευτικής μεθόδου στην ψυχική υγεία, υπό την προϋπόθεση ότι χορηγείται με συνεργασία και τεχνογνωσία. Οι μέθοδοι της βιβλιοθεραπείας που αναφέρθηκαν παραπάνω, ως θεραπευτική επιλογή στην ψυχική υγεία μπορούν να εφαρμοστούν όχι μόνο ως επιστημονικό μοντέλο από το πεδίο των μελετών βιολογίας και βιβλιογραφίας, αλλά και στην καθημερινή εργασία των επαγγελματιών βιβλιοθηκονόμων.

3.2.1 Η θεραπευτική λειτουργία του βιβλίου

Κατά την ανάλυση των μεθόδων χρήσης των βιβλίων ως θεραπευτικού εργαλείου στην ψυχική υγεία, πρέπει να τονιστεί ότι κάθε θεραπευτική δραστηριότητα πρέπει να προηγείται από μία εις βάθος διάγνωση του ασθενούς. Εκτός από τη διάγνωση με τον εντοπισμό των προβλημάτων ενός συμμετέχοντα στη βιβλιοθεραπεία, είναι σημαντικό να επιλέγονται κατάλληλα κείμενα καθώς αυτό συνδέεται στενά με τη θεραπευτική σχέση.

Η μορφή ενός λογοτεχνικού έργου έχει θεραπευτική και εκπαιδευτική αξία, όταν δημιουργεί σχέσεις μεταξύ του έργου και του αναγνώστη, με βάση τις τρεις θεμελιώδεις λειτουργίες του : την πρόκληση ευχαρίστησης, τον μετριασμό του ψυχικού άγχους και τη διευκόλυνση της αντίληψης. Η ανάγνωση προκαλεί ευχαρίστηση και αποτελεί έναν από τους καλλιτεχνικούς στόχους ενός λογοτεχνικού έργου (Baluch, 2008). Εάν προσδιορίζαμε ποιές από τις δύο πηγές ευχαρίστησης στην ανάγνωση ήταν πιο σημαντικές, δηλαδή η απόλαυση που προέρχεται από τα περιεχόμενα του κειμένου ή τη μορφή του, σίγουρα η πρώτη θα είχε προτεραιότητα έναντι της δεύτερης.

Με βάση την έρευνα που πραγματοποίησε ο Αμερικανός μελετητής της λογοτεχνίας Simon O. Lesser (2001): *«διακρίθηκαν τρεις θεραπευτικές και εκπαιδευτικές λειτουργίες της μορφής ενός αφηγηματικού κειμένου. Πρώτον, η ανάγνωση λογοτεχνίας έχει σκοπό να φέρει ευχαρίστηση επειδή διαβάζουμε για ευχαρίστηση, παρόλο που μας οδηγεί η επιθυμία να ικανοποιήσουμε διάφορες ανάγκες. Μόνο η ικανοποίηση αυτών των αναγκών αποτελεί την πραγματική πηγή της ευχαρίστησης. Δεύτερον, προορίζεται να αποτρέψει ή να μετριάσει τα συναισθήματα ενοχής ή άγχους, καθώς αυτός ο μετριασμός είναι από μόνος του μια από τις πρωταρχικές πηγές ευχαρίστησης. Τρίτον, η μορφή προορίζεται να διευκολύνει την αντίληψη, δηλαδή να δομεί το υλικό έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το επιθυμητό επίπεδο σαφήνειας».*

Ένα λογοτεχνικό έργο μπορεί να λειτουργήσει ως θεραπευτικό και εκπαιδευτικό εργαλείο. Σύμφωνα με τον Kozakiewicz & Brzozka (1984) : *«προϋπόθεση για τη θεραπεία μέσω των λέξεων είναι η αλήθεια, η συμμόρφωση του συμβολικού ήχου μιας λέξης με το νόημα της. Αυτό που είναι σημαντικό στη λογοτεχνία είναι η ψυχολογική αλήθεια των χαρακτήρων, η ιστορική και κοινωνική αλήθεια, καθώς η φαντασία δεν έχει όρια από αυτή την άποψη».* Το κριτήριο της αλήθειας προέρχεται εδώ από την έννοια των συμβολικών μορφών και των ευρέως κατανοητών όρων (“λέξη”, “σύμβολο”, “φαντασία”) και πολλοί βιβλιοθεραπευτές χρησιμοποιούν αυτόν τον όρο μόνο λόγω της εκφραστικής του αξίας και εξετάζουν οτιδήποτε είναι σχετικό και δίνει ικανή αξία σε ένα

λογοτεχνικό έργο από την άποψη της αναγνωστικής θεραπείας να είναι «αλήθεια». Ο περιορισμός της έννοιας της αλήθειας στην ψυχολογική αλήθεια δίνει τη δυνατότητα να την ορίσουμε, ως τη σημαντικότερη πτυχή του περιεχομένου του λογοτεχνικού έργου, καθορίζοντας τη θεραπευτική και εκπαιδευτική του επίδραση. Κατά συνέπεια, το περιεχόμενο της λογοτεχνικού έργου μπορεί να θεωρηθεί θεραπευτικό και εκπαιδευτικό όταν η ψυχολογική αλήθεια που περιέχεται μέσα αποτελεί σχετική πηγή της αξίας του.

Η ποίηση είναι το θεμέλιο των μεθόδων βιβλιοθεραπείας και θεωρείται ότι, επιδρά ως «κάθαρση» («catharsis») συμβάλλοντας στην απελευθέρωση από τη στεναχώρια και την αποβολή αρνητικών συναισθημάτων από το μυαλό, μέσω αυτής, αν και όχι απαραίτητα μόνιμα. Ο τρόπος δράσης της «κάθαρσης» στη λογοτεχνία απεικονίστηκε από τον Αριστοτέλη, όταν εισήγαγε την έννοια στον περίφημο ορισμό της τραγωδίας, υποστηρίζοντας ότι η τραγική επίδραση που έχει η πλοκή στο κοινό επιτυγχάνεται με την πρόκληση συναισθημάτων οίκτου και φόβου και ταυτόχρονα «κάθαρση» τέτοιων συναισθημάτων. Σύμφωνα με τα λόγια του, *«μέσω του οίκτου (eleos) και του φόβου (phobos), φέρνει κάθαρση (katharsis) αυτών των συναισθημάτων»*. Είναι φανερό στον ορισμό του Sinko (2006) ότι : *«η κάθαρση δεν θεωρήθηκε ο εξευγενισμός των συναισθημάτων του κοινού, αλλά η απελευθέρωση από αυτά : η μοίρα του τραγικού ήρωα, προκαλώντας μια εξαιρετικά έντονη εμπειρία οίκτου και φόβου στο κοινό, τους επέτρεψε να απελευθερωθούν από αυτά τα συναισθήματα και να επιτύχουν εσωτερική γαλήνη»*.

Η έννοια της κάθαρσης απέκτησε ψυχολογική σημασία εδώ και πιθανότατα εμπνεύστηκε από τις ελληνικές ιατρικές θεωρίες. Ο Αριστοτέλης ονομάζει αυτό το πλεονέκτημα «κάθαρση», το οποίο μπορεί να γίνει ακόμα καλύτερα κατανοητό για τους ακροατές της ποίησης, από τα λόγια του Πλάτωνα, που είπε ο πρωταγωνιστής του διαλόγου με τίτλο Γοργίας : *«Γεμίζουν φόβο και οίκτο και η ψυχή βιώνει κάτι δικό της, μέσα από την επιτυχία και την αποτυχία σε άλλα θέματα και άλλους ανθρώπους»*. Ο Sinko (2006) αναφέρει ότι : *«ο Γοργίας συνέκρινε αυτήν την επιρροή της ποίησης, ή ευρύτερα τη λέξη “λόγος” στην ψυχή, με την δράση της θεραπείας του καθαρτηρίου»*.

Κάθαρση λοιπόν σημαίνει απελευθέρωση από αρνητικά συναισθήματα και διαταραγμένες διαδικασίες σκέψης. Οι Czernianin&Czernianin (2011) θεωρούσαν ότι : *«η κινητήρια δύναμη πίσω από την ποίηση είναι η ανάγκη για έκφραση, καθώς η ποίηση θεωρείται η πιο βαθιά μορφή έκφρασης»*. Έκφραση είναι η καλλιτεχνική απελευθέρωση μιας ορισμένης εσωτερικής πραγματικότητας του συγγραφέα. Έτσι, τα πιο κοινά θέματα για την ποίηση είναι οι εσωτερικές

εμπειρίες, οι ιδέες και οι πεποιθήσεις του ποιητή, που συνήθως μεταφέρονται σε έναν έντονα υποκειμενικό μονόλογο που τυπικά στοχεύει στην επίτευξη ενός θεραπευτικού αποτελέσματος και της προαναφερθείσας εκφραστικής λειτουργίας. Σε αυτό το μοντέλο ποίησης-θεραπείας, το κύριο θέμα των ποιημάτων πρέπει να είναι η σφαίρα των υποκειμενικών εμπειριών ενός ατόμου, που μπορεί να συσχετιστεί με τις πραγματικές εσωτερικές εμπειρίες του συγγραφέα, δηλαδή η παρομοίωση ανάμεσα στο λυρικό “εγώ” και τον ποιητή.

Η παρομοίωση αυτή είναι ζωτικής σημασίας καθώς το θεραπευτικό αποτέλεσμα επικεντρώνεται σε αυτή. Αυτό το αποτέλεσμα απελευθερώνει τους συγγραφείς της ποίησης από δυνατές και συνήθως απελπισμένες εμπειρίες. Τέτοια ποιήματα, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια των συνεδρίων ποιητικής θεραπείας αντιμετωπίζονται ως αρχεία των εμπειριών των συγγραφέων και συχνά αξιολογούνται για την αυθεντικότητα και την ειλικρίνεια τους. Αυτό συμβαίνει γιατί οι εμπειρίες που τεκμηριώνονται σε ένα ποίημα συνήθως σχετικοποιούνται με τον συγγραφέα, στον οποίο βρίσκουν αναφορά και αιτιολόγηση. Η ποίηση κρύβει μία ομορφιά που της δίνει θεραπευτική ικανότητα, καθώς και ευρείς αλλά και δυνατές αισθητικές εμπειρίες που προκαλούνται από την ανάγνωση ή τη γραφή της. Η ποίηση μπορεί να οδηγήσει σε βαθύτερη κατανόηση του εαυτού και των άλλων, και κατά συνέπεια στην αυτοψυχοθεραπεία. Αυτή η έννοια συνδέεται στενά με τη θεωρία της αισθητικής, της αλήθειας και της καλοσύνης. Σχετίζεται με τη θεωρία της αισθητικής γιατί αποτελεί μια θεμελιώδη αισθητική κατηγορία που ορίζει εκείνα τα στοιχεία και τις ιδιότητες της ποίησης που πιστεύεται ότι αποτελούν το θεμέλιο της αισθητικής της αξίας και ένα έναυσμα αισθητικών εμπειριών.

Επιπλέον, η ομορφιά συνδέεται στενά με τη θεωρία της αλήθειας σε ένα λογοτεχνικό έργο ως μια σύνθεση δηλώσεων και απόψεων που αποτελούν ένα εγγενές μέρος της και θεωρείται από τον αναγνώστη συμβατή με την πραγματικότητα και κυρίως με την άποψη του κόσμου που αντηχεί με την εμπειρία τους. Πρωτίστως είναι μια αντανάκλαση της ψυχολογικής αλήθειας.

Ακόμα, είναι ευρέως διαδεδομένη σήμερα η χρήση τεχνικών δραματολογίας και υποκριτικής στη βιβλιοθεραπεία, ιδίως στα άτομα με νοητική υστέρηση και άτομα που δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στην κοινωνία (Czernianin, 2008). Το δράμα και η ψυχολογία συνδέονται και δημιουργούν την έννοια της σύγκρουσης (Roine, 1994). Τόσο οι πρόσφατες όσο και οι ιστορικές πηγές συμφωνούν ότι οι δραματικές τέχνες ήταν πάντα μία μορφή δυναμικής ομαδικής διαδικασίας. Η ποιητική ικανότητα του δράματος να εντείνει, να εξερευνά και να εξηγεί τις συγκρούσεις γίνεται

εργαλείο για τον βιβλιοθεραπευτή, καθιστώντας δυνατή την εφαρμογή μιας θεραπευτικής επιρροής στον ασθενή. Οι δραματικοί χαρακτήρες σχεδιάζονται από τον συγγραφέα για να έχουν μια συγκεκριμένη προσωπικότητα, συγκεκριμένες συναισθηματικές ιδιότητες και υψηλό βαθμό του ρεαλισμού, έτσι μπορούν να είναι χρήσιμοι για να βοηθήσουν τους αρρώστους και εκείνους που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στην κοινωνία, με αποτέλεσμα να έρθουν σε αντιπαράθεση με τον εαυτό τους.

Η εντύπωση του ρεαλισμού, η οργανωμένη και σκόπιμη ροή των γεγονότων αλλά και η απόδοση των ρόλων των χαρακτήρων, έχουν μια υπαινικτική επιρροή στους παίκτες και τους ενθαρρύνουν να επανεξετάσουν τις σκέψεις τους για τον εαυτό τους και τη στάση τους. Όπως αναφέρεται στον Grotowski (1999) : *«η θεραπευτική λειτουργία εξυπηρετείται επίσης από μία τεχνική υποκριτικής που αναπτύχθηκε από τον Jerzy Grotowski και χρησιμοποιείται στη δραματοθεραπεία»*. Ο δημιουργός του “φτωχού θεάτρου” έδωσε έμφαση στη σωματική προετοιμασία του ηθοποιού και σε ένα ιδιαίτερο είδος κίνησης και εκπαίδευσης της φωνής που επιτρέπει στους ηθοποιούς να εκφράσουν μια ψυχολογική διαδικασία με το σώμα τους. Με την άσκηση κίνησης και φωνής, το σώμα χρησιμοποιείται για την ενεργοποίηση πνευματικών διεργασιών που στοχεύουν στην εξάλειψη ψυχολογικού τραύματος και παρόμοιας δυσφορίας στους συμμετέχοντες της θεραπείας.

3.2.2 Είδη και εφαρμογές βιβλιοθεραπείας

Σύμφωνα με τον McCulliss (2012), η βιβλιοθεραπεία διαφέρει ανάλογα με τον τρόπο που εφαρμόζεται, τα μέσα που χρησιμοποιεί και τον σκοπό τον οποίο εξυπηρετεί. Διακρίνονται έτσι, τρία (3) είδη βιβλιοθεραπείας: κλινική (clinicalbibliotherapy) , αναπτυξιακή (developmentalbibliotherapy) και βιβλιοθεραπεία που έχει αναπτυχθεί από τον πελάτη (client-developedbibliotherapy).

Κατά την ανάλυση του ίδιου, *“η κλινική βιβλιοθεραπεία απευθύνεται σε άτομα με σοβαρά συναισθηματικά ή συμπεριφορικά προβλήματα και στοχεύει, είτε σε διορατικότητα, είτε σε αλλαγές στη συμπεριφορά. Γίνεται χρήση λογοτεχνικών ειδών όπως, ποίηση, μυθοπλασία, διήγημα, παραμύθια, μύθοι κ.α. Η αναπτυξιακή βιβλιοθεραπεία προσφέρεται μέσα από μία βιβλιογραφία αυτοβοήθειας και αφορά υγιή άτομα, που επιθυμούν να διατηρήσουν την συναισθηματική και ψυχική ευεξία ή την αυτοπραγμάτωση τους. Η βιβλιοθεραπεία που έχει αναπτυχθεί από τον πελάτη είναι ουσιαστικά μία ευκαιρία δημιουργικότητας, αφού ο χρήστης καλείται να δώσει ένα δικό του, διαφορετικό τέλος στην ιστορία που διάβασε συζητώντας παράλληλα, τις συνέπειες των αλλαγών του στη πλοκή της ιστορίας. Σε αυτό το είδος βιβλιοθεραπείας, το άτομο γράφει σαν να ήταν ένας από τους χαρακτήρες ή συντάσσει ένα γράμμα από έναν χαρακτήρα προς έναν άλλο για ένα θέμα, που αφορά, τόσο τους χαρακτήρες της ιστορίας, όσο και το ίδιο το άτομο στη πραγματικότητα”* (σ.31). Και η Αθανασιάδη (2018) προσθέτει, *«υπάρχουν πολλοί τρόποι για να ταξιδεύεις. Ο πιο συνηθισμένος κι άκοπος όμως είναι τα βιβλία. Οι κόσμοι εκείνοι από χαρτί, που αλλάζουν τον τρόπο που σκέφτεσαι και για όσο τους ξεφυλλίζεις, μπαίνεις και εσύ στη θέση των ηρώων, που αγαπάς και θαυμάζεις»* (π.1).

Η βιβλιοθεραπεία διαθέτει τις απαραίτητες προδιαγραφές και μπορεί να ενσωματωθεί στις νέες υπηρεσίες μιας δημόσιας βιβλιοθήκης καθώς, όπως αναφέρει ο McCaffrey (2016), ο γενικός στόχος μιας δημόσιας βιβλιοθήκης για *“την ευημερία των χρηστών της σε κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, δημοκρατικό και οικονομικό επίπεδο”* εμπερικλείει μέσα και τον ειδικό στόχο της βιβλιοθεραπείας, δηλαδή της εξασφάλισης *“της ψυχικής ευημερίας των ατόμων μέσα από ιδέες και έργα φαντασίας όπως τα βιβλία”*. Η βιβλιοθεραπεία μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην καθημερινή εργασία των δημόσιων βιβλιοθηκών με μαθητές, που έχουν εκπαιδευτικές ή συναισθηματικές δυσκολίες, παιδιά με διαταραγμένη συμπεριφορά και άτομα που επηρεάζονται από ναρκωτικά και αλκοόλ. Οι βιβλιοθεραπευτικές δραστηριότητες των βιβλιοθηκών βασίζονται σε συνεργασία με

παιδικούς σταθμούς και σχολεία. Τον βασικό ρόλο του βιβλιοθεραπευτή έχει συνήθως ο βιβλιοθηκονόμος με εξειδίκευση στη βιβλιοθεραπεία και την παιδαγωγική, ο οποίος μπορεί να προετοιμάσει τα δικά του βιβλιοθεραπευτικά προγράμματα (Czernianinetal., 2019). Σύμφωνα με τους McCulliss και Chamberlain (2013, p13), στα σχολεία των διαφόρων βαθμίδων εκπαίδευσης η βιβλιοθεραπεία μπορεί να συντελέσει *“στην υγιή κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και των εφήβων, στην καλύτερη κατανόηση του εαυτού τους, στην επίλυση προσωπικών προβλημάτων, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής, στην ενίσχυση της προσωπικής τους εικόνας”*.

Επιπλέον, σε πολλές δημόσιες βιβλιοθήκες, υπάρχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες βιβλιοθηκών για παιδιά με ειδικές ανάγκες και παιδιά από μειονεκτούσες οικογένειες, καθώς και για θεραπευτικά κέντρα. Στις βιβλιοθήκες έχουν δημιουργηθεί ειδικοί χώροι για την εκτέλεση της εργασίας, την ανάγνωση και την εξερεύνηση και οι βιβλιοθηκονόμοι βοηθούν στο να ξεπεραστούν τα εμπόδια στη μάθηση μέσω της οργάνωσης ομάδων ανάγνωσης, γραφής και αφήγησης ιστορίας. Η ασφαλής και άνετη ατμόσφαιρα της βιβλιοθήκης μπορεί να είναι ευνοϊκή για βιβλιοθεραπευτικές δραστηριότητες. Η βιβλιοθεραπεία που παρέχεται στις δημόσιες βιβλιοθήκες είναι η παιδαγωγική βιβλιοθεραπεία, η οποία χρησιμοποιείται κυρίως σε σχολεία, βιβλιοθήκες και κοινόχρηστους χώρους (Czernianinetal., 2019).

Σε άλλες περιπτώσεις βιβλιοθηκών, έχουν δημιουργηθεί προγράμματα βιβλιοθεραπείας για παιδιά, όπως λίστες με προτεινόμενα βιβλία, τα οποία οι γονείς μπορούν να χρησιμοποιήσουν ως αφορμή για να συζητήσουν διάφορα θέματα με τα παιδιά τους. Δεν υπάρχουν όμως ακόμη, αντίστοιχα προγράμματα για εφήβους και ενήλικες. Γι'αυτές τις ηλικίες ένας προτεινόμενος τρόπος εφαρμογής της βιβλιοθεραπείας είναι η παρουσία ενός ειδικού βιβλιοθεραπείας. Στην Μεγάλη Βρετανία, ορισμένες βιβλιοθήκες ακολουθούν αυτή τη τακτική. Είναι όμως δύσκολο να εφαρμοστεί από πολλές βιβλιοθήκες τόσο, λόγω έλλειψης πόρων όσο, και λόγω έλλειψης τέτοιων ειδικών (McCaffrey, 2016).

3.3 Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα, το 2021 πραγματοποιήθηκε καταγραφή για τις βιβλιοθήκες των επιστημών υγείας από την επιτροπή ιατρικών βιβλιοθηκών της Ένωσης Ελλήνων βιβλιοθηκονόμων & Επιστημόνων Πληροφόρησης (ΕΕΒΕΠ). Συνολικά υπάρχουν 40 (σαράντα) βιβλιοθήκες εκ των οποίων οι 25 (εικοσιπέντε) είναι νοσοκομειακές και ανήκουν στο Υπουργείο Υγείας, εκτός από δύο, τη βιβλιοθήκη του 251 Νοσοκομείου Αεροπορίας και τη βιβλιοθήκη του Αιγινήτειου Νοσοκομείου που υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας και στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων αντίστοιχα. Όσον αφορά τις υπόλοιπες 15 (δεκαπέντε) , πρόκειται για ακαδημαϊκές ή ερευνητικές και ανήκουν στο Υπουργείο παιδείας (Τσαλαπατάνη κ.ά, 2021).

Η δράση των ελληνικών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών επηρεάζεται από δύο παράγοντες, που λειτουργούν ανασταλτικά για την ανάπτυξη και βελτίωση των υπηρεσιών τους. Πιο συγκεκριμένα, οι βιβλιοθήκες είναι αντιμέτωπες με την έλλειψη χρηματοδότησης και την υποστελέχωση. Οι προϋπολογισμοί, που αντιστοιχούν στα δημόσια νοσοκομεία, είναι ανεπαρκείς με αποτέλεσμα, οι βιβλιοθήκες να εξασφαλίζουν εν τέλει, μονάχα μικροποσά, με τα οποία καλούνται να καλύψουν όλες τις ανάγκες τους. Ταυτόχρονα, το κράτος δεν προβαίνει στη πρόσληψη νέου προσωπικού, αν και υπάρχουν διαθέσιμοι πολλοί βιβλιοθηκονόμοι με ανώτατο επίπεδο εκπαίδευσης. Παρόλες τις δυσκολίες όμως, οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων προσπαθούν να παραμείνουν, όσο το δυνατόν πιο λειτουργικές, και να προσφέρουν στους χρήστες τους την καλύτερη εξυπηρέτηση (Καλογερίδης, 2000).

Λόγω των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν, οι βιβλιοθήκες στηρίζονται η μία στη βοήθεια της άλλης. Κατά καιρούς, έχουν γίνει συγκεκριμένες προτάσεις προς το Υπουργείο Υγείας για τη συγκρότηση ενός Δικτύου Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών, στα πλαίσια του οποίου οι βιβλιοθήκες θα συνεργάζονται επίσημα, αφού άτυπα αυτό ήδη συμβαίνει. Επιπλέον, η δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου μπορεί να οδηγήσει και στην ίδρυση Εθνικής Ιατρικής Βιβλιοθήκης, με όλα τα οφέλη που αυτή θα επιφέρει. Δεν έχει υπάρξει όμως ακόμα, κάποια ανταπόκριση, από τους αρμόδιους φορείς, στις παραπάνω προτάσεις. (Τσαλαπατάνη κ.ά, 2021).

Οι βιβλιοθηκονόμοι, που εργάζονται στα νοσοκομεία, αναζητούν τρόπους για συνεχή επιμόρφωση, στοχευμένη εξειδίκευση σε θέματα του κλάδου τους και απόκτηση δεξιοτήτων εκπαίδευσης χρηστών. Μέχρι και πριν από λίγα χρόνια, δεδομένης της απουσίας αντίστοιχων μαθημάτων στις σχολές βιβλιοθηκονομίας αλλά και κατάλληλων μετεκπαιδευτικών προγραμμάτων

στην Ελλάδα, ο μόνος τρόπος για την επίτευξη των παραπάνω ήταν η πολυετής εργασιακή εμπειρία σε μια νοσοκομειακή βιβλιοθήκη (Tsalapatani&Kalogeraki, 2010). Πλέον όμως, τόσο το τμήμα “Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης” του Διεθνούς Πανεπιστημίου της Ελλάδος στη Θεσσαλονίκη, όσο και το τμήμα “Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης” του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής στην Αθήνα, έχουν εντάξει στο πρόγραμμα σπουδών τους, ως μάθημα επιλογής, τα μαθήματα “ιατρική βιβλιοθηκονομία” και “ιατρική πληροφόρηση” αντίστοιχα.

Παρακάτω, παρουσιάζονται είκοσι επτά (27) από τις τριάντα (30) συνολικά βιβλιοθήκες, που υπάγονται όλες στο Υπουργείο Υγείας, εκτός από τη βιβλιοθήκη του 251 Νοσοκομείου Αεροπορίας, που ανήκει στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Οι πληροφορίες συγκεντρώθηκαν από τις ιστοσελίδες των βιβλιοθηκών ή κατόπιν τηλεφωνικής επικοινωνίας με τους βιβλιοθηκονόμους, που εργάζονται εκεί. Για τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες, δεν εντοπίστηκαν πληροφορίες.

3.3.1 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «ΑΧΕΠΑ»

Η Ιατρική Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «ΑΧΕΠΑ» ιδρύθηκε το 1988, απαρτίζεται από δύο άτομα προσωπικό και η οργάνωση της βασίστηκε στους διεθνείς κανόνες βιβλιοθηκονομίας. Η βιβλιοθήκη σήμερα στεγάζεται σε τρεις διαφορετικές αίθουσες στο ισόγειο της νέας πτέρυγας του νοσοκομείου, η οποία βρίσκεται στην οδό Αγίου Δημητρίου. Η πρώτη αίθουσα περιλαμβάνει όλα τα ιατρικά βιβλία και τα αναδρομικά τεύχη περιοδικών, ελληνικών και ξενόγλωσσων. Ακόμα, η πρώτη αίθουσα λειτουργεί και ως αναγνωστήριο. Η δεύτερη αίθουσα λειτουργεί ως πληροφοριακό τμήμα της βιβλιοθήκης και μπορεί κανείς να εντοπίσει τα τρέχοντα έντυπα τεύχη των ιατρικών περιοδικών της συλλογής της αλλά και να έχει πρόσβαση σε πλειονότητα online περιοδικών. Η τρίτη αίθουσα της βιβλιοθήκης είναι αποθήκη καθώς εξυπηρετεί ανάγκες βιβλιοστασίου λόγω του μεγάλου όγκου περιοδικών που διαθέτει. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι η συνεχής παροχή ενημέρωσης σε όλη τη νοσοκομειακή κοινότητα όπως είναι οι ιατροί, νοσηλευτές, καθηγητές, ερευνητές και φοιτητές για ιατρικά θέματα με τεκμηρίωση και αξιοπιστία.

Επειδή η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημιακού Γ.Ν. «ΑΧΕΠΑ» απευθύνεται και εξυπηρετεί αποκλειστικά γιατρούς, νοσηλευτές και ερευνητές, και δεν έχει τη δυνατότητα να εξυπηρετήσει ασθενείς και συνοδούς και να προβεί σε δανεισμό υλικού, οι υπεύθυνοι της βιβλιοθήκης είχαν την ιδέα να δημιουργήσουν τη “Λαϊκή Δανειστική Βιβλιοθήκη”. Πρόκειται για μία βιβλιοθήκη στην οποία, έχουν πρόσβαση οι ασθενείς και οι συνοδοί που επιθυμούν να δανειστούν βιβλία και προφανώς να τα πάρουν μαζί τους στον θάλαμο. Η λαϊκιστική βιβλιοθήκη στεγάζεται απέναντι από το πληροφοριακό τμήμα της βιβλιοθήκης του «ΑΧΕΠΑ» και όπως αναφέρθηκε προηγουμένως είναι ανοιχτή για το κοινό. Η βιβλιοθήκη αυτή λειτουργεί από τις 8:00 π.μ. έως τις 15:00 μ.μ. (“Οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων της Θεσσαλονίκης”, 2022).

Κατ’ αυτόν τον τρόπο η βιβλιοθήκη του «ΑΧΕΠΑ» δεν εξυπηρετεί μόνο όσους ανήκουν στην ιατρική κοινότητα αλλά και οποιονδήποτε άλλο εξωτερικό χρήστη επιθυμεί να συμβουλευτεί ή να προμηθευτεί έντυπη και ηλεκτρονική βιβλιογραφία. Αποστολή της βιβλιοθήκης είναι η κάλυψη των αναγκών όλων των λειτουργιών στο χώρο της υγείας.

Ακόμα, η συλλογή της βιβλιοθήκης καλύπτει θέματα των βιοϊατρικών επιστημών με έμφαση στην ιατρική και νοσηλευτική επιστήμη. Η γλώσσα των τεκμηρίων είναι κυρίως η ελληνική και η

αγγλική. Κάποια από τα τεκμήρια είναι στη γερμανική γλώσσα και ελάχιστα στη γαλλική γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα, η συλλογή αποτελείται από 5.278 βιβλία, 501 τίτλους ιατρικών περιοδικών, ελληνικών και ξενόγλωσσων, και 1.710 διδακτορικές διατριβές ελληνικών πανεπιστημίων κυρίως του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Ακόμα, η βιβλιοθήκη διαθέτει πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή αλλά και ενημερωτικό υλικό, το οποίο είναι διαθέσιμο για το κοινό της βιβλιοθήκης.

Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη έχει πρόσβαση στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων Scopus, Springer, ClinicalKey, Wiley Online Library, ScienceDirect, EBSCOhost, AccessMedicine, UpToDate, ISIWeb, Cochrane Library, Thieme αλλά και PubMed. Η πρόσβαση επιτρέπεται αποκλειστικά και μόνο μέσω της βιβλιοθήκης. (ΑΧΕΠΑ - Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (ΑΗΕΡΑ Hospital), 2021).

Στη συνέχεια παρατίθεται φωτογραφικό υλικό από το προσωπικό αρχείο της κα Ελένης Σεμερτζίδου, προϊσταμένης της βιβλιοθήκης του ΑΧΕΠΑ.

Εικόνα 1: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν.Θ. "ΑΧΕΠΑ"

Εικόνα 2: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Βιτρίνες με ιατρικό εξοπλισμό

Εικόνα 3: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Η συλλογή

Εικόνα 4: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Βιβλιοστάσια

Εικόνα 5: Βιβλιοθήκη "ΑΧΕΠΑ"- Είσοδος / Έξοδος

3.3.2 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Λάρισας

Η Νοσοκομειακή βιβλιοθήκη του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Λάρισας ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 2000, απαρτίζεται από μία Π.Ε. βιβλιοθηκονόμο και έναν καθηγητή ορθοπαιδικής κλινικής του Π.Γ.Ν. Λάρισας, και η οργάνωση της βασίστηκε στους διεθνείς κανόνες βιβλιοθηκονομίας. Η βιβλιοθήκη στεγάζεται σε δύο αίθουσες στο ισόγειο του νοσοκομείου. Η μεγάλη αίθουσα περιλαμβάνει την κύρια συλλογή των ιατρικών βιβλίων και των επιστημονικών περιοδικών και των επιστημονικών περιοδικών, ελληνικών και ξενόγλωσσων. Ταυτόχρονα, η μεγάλη αίθουσα λειτουργεί και ως αναγνωστήριο. Η μικρή αίθουσα έχει ένα μέρος τίτλων ξενόγλωσσων ιατρικών περιοδικών της βιβλιοθήκης. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι η προώθηση της εξέλιξης της ιατρικής επιστήμης και η βελτίωση της δημόσιας υγείας εφόσον παρέχει σε όλους τους επαγγελματίες υγείας την πρόσβαση σε βιοϊατρικές πληροφορίες του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου καθώς και της ευρύτερης ιατρικής κοινότητας. Η βιβλιοθήκη εξυπηρετεί ιατρούς, νοσηλευτές και λοιπό δυναμικό. Επίσης, εξυπηρετεί και οποιονδήποτε άλλο που επιθυμεί να συμβουλευτεί και να προμηθευτεί έντυπη και ηλεκτρονική ιατρική βιβλιογραφία. Αποστολή της βιβλιοθήκης είναι η κάλυψη των αναγκών όλων των λειτουργιών του χώρου της υγείας. Η βιβλιοθήκη διαθέτει υλικό επιστημονικού περιεχομένου και είναι δανειστική.

Η συλλογή της βιβλιοθήκης καλύπτει θέματα των επιστημών υγείας. Τα βιβλία και τα περιοδικά είναι κυρίως στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα, η συλλογή διαθέτει 1500 τόμους βιβλίων, 250 τίτλους ξενόγλωσσων ιατρικών περιοδικών, κυρίως αγγλικών, 40 τίτλους ελληνικών περιοδικών, 56 τόμους βιβλίων από δωρεά, 40 τίτλους ελληνικών περιοδικών, 56 τόμους βιβλίων από δωρεά, 40 τόμους λογοτεχνικών βιβλίων δωρεά του Συλλόγου Φοιτητών Ιατρικής Λάρισας αλλά και πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Οι χρήστες της βιβλιοθήκης έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων αποκλειστικά και μόνο μέσω του δικτύου του νοσοκομείου. Ειδικότερα, οι βάσεις αυτές είναι οι EBSCO, PubMed, IATROTEK, UpToDate, HealLink, Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών, ΙΡΙΣ. Τέλος, τα δωρεάν ηλεκτρονικά περιοδικά που παρέχει η βιβλιοθήκη είναι το Directory of Open Access Journals (DOAJ), Free Medical Journals και η PubMed Central (PMC) ("Βιβλιοθήκες στο ΠΓΝΛ και Κουτλιμπάνειο-Τριανταφύλλειο Νοσοκομείο", χ.χ.).

Εικόνα 6: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Λάρισας

Εικόνα 7: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν Λάρισας - Χώρος αναγνωστήριου

Εκτός από την νοσοκομειακή βιβλιοθήκη που έχει το Π. Γ. Ν. Λάρισας, υπάρχει μία ακόμη βιβλιοθήκη στον τρίτο (3ο) όροφο του νοσοκομείου, σε έναν χώρο που το 2017 είχε ονομαστεί “Εστία Πολιτισμού”. Η βιβλιοθήκη αυτή δημιουργήθηκε έπειτα από την πρωτοβουλία του διοικητικού προσωπικού, που ανέλαβε τη διαμόρφωση του χώρου. Ο χώρος αυτός λειτουργεί ως δανειστική βιβλιοθήκη για τους ασθενείς του νοσοκομείου και για τα άτομα που τους συνοδεύουν. Η δανειστική βιβλιοθήκη διαθέτει αναγνωστήριο και internetroom, τα οποία μένουν ανοιχτά όλη την μέρα με ελεύθερη πρόσβαση.

Εικόνα 8: Δανειστική βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Λάρισας

Η δανειστική βιβλιοθήκη δεν επιβάρυνε οικονομικώς τον προϋπολογισμό του νοσοκομείου καθώς η διοίκηση του προσκάλεσε τις τοπικές επιχειρήσεις, τους τοπικούς φορείς αλλά και πολίτες εθελοντές να συνδράμουν και να στηρίζουν με ευγενικές χορηγίες το έργο για τη δημιουργία του χώρου της “Εστίας πολιτισμού” προκειμένου να γίνει ένας χώρος φιλικός και προσβάσιμος για όλους (“Βιβλιοθήκες στο ΠΓΝΛ και Κουτλιμπάνειο-Τριανταφύλλειο Νοσοκομείο”, χ.χ.).

Εικόνα 9: Βιβλιοστάσια δανειστικής βιβλιοθήκης Π.Γ.Ν. Λάρισας

Εικόνα 10: Υπολογιστής δανειστικής βιβλιοθήκης Π.Γ.Ν. Λάρισας

Υπάρχει ακόμη ξεχωριστή βιβλιοθήκη στην παιδιατρική κλινική του Π.Γ.Ν. Λάρισας. Η βιβλιοθήκη δημιουργήθηκε χάρη στη δωρεά που έκανε ο δήμος Κιλελέρ, δωρίζοντας δύο βιβλιοθήκες (έπιπλα) και τριακόσια (300) παιδικά βιβλία. Η συλλογή συνέχισε να εμπλουτίζεται από μετέπειτα δωρεές που πραγματοποιήθηκαν, όπως για παράδειγμα με χίλιους (1000) τόμους βιβλίων, οι οποίοι προσφέρθηκαν από άτομα της τοπικής κοινωνίας της Λάρισας. Η βιβλιοθήκη λειτουργεί είκοσι τέσσερις (24) ώρες το εικοσιτετράωρο, ελεύθερα, για τα μικρά παιδιά που νοσηλεύονται και τους συνοδούς τους ("Βιβλιοθήκες στο ΠΓΝΛ και Κουτλιμπάνειο-Τριανταφύλλειο Νοσοκομείο", χ.χ.).

Εικόνα 11: Βιβλιοθήκη παιδιατρικής κλινικής Π.Γ.Ν. Λάρισας

Τέλος, το Π. Γ. Ν. Λάρισας παρέχει ξεχωριστή βιβλιοθήκη και στην ψυχιατρική κλινική. Η συλλογή της περιλαμβάνει τριακόσιους (300) τόμους βιβλίων, οι οποίοι έχουν δοθεί με την ευγενική χορηγία ανωνύμων και επωνύμων ατόμων της κοινωνίας της Λάρισας. Η βιβλιοθήκη απευθύνεται στους ασθενείς της ψυχιατρικής κλινικής, στους συνοδούς τους και είναι ανοικτή είκοσι τέσσερις (24) ώρες την ημέρα, ελεύθερα προσβάσιμη ("Βιβλιοθήκες στο ΠΓΝΛ και Κουτλιμπάνειο-Τριανταφύλλειο Νοσοκομείο", χ.χ.).

Εικόνα 12: Βιβλιοθήκη ψυχιατρικής κλινικής Π.Γ.Ν. Λάρισας

3.3.3 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Γ. Γεννηματάς»

Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη παρέχει πληροφόρηση από το έντυπο και online υλικό που περιέχει στους ιατρούς όλων των ειδικοτήτων του νοσοκομείου, της χώρας, της Κύπρου και του εξωτερικού. Επίσης, παρέχει πληροφόρηση σε φοιτητές ιατρικής, νοσηλευτικής και παραϊατρικών επαγγελμάτων αλλά και σε όσους ασχολούνται με τις βιοϊατρικές επιστήμες. Η βιβλιοθήκη εξυπηρετεί κάθε ενδιαφερόμενο με φωτοαντίγραφα, email, Fax, ταχυμεταφορά (courier) και ταχυδρομείο. Η βιβλιοθήκη δεν μπορεί να δανείσει στο ευρύ κοινό με εξαίρεση το προσωπικό του νοσοκομείου. Σχετικά με τον δανεισμό, για τα παλιά τεύχη των περιοδικών είναι 10 μέρες και για το τελευταίο τεύχος αλλά και για τα βιβλία δίνεται το χρονικό περιθώριο του Σαββατοκύριακου (*Βιβλιοθήκη*, 2017).

3.3.4 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Έλενα Βενιζέλου»

Η ιατρική βιβλιοθήκη του νοσοκομείου στεγάζεται στον 5^ο όροφο του κτιρίου Μαρίκα Ηλιάδη σε χώρο που διαμορφώθηκε ειδικά γι' αυτό το σκοπό. Ειδικότερα, έχει ως υπεύθυνη μια βιβλιοθηκονόμο με σκοπό να εξυπηρετήσει τις πληροφοριακές ανάγκες του ιατρικού, νοσηλευτικού και λοιπού προσωπικού του νοσοκομείου αλλά και να υποστηρίξει τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες της. Η συλλογή της καλύπτει ιατρικά θέματα και περιλαμβάνει περιοδικά, βιβλία και βάσεις δεδομένων. Ακόμα, η συλλογή της είναι οργανωμένη σύμφωνα με τους διεθνείς βιβλιοθηκονομικούς κανόνες και πρότυπα επεξεργασίας. Οι υπηρεσίες της βιβλιοθήκης εξυπηρετούν και επαγγελματίες υπηρεσιών υγείας που δεν εργάζονται στο νοσοκομείο αλλά και φοιτητές αντίστοιχων σχολών. Η βιβλιοθήκη έχει πρόσβαση σε μερικές βάσεις δεδομένων όπως είναι η PubMed, η IATROTEK, EUROPA, DARTEuropeE-theses και στο Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών (*Βιβλιοθήκη-Γ.Ν. Έλενα Βενιζέλου*, 2022).

3.3.5 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Νίκαιας- Πειραιά «Άγιος Παντελεήμων»

Η ιατρική βιβλιοθήκη του Γενικού Νοσοκομείου Νίκαιας Άγιος Παντελεήμονας άρχισε να λειτουργεί το 1962 και στεγάζεται στον πρώτο όροφο του κεντρικού κτιρίου του νοσοκομείου.

Σκοπός της είναι η τεκμηριωμένη επιστημονική πληροφόρηση. Η συλλογή της περιλαμβάνει 200 τίτλους περιοδικών και υπάρχει επιπλέον πρόσβαση σε ηλεκτρονικούς τίτλους. Επιπρόσθετα, η συλλογή περιέχει 500 βιβλία ιατρικού περιεχομένου. Παρ' όλα αυτά η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική (*Ιατρική Βιβλιοθήκη*, 2022).

3.3.6 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Παπαγεωργίου»

Η βιβλιοθήκη του Νοσοκομείου Παπαγεωργίου είναι μια ιατρική ειδική βιβλιοθήκη. Σκοπός της είναι να εξυπηρετήσει την κοινότητα του νοσοκομείου, όπως φοιτητές, ερευνητές αλλά και εξωτερικούς χρήστες χωρίς να τους επιτρέπεται η υπηρεσία του δανεισμού. Η συλλογή της βιβλιοθήκης περιλαμβάνει βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, συλλογή πληροφοριακού υλικού. Ακόμα, επιτρέπεται η πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές και ηλεκτρονικά περιοδικά από τον χώρο της βιβλιοθήκης (*Βιβλιοθήκη Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης*, 2022).

Το νοσοκομείο “Παπαγεωργίου” της Θεσσαλονίκης έχει έναν σύλλογο φίλων που ονομάζεται “Η Αντηρίδα”. Ο σύλλογος αυτός αποτελείται από εθελοντές και ξεκίνησε τη δράση του το 2011. “Αντηρίδα” σημαίνει στήριγμα και οι εθελοντές δουλεύουν γι' αυτό τον σκοπό. Ο σύλλογος “Η Αντηρίδα” φροντίζει για τις λειτουργίες και τις ανάγκες του νοσοκομείου μέσα από μία σειρά εθελοντικών δράσεων. Οι δράσεις αυτές είναι και για τους νοσηλευόμενους αλλά και για τους εργαζομένους του νοσοκομείου (Ο Σύλλογος, 2022).

Μία από τις δράσεις αυτές είναι η λειτουργία μιας βιβλιοθήκης εντός του χώρου του νοσοκομείου. Σύμφωνα με τα όσα αναφέρει η ιστοσελίδα του συλλόγου, “Η βιβλιοθήκη αναβαθμίζεται” (2022) : «*Η βιβλιοθήκη της Αντηρίδας εμπλουτίζεται συνεχώς με καινούριους τίτλους βιβλίων ελληνικής και ξένης λογοτεχνίας. Οι μαθητές και τα μέλη του συλλόγου που εθελοντικά συνεχίζουν να φροντίζουν για την οργάνωση της βιβλιοθήκης, ταξινομούν και κωδικοποιούν τους νέους τίτλους*».

Εικόνα 13. Ταξινόμηση βιβλίων από μέλη της "Αντηρίδας"

Εικόνα 14: Οργάνωση της βιβλιοθήκης από μέλος της "Αντηρίδας"

Εικόνα 15: Βιβλιοθήκη "Αντηρίδας" στο Γ.Ν.Θ. "Παπαγεωργίου"

Η ιστορία αυτής της βιβλιοθήκης ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2018 καθώς τότε έγινε η ίδρυση της από τον σύλλογο της “Αντηρίδας”, ο οποίος προσφέρει οκτώ (8) χρόνια εθελοντικά τις υπηρεσίες του στο νοσοκομείο “Παπαγεωργίου”. Η βιβλιοθήκη αυτή απευθύνεται προς όλους, είτε είναι νοσηλεύόμενος, είτε όχι, και βρίσκεται στο ισόγειο του νοσοκομείου. Όσον αφορά τη συλλογή της, περιλαμβάνει περισσότερα από εννιακόσια (900) βιβλία ποικίλης ύλης. Το υλικό της συνεχώς ανανεώνεται καθώς τα βιβλία γίνονται όλο και περισσότερα μετά από δωρεές των φίλων και εθελοντών του συλλόγου. Τέλος, η βιβλιοθήκη το καλοκαίρι παραμένει ανοιχτή 8 ώρες, δηλαδή 8:00 π.μ. μέχρι 16:00 μ.μ. ενώ τους χειμερινούς μήνες το ωράριο διαφέρει και παραμένει περισσότερες ώρες σε λειτουργία (Αθανασιάδη, 2021).

Αφορμή για να δημιουργηθεί αυτή η βιβλιοθήκη ήταν μία συσκευή που λεγόταν “ThinkTank”. Πιο αναλυτικά, η συσκευή αυτή είχε τοποθετηθεί στην αυλή του νοσοκομείου, έπειτα από δωρεά, και λειτουργούσε ως ανταλλακτική βιβλιοθήκη για όλους τους ενδιαφερόμενους. Αρχικά, οι εθελοντές του συλλόγου “Αντηρίδα” είχαν τοποθετήσει παιδικά βιβλία προκειμένου να μην

βαριούνται τα παιδιά που βρίσκονταν στο νοσοκομείο και να περνάει ευχάριστα η ώρα τους. Το ενδιαφέρον για τη βιβλιοθήκη ήταν μεγάλο και έτσι το Δ.Σ του συλλόγου έκανε πρόταση στον πρόεδρο του νοσοκομείου για τη δημιουργία μιας μεγαλύτερης βιβλιοθήκης με περισσότερα βιβλία. Η μεγάλη απήχηση για τη βιβλιοθήκη επιβεβαιώνεται από το γεγονός, πως από τους πρώτους τρεις (3) μήνες λειτουργίας της, είχαν δανειστεί πάνω από τριακόσια πενήντα (350) βιβλία (Αθανασιάδη, 2018).

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την αρθρογράφο Αθανασιάδη (2018) : *«τα ράφια είναι εμπλουτισμένα με κάθε είδους βιβλία. ελληνική και ξένη λογοτεχνία, παιδική λογοτεχνία, φιλοσοφία, θρησκεία, ιστορία, ψυχολογία. Είναι επίσης διαθέσιμα περιοδικά επιστημονικού ενδιαφέροντος, κόμικς και διάφορα άλλα ελληνικά και ξενόγλωσσα αναγνώσματα, αλλά είναι γεγονός ότι οι περισσότεροι αναγνώστες προτιμούν περισσότερο τα λογοτεχνικά και τα θεολογικά βιβλία»*. Η αξία της ύπαρξης μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης διαφαίνεται από το παρακάτω. Η Ζωή Ψαρρά-Παπαγεωργίου, αντιπρόεδρος του συλλόγου (όπως αναφέρεται στην Αθανασιάδη, 2018) υποστηρίζει ότι : *«ένα καλό βιβλίο αποτελεί στήριγμα. Ειδικά για τους ασθενείς, το βιβλίο είναι η συντροφιά που έχει τη δύναμη να τους ταξιδέψει, να απαλύνει τον πόνο, να δώσει ελπίδα. Όταν επιστρέψουν ένα βιβλίο, αρκετοί μας εκμυστηρεύονται ότι έβρισκαν διέξοδο στις σελίδες του κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο νοσοκομείο»*.

Τέλος, ο σύλλογος “Η Αντηρίδα” είχε οργανώσει, οργανώνει και θα διοργανώνει εκδηλώσεις και δράσεις ποικίλης ύλης. Μέσα στα χρόνια που προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες του και λειτουργεί ως στήριγμα για το συγκεκριμένο νοσοκομείο, “Παπαγεωργίου”, οι δράσεις που ήδη έχουν πραγματοποιηθεί σε αυτό, είναι σχεδόν αμέτρητες και θα αναφερθούν παρακάτω μερικές από αυτές. Ειδικότερα, οι δράσεις είναι : “Η Αντηρίδα εκπαιδεύει εθελοντές στη Θεσσαλονίκη”, πρόκειται για μία δράση με σκοπό την εκπαίδευση και κατάρτιση των ατόμων που ενδιαφέρονται για τον εθελοντισμό. Ακόμα, “Η Αντηρίδα ενημερώνει τους εφήβους για την αξία του εθελοντισμού”, “Χορεύοντας για τους ασθενείς”, “Στολίζοντας το χριστουγεννιάτικο δέντρο”, “Λαμπάδες, δώρα και ευχές” καθώς επίσης και “Κερνάμε αγάπη στους ογκολογικούς ασθενείς”, μια δράση για την προσφορά καφέ και βουτημάτων στους ασθενείς του ογκολογικού τμήματος, ενώ περιμένουν για τη θεραπεία τους (“Εκδηλώσεις & Δράσεις”, 2022).

3.3.7 Βιβλιοθήκη Αντικαρκινικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «ΘΕΑΓΕΝΕΙΟ»

Σύμφωνα με την ιστοσελίδα της ιατρικής βιβλιοθήκης του Α.Ν.Θ. “ΘΕΑΓΕΝΕΙΟ” (2022) : «η βιβλιοθήκη λειτουργεί από το 1973 και απαρτίζεται από ένα άτομο προσωπικό, ΤΕ βιβλιοθηκονόμος. Σκοπός της είναι η παροχή τεκμηριωμένης, έγκαιρης και έγκυρης επιστημονικής πληροφόρησης σε όλη τη νοσοκομειακή κοινότητα. Η βιβλιοθήκη δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες της να έχουν δωρεάν πρόσβαση σε ηλεκτρονικά βιβλία και περιοδικά του εκδότη Elsevier σε διάφορες θεματικές ενότητες όπως είναι η παθολογία και η ενδοκρινολογία. Ακόμα, η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική, εξυπηρετεί τους χρήστες της με παραγωγή φωτοαντιγράφων του υλικού της αλλά και την αποστολή του άρθρου στην ηλεκτρονική τους διεύθυνση». Επιπροσθέτως, η συλλογή της εστιάζει σε θέματα βιοϊατρικών επιστημών και επικεντρώνεται στην ογκολογία. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η βιβλιοθήκη είναι μέλος του Εθνικού Δικτύου Επιστημονικών και Τεχνολογικών Βιβλιοθηκών. Τέλος, λειτουργεί Δευτέρα έως Παρασκευή από τις 8:00 π.μ. μέχρι τις 3:00 μ.μ. (“Οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων της Θεσσαλονίκης”, 2022).

3.3.8 Βιβλιοθήκη «Σισμανόγλειου» Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αττικής

Η βιβλιοθήκη του Σισμανόγλειου Νοσοκομείου ιδρύθηκε το 1984. Σκοπός της είναι να καλύψει τις γνωστικές ανάγκες του προσωπικού του νοσοκομείου και των υπόλοιπων χρηστών της που είναι οι φοιτητές της ιατρικής, ενδιαφερόμενοι από τεχνολογικά και ερευνητικά ιδρύματα. Η συλλογή της αποτελείται από 1200 τόμους βιβλίων και 200 τίτλους περιοδικών, ελληνικών και ξενόγλωσσων. Η βιβλιοθήκη καλύπτει τις θεματικές κατηγορίες της ιατρικής, νοσηλευτικής και της διοίκησης νοσοκομείων.

Η συλλογή της αποτελείται από 1670 τόμους βιβλίων, 153 ξενόγλωσσα περιοδικά και 52 ελληνικά περιοδικά. Επιπροσθέτως, παρέχει πρόσβαση στην ηλεκτρονική μορφή των περιοδικών στα οποία έχει συνδρομή, σε βάσεις δεδομένων όπως την ΙΡΙΣ, η οποία αφορά βιβλιογραφία για την παιδιατρική, την ΙΑΤΡΟΤΕΚ, τον Ιπποκράτη και την PubMed (Βιβλιοθήκη Σισμανογλείου ΓΝΑ, 2002).

Εικόνα 16: Βιβλιοθήκη "Σισμανόγλειου" Π.Γ.Ν. Αττικής

3.3.9 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων»

Η ιατρική βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1988, αποτελείται από ένα άτομο προσωπικό, Τ.Ε βιβλιοθηκονόμος, και βρίσκεται στο νέο κτίριο του νοσοκομείου. Εξυπηρετεί κάθε ενδιαφερόμενο όμως μπορεί να δανείσει μόνο στο προσωπικό του νοσοκομείου. Η συλλογή της περιλαμβάνει βιβλία, περιοδικά, ελληνικά και ξενόγλωσσα, βιντεοκασέτες και cd-Rom. Ειδικότερα, διαθέτει 229 τίτλους περιοδικών (*Γενικό Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων - Βιβλιοθήκη*, 2014).

Εικόνα 17: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Νέας Ιωνίας "Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων"

3.3.10 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου «Ασκληπιείου Βούλας»

Η βιβλιοθήκη του Ασκληπιείου ιδρύθηκε στα μέσα της δεκαετίας του '50 και λειτουργεί από μία βιβλιοθηκονόμο. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να καλύψει τις πληροφοριακές ανάγκες των επιστημόνων υγείας. Το υλικό που διαθέτει είναι επιστημονικού περιεχομένου και δεν είναι δανειστική. Διαθέτει βιβλία, περιοδικά, έντυπα και ηλεκτρονικά με ελεύθερη πρόσβαση (*Βιβλιοθήκη – Ασκληπιείο Βούλας, 2022*).

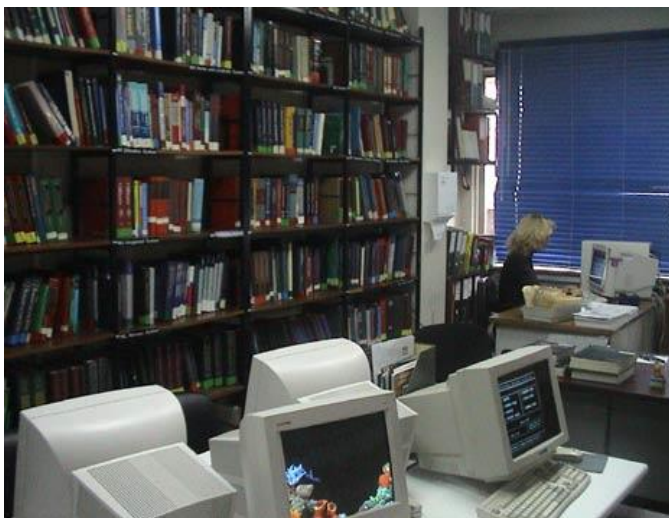

Εικόνα 18: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. "Ασκληπιείου Βούλας"

3.3.11 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αττικής «ΚΑΤ»

Η βιβλιοθήκη του Γενικού Νοσοκομείου Αττικής “ΚΑΤ” ιδρύθηκε το 1980 και βρίσκεται στο κτίριο «Ηρώων Πολυτεχνείου». Σκοπός της είναι η παροχή άμεσης τεκμηριωμένης και αξιόπιστης ιατρικής πληροφορίας στους χρήστες της, γιατρούς, νοσηλευτές, καθηγητές, ερευνητές, φοιτητές, επαγγελματίες υγείας. Η συλλογή της καλύπτει ένα ευρύ φάσμα των βιο-ιατρικών επιστημών και ειδικεύεται στην ορθοπεδική τραυματολογία. Διαθέτει ιατρικά βιβλία, περιοδικά, ελληνικά και ξενόγλωσσα και ενημερωτικά φυλλάδια. Η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική.

Η Συλλογή της περιλαμβάνει 430 τίτλους βιο-ιατρικών ξενόγλωσσων περιοδικών και 1400 ιατρικά βιβλία. Ακόμα, διαθέτει πληροφοριακό υλικό σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή αλλά και ενημερωτικά φυλλάδια. Οι πηγές πληροφόρησης που έχει πρόσβαση είναι η EBSCOhostInformationServices, η CardioSourcePlus, στην φαρμακολογική πηγή πληροφόρησης Lexicomp, στην CohraineLibrary, στη BestPractice / BMJGroup, στη ClinicalTrials και τέλος στη AAOSOrthoPortalOKO (OrthopaedicKnowledgeOnline) (KAT, 2017).

Εικόνα 19: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αττικής "ΚΑΤ"

Εικόνα 20: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αττικής "ΚΑΤ" - χώρος αναγνωστηρίου

3.3.12 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «ΛΑΪΚΟ»

Η ιατρική βιβλιοθήκη του «Λαϊκού» Νοσοκομείου ιδρύθηκε το 1980 και στεγάζεται στο κεντρικό κτίριο του Νοσοκομείου. Αποτελείται από ένα άτομο προσωπικό, ΤΕ βιβλιοθηκονόμο και σκοπός της είναι η παροχή πληροφοριών από το έντυπο και online υλικό της στο ειδικευμένο και ειδικευόμενο προσωπικό της ιατρικής και νοσηλευτικής υπηρεσίας αλλά και στο επιστημονικό μη ιατρικό προσωπικό. Το υλικό της αποτελείται από βιβλία και περιοδικά. Η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική με εξαίρεση τον δανεισμό μόνο για το προσωπικό του «Λαϊκού» Νοσοκομείου. Η συλλογή της περιλαμβάνει εξήντα τέσσερις (64) τίτλους περιοδικών και οι τόμοι των περιοδικών είναι δέκα χιλιάδες (10.000) ενώ τα βιβλία ανέρχονται στα τριακόσια (300). (Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών “Λαϊκό,” 2020).

Εικόνα 21: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Αθηνών "Λαϊκό"- συλλογή

Εικόνα 22: Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Αθηνών "Λαϊκό"

3.3.13 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Ιπποκράτειο»

Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη αποτελείται από ένα άτομο προσωπικό και σκοπός της βιβλιοθήκης είναι η κάλυψη των αναγκών του ιατρικού, νοσηλευτικού προσωπικού, των φοιτητών ιατρικών και παραϊατρικών σχολών, των ερευνητών και των επαγγελματιών υγείας. Η συλλογή της βιβλιοθήκης αποτελείται από ιατρικά επιστημονικά συγγράμματα και ελληνικούς αλλά και ξενόγλωσσους τίτλους επιστημονικών ιατρικών περιοδικών. Η βιβλιοθήκη έχει πρόσβαση σε πολλές ηλεκτρονικές πηγές και βάσεις δεδομένων. Μερικές από αυτές είναι οι : Heal-Link,

PubMed, National Center for Biotechnology Information (NCBI), Medscape, Ζέφυρος, Web of Science, Scopus, IATPOTEK, Mednet Hellas αλλά και τα Openarchives. Τέλος, παρέχει πρόσβαση σε ηλεκτρονικά περιοδικά και βιβλία ελεύθερης πρόσβασης όπως είναι : DOAJ, Free Medical Journals, DOAB και Free Medical Books (*Βιβλιοθήκη Γ.Ν.Α. «Ιπποκράτειο»*, 2022).

3.3.14 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Αλεξάνδρα»

Η βιβλιοθήκη του Γενικού Νοσοκομείου «Αλεξάνδρα» περιέχει στη συλλογή της μόνο περιοδικά κυρίως ιατρικής θεματολογίας. Επίσης, η βιβλιοθήκη παρέχει πρόσβαση σε πλήρες κείμενο δωρεάν περιοδικών, στο BioMedCentral, DirectoryofOpenAccessJournals (DOAJ), J-STAGE, SciELO, HighWire, PLOSJournals και στη Sciencedirect (*ΓΝΑ «Αλεξάνδρα» Βιβλιοθήκη*, 2022).

3.3.15 Βιβλιοθήκη Θριάσιου Γενικού Νοσοκομείου Ελευσίνας

Η βιβλιοθήκη του Θριάσιου Νοσοκομείου ιδρύθηκε το 1998 και λίγα χρόνια αργότερα άρχισε να στεγάζεται στο ισόγειο του Λατσειού κτιρίου. Υπάρχει μία υπεύθυνη για την ιατρική βιβλιοθήκη, η οποία είναι ΤΕ βιβλιοθηκονόμος. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να εξυπηρετεί το ιατρικό, νοσηλευτικό, διοικητικό, παραϊατρικό προσωπικό, εξωτερικούς χρήστες, ασθενείς και τους συγγενείς τους. Η συλλογή της περιλαμβάνει 450 τόμους βιβλίων και 180 τίτλους ξενόγλωσσων περιοδικών. Από το 2015 η συλλογή της έχει εμπλουτιστεί με μια μικρή συλλογή λογοτεχνικών και άλλων βιβλίων όπως είναι τα ιστορικά, θρησκευτικά κλπ. που συνεχώς αναπτύσσεται μέσω δωρεών και αυτά τα βιβλία απευθύνονται κυρίως στους ασθενείς και τους συνοδούς τους. Τέλος, η βιβλιοθήκη παρέχει στους χρήστες της ιατρικά περιοδικά γενικού περιεχομένου και μερικά από αυτά είναι : AmericanJournalofemergencymedicine, BritishmedicalJournal, Jama, Cancer&cancercytopathol, Lancet, Nature, Science και NewEnglandJournalofmedicine (*Ιατρική Βιβλιοθήκη Θριάσιου*, 2022).

3.3.16 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Ευαγγελισμός»

Η ιατρική βιβλιοθήκη του Ευαγγελισμού ιδρύθηκε το 1930 και το 1965 οργανώθηκε σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες βιβλιοθηκονομίας. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να καλύψει τις εκπαιδευτικές, ερευνητικές και επαγγελματικές ανάγκες πληροφόρησης των γιατρών, των επαγγελματιών υγείας και της ευρύτερης ιατρικής κοινότητας. Η συλλογή της διαθέτει διεθνή και ελληνικά ιατρικά βιβλία, περιοδικά και διάφορα άλλα έντυπα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι υπάρχει πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές όπως είναι : Αργώ, HealLink, ΙΑΤΡΟΤΕΚ, Εθνικό Αρχείο Διδακτορικών Διατριβών, ΙΡΙΣ, PubMed, Elsevier'sClinicalKey και UpToDate (Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών "Ευαγγελισμός", 2017).

Εικόνα 23: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών "Ευαγγελισμός"

Εικόνα 24: Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών "Ευαγγελισμός"- αναγνωστήριο / υπολογιστές

3.3.17 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης «Γ. Παπανικολάου»

Η βιβλιοθήκη αυτή βρίσκεται στον τέταρτο (4ο) όροφο της τέταρτης (4ης) πτέρυγας του πέτρινου κτιρίου. Ειδικότερα, είναι ανοιχτή για το κοινό και περιέχει τέσσερις (4) ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τους οποίους έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν. Η βιβλιοθήκη λειτουργεί Δευτέρα έως Παρασκευή, από τις 8:00 π.μ. έως τις 14:00 μ.μ. ("Οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων της Θεσσαλονίκης", 2022). Τέλος, η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική και λειτουργεί με ένα άτομο (Βιβλιοθήκη – Γ.Ν.Θ. "Γ. Παπανικολάου," 2022).

3.3.18 Βιβλιοθήκη Νοσοκομείο Παίδων «Η Αγία Σοφία»

Η ιατρική βιβλιοθήκη του νοσοκομείου παιδών "Η Αγία Σοφία" ιδρύθηκε το 1954 και είναι στελεχωμένη από δύο βιβλιοθηκονόμους. Σκοπός της βιβλιοθήκης είναι να καλύψει τις εκπαιδευτικές και ερευνητικές ανάγκες πληροφόρησης του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού του νοσοκομείου αλλά και της ευρύτερης ιατρικής κοινότητας. Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη μπορεί

να εξυπηρετήσει το ιατρικό και επιστημονικό δυναμικό όλων των νοσηλευτικών ιδρυμάτων, ερευνητικών κέντρων, φαρμακευτικών εταιρειών καθώς επίσης και φοιτητές. Η βιβλιοθήκη διαθέτει 600 τίτλους περιοδικών, 10.000 βιβλιοδετημένους τόμους, 4000 τόμους βιβλίων, οπτικοακουστικό υλικό, βιβλιογραφικούς και πληροφοριακούς οδηγούς και ενημερωτικά φυλλάδια. Τέλος, παρέχει πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές και μερικές από αυτές είναι οι : IPIΣ, Αργώ, BioMedNet, CICHHealthWeb, MedicalMatrix, Iatronet, Mednet, DOAJ, PubMedCentral κ.α (Νοσοκομείο Παίδων “Η Αγία Σοφία”-Βιβλιοθήκη, 2022).

3.3.19 Βιβλιοθήκη 251 Γενικού Νοσοκομείου Αεροπορίας

Η επιστημονική βιβλιοθήκη του 251 Γενικού Νοσοκομείου Αεροπορίας ιδρύθηκε το 1979 και στεγάζεται στο Γ' κτίριο του 251 Γ.Ν.Α. Σκοπός της είναι η παροχή ιατρικής πληροφόρησης στο επιστημονικό προσωπικό του νοσοκομείου, στην επιστημονική κοινότητα των ενόπλων δυνάμεων καθώς και σε εξωτερικούς χρήστες της βιβλιοθήκης. Η συλλογή περιλαμβάνει 610 τίτλους εντύπων και ηλεκτρονικών περιοδικών, 2975 τίτλους ιατρικών βιβλίων και 520 τίτλους βιβλίων κυρίως λογοτεχνικού και ιστορικού περιεχομένου. Τέλος, η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική (Πολεμική Αεροπορία, 2022).

3.3.20 Βιβλιοθήκη Αντικαρκινικού-Ογκολογικού Νοσοκομείου Αθηνών “Άγιος Σάββας”

Η βιβλιοθήκη του αντικαρκινικού-ογκολογικού νοσοκομείου Αθηνών “Άγιος Σάββας”, στεγάζεται στον πρώτο (1ο) όροφο των εξωτερικών ιατρείων του νοσοκομείου. Το ωράριο της περιορίζεται κυρίως στις πρωινές ώρες, όπου και παραμένει ανοιχτή, για να εξυπηρετήσει τους γιατρούς, τους νοσηλευτές και το διοικητικό προσωπικό. Επιπρόσθετα, υπάρχει ομάδα ειδικά εκπαιδευμένων εθελοντών, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε διάφορες δράσεις που πραγματοποιούνται στο εσωτερικό του νοσοκομείου, όπως “Υποδοχή και εξυπηρέτηση ασθενών”, “Διεκπεραίωση γραφειοκρατικών διαδικασιών μοναχικών ατόμων”, “Διεκπεραίωση γραφειοκρατικών διαδικασιών μοναχικών ατόμων”. Μία δράση που σχετίζεται με τη βιβλιοθήκη, είναι η λειτουργία της κινητής δανειστικής βιβλιοθήκης. Πρόκειται για μια υπηρεσία, η οποία

διευκολύνει την εξυπηρέτηση των ασθενών, όταν είναι δύσκολη η μετακίνηση τους, αλλά και των συνοδών τους, εφόσον το ειδικό καρότσι περιφέρεται από δωμάτιο σε δωμάτιο, κάθε εβδομάδα μόνο τις απογευματινές ώρες. Η κινητή βιβλιοθήκη περιλαμβάνει βιβλία ποικίλης ύλης με σκοπό να καλύψει τις διαφορετικές επιλογές του κάθε αναγνώστη (Δράσεις Νοσοκομείου “Άγιος Σάββας”, χ.χ.).

Εικόνα 25: Ομάδα δανειστικής κινητής βιβλιοθήκης αντικαρκινικού-ογκολογικού Ν. Αθηνών "Άγιος Σάββας"

Εικόνα 26: Βιβλιοθήκη Ν. Αθηνών "Άγιος Σάββας"

3.3.21 Βιβλιοθήκη Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων

Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων (Π.Γ.Ν.Ι.) ιδρύθηκε το 1993 και έκτοτε λειτουργεί καθημερινά μόνο το πρωί, εκτός Σαββατοκύριακου και αργιών. Πιο αναλυτικά, η συλλογή της αποτελείται από τριακόσιους πενήντα τέσσερις (354) τίτλους περιοδικών και δυο χιλιάδες (2.000) βιβλία της ιατρικής και νοσηλευτικής επιστήμης. Έτσι, καλύπτει το σύνολο των ειδικοτήτων ιατρικής του νοσοκομείου. Η βιβλιοθήκη απευθύνεται και παρέχει έγκυρη πληροφόρηση στους γιατρούς, νοσηλευτές αλλά και στους φοιτητές που έχουν ως αντικείμενο την ιατρική ή τη νοσηλευτική επιστήμη. Η βιβλιοθήκη διαθέτει για την εξυπηρέτηση των χρηστών αναγνώστηριο, τέσσερις (4) ηλεκτρονικούς υπολογιστές, φωτοτυπικό μηχάνημα και σαρωτή (scanner). Τέλος, η βιβλιοθήκη καθώς δεν είναι δανειστική, εξυπηρετεί το κοινό της με φωτοαντίγραφα και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email) και γι' αυτό τον λόγο επιτρέπει τη φωτοαντιγραφή του υλικού της συλλογής εντός του χώρου της.

3.3.22 Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων “Γ. Χατζηκώστα”

Το Γ.Ν.Ι. “Γ. Χατζηκώστα” έχει ως υπηρεσία “ηλεκτρονική βιβλιοθήκη”, με την οποία δίνεται δωρεάν ηλεκτρονική πρόσβαση σε κάθε ενδιαφερόμενο. Πιο συγκεκριμένα, ένας χρήστης μπορεί να έχει πρόσβαση σε όλα τα επιστημονικά άρθρα, τα οποία παρέχονται από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Heal-link). Η ιστοσελίδα του νοσοκομείου περιέχει οδηγίες για το πως μπορεί εύκολα ένας χρήστης να αποκτήσει πρόσβαση στην πληροφόρηση, από όπου και αν βρίσκεται (Γ.Ν.Ι. “Γ. Χατζηκώστα”, 2016).

3.3.23 Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης

Η βιβλιοθήκη του Ψυχιατρικού Νοσοκομείου Θεσσαλονίκης (ΨΝΘ) ιδρύθηκε το 2004 και στεγάζεται στον εσωτερικό χώρο του νοσοκομείου και συγκεκριμένα στο δεύτερο (2ο) όροφο του κτιρίου “οξέων περιστατικών”. Ο στόχος της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης είναι να παρέχει επιστημονική πληροφόρηση στο προσωπικό του νοσοκομείου αλλά να καλύψει και τις ανάγκες του

ευρύτερου κοινού όπως είναι οι φοιτητές και οι επαγγελματίες που ανήκουν στον κλάδο της υγείας. Πιο συγκεκριμένα, η βιβλιοθήκη δεν είναι δανειστική, όμως μπορεί να εξυπηρετήσει κάθε ενδιαφερόμενο, είτε ανήκει στο ΨΝΘ είτε είναι επισκέπτης. Η συλλογή της περιλαμβάνει δύο χιλιάδες (2.000) τόμους βιβλίων, οι οποίοι αναφέρονται σε θέματα ψυχολογίας, ψυχιατρικής, νευροεπιστήμης αλλά και άλλους ιατρικούς τομείς. Ακόμα, υπάρχουν βιβλία για τη νοσηλευτική και τις παραϊατρικές ειδικότητες. Επιπροσθέτως, η βιβλιοθήκη του ΨΝΘ διαθέτει αναγνωστήριο, επιτρέπει τον δανεισμό αλλά και τις παραγγελίες άρθρων μέσω του πανελλήνιου δικτύου συνεργασίας επιστημονικών βιβλιοθηκών του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ). Με αυτή την υπηρεσία προσφέρει στον ενδιαφερόμενο χρήστη τη δυνατότητα να εντοπίσει και να παραγγείλει άρθρα περιοδικών, τα οποία δεν περιλαμβάνονται στη συλλογή της βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη έχει συνδρομή σε εκατόν εβδομήντα οκτώ (178) ξενόγλωσσα περιοδικά, κυρίως αγγλικής γλώσσας και σε είκοσι τρία (23) ελληνικά περιοδικά (*Οργάνωση, χ.χ.*). Τέλος, η βιβλιοθήκη παραμένει στη διάθεση των ενδιαφερόμενων, 7:00 π.μ. έως 14:30 μ.μ.

3.3.24 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Νοσημάτων Θώρακος “Η Σωτηρία”

Η βιβλιοθήκη του Γενικού νοσοκομείου νοσημάτων θώρακος Αθηνών “Η Σωτηρία” ξεκίνησε την ενεργή λειτουργία της το 2004, τη χρονιά δηλαδή που έγινε η πρώτη πρόσληψη βιβλιοθηκονόμου. Μέχρι και το 2012, η βιβλιοθήκη διέθετε πενήντα επτά (57) έντυπα ξενόγλωσσα περιοδικά και είκοσι πέντε (25) ελληνικά περιοδικά ιατρικού περιεχομένου. Επίσης, η συλλογή της βιβλιοθήκης περιελάμβανε διακόσια είκοσι πέντε (225) ξενόγλωσσα βιβλία ιατρικής αλλά και εκατόν είκοσι (120) ελληνικά βιβλία ίδιου περιεχομένου. Με το πέρασμα των χρόνων, η συλλογή της έπαψε να εμπλουτίζεται λόγω των περικοπών στη χρηματοδότηση, αυτό είχε αρνητικό αντίκτυπο και στις συνδρομές των περιοδικών και στην αγορά νέων βιβλίων, καθώς δεν υλοποιούνταν. Οι χρήστες λόγω των δυσμενών συγκυριών εξυπηρετούνταν μέσω της υπηρεσίας του διαδανεισμού και της διαδικτυακής (online) παραγγελίας επιστημονικών άρθρων από άλλες νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της χώρας. Αυτή τη στιγμή, το μεγαλύτερο μέρος της συλλογής της βρίσκεται σε αποθήκη του νοσοκομείου λόγω μετακόμισης της βιβλιοθήκης. Τέλος, το 2018 η βιβλιοθήκη έγινε μέλος του Scientific&BiomedicalInformationCenter (SBC) και απέκτησε έτσι

πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές όπως για παράδειγμα σε βάσεις δεδομένων, περιοδικά και βιβλία. Πλέον, οι χρήστες της βιβλιοθήκης εξυπηρετούνται με αυτόν τον τρόπο.

3.3.25 Βιβλιοθήκη Γενικού Νοσοκομείου Πειραιά "Τζάνειο"

Η βιβλιοθήκη του Γενικού Νοσοκομείου Πειραιά "Τζάνειο" έχει μία επιτροπή, η οποία αποτελείται από πέντε (5) μέλη. Λειτουργεί πλέον, ως χώρος δραστηριοτήτων έρευνας και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, με στόχο να παρέχει διαρκώς στους ασθενείς υπηρεσίες υγείας υψηλού επιπέδου. (Τμήμα Ελέγχου Ποιότητας - Έρευνας & Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης, 2021).

3.3.26 Βιβλιοθήκη Νοσοκομείου "Α. Συγγρός"

Η βιβλιοθήκη του νοσοκομείου "Α. Συγγρός" στην Αθήνα, περιέχει βιβλία που η θεματική τους ενότητα εξειδικεύεται στην δερματολογία αλλά και στην αφροδισιολογία.

3.3.27 Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης

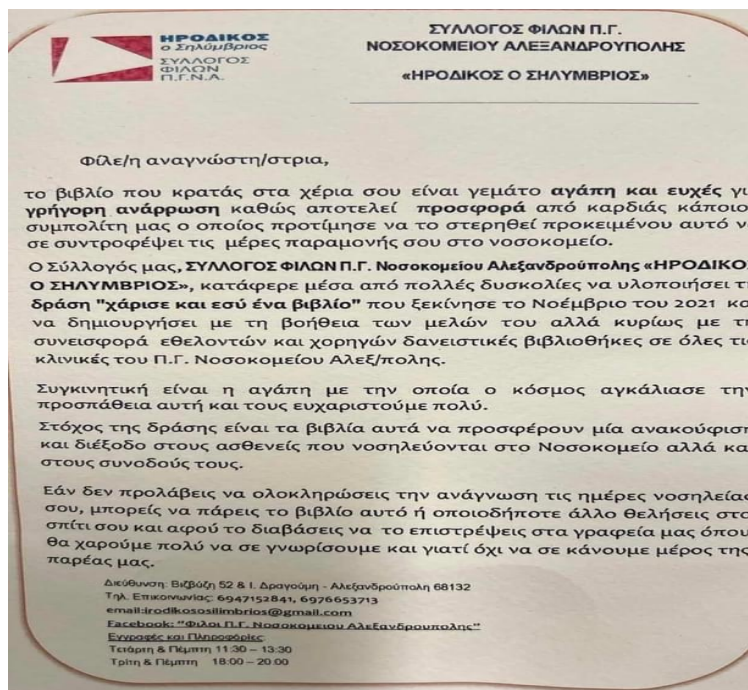
Στο Π. Γ. Ν. Αλεξανδρούπολης υπάρχει σύλλογος φίλων, που φροντίζει αφιλοκερδώς για διάφορα θέματα, με επίκεντρο τις ανάγκες του νοσοκομείου, των γιατρών και των ασθενών. Ονομάζεται "Ηρόδικος ο Σηλύμβριος", από τον πρώτο Θρακιώτη ιατρό στην αρχαιότητα και δάσκαλο του Ιπποκράτη ("«Ηρόδικος ο Σηλύμβριος»: Ιδρύθηκε νέος Σύλλογος Φίλων Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης", 2021).

Μια δράση του συλλόγου λοιπόν ήταν να δημιουργήσει δανειστικές βιβλιοθήκες σε όλες τις κλινικές του νοσοκομείου. Η δράση λεγόταν "Χάρισε κι εσύ ένα βιβλίο" και υλοποιήθηκε μετά την συνεργασία των μελών του συλλόγου με εθελοντές και χορηγούς. Η δράση ολοκληρώθηκε με επιτυχία καθώς το ενδιαφέρον του κόσμου ήταν μεγάλο, προσφέροντας πολλά βιβλία κάθε μέρα για το νοσοκομείο. Οι δανειστικές βιβλιοθήκες, απευθύνονται στους ασθενείς και στους συνοδούς τους, οι οποίοι έχουν το δικαίωμα να δανείζονται οποιοδήποτε βιβλίο επιθυμούν ή και να το παίρνουν μαζί τους, ακόμα και αν έχει βγει το εξιτήριο τους. Βέβαια, όταν ολοκληρώσουν την ανάγνωση, επιστρέφουν στο νοσοκομείο τα βιβλία που είχαν δανειστεί ("Στην τελική ευθεία οι δανειστικές βιβλιοθήκες του ΠΓΝΑ", 2022).

Εικόνα 27: Μέλη συλλόγου φίλων Π.Γ.Ν. Αλεξανδρούπολης

Τα παραπάνω, επιβεβαιώνει το παρακάτω σημείωμα που απευθύνεται σε κάθε ενδιαφερόμενο που επιθυμεί να δανειστεί από τη βιβλιοθήκη :

Εικόνα 28: Σημείωμα για τον δανεισμό στο Π.Γ.Ν. Αλεξανδρούπολης

3.4 Μελέτες περίπτωσης βιβλιοθεραπείας σε νοσοκομεία

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά σε ενδεικτικές περιπτώσεις νοσοκομειακών βιβλιοθηκών του εξωτερικού, που συμπεριέλαβαν τη βιβλιοθεραπεία ως μία από τις προσφερόμενες υπηρεσίες τους.

3.4.1 Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στο Ιράν

Σε αυτό το σημείο, θα γίνει αναφορά στη μελέτη περίπτωσης νοσοκομείων στο Ιράν, και της Mashhad συγκεκριμένα, που εφαρμόζουν πρακτικές βιβλιοθεραπείας, όπως αναφέρεται στο άρθρο των Behzadi, Delshad και Radad (2018).

Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας ήταν η μελέτη νοσοκομειακών βιβλιοθηκών στο Ιράν, που χρησιμοποιούν τη βιβλιοθεραπεία, και η αξιολόγηση τους με το μοντέλο SWOT. Ο πληθυσμός της μελέτης αποτελούνταν από τριάντα (30) βιβλιοθηκονόμους και διαχειριστές δεκατεσσάρων (14) νοσοκομειακών βιβλιοθηκών. Η έρευνα διενεργήθηκε μέσω ερωτηματολογίου, το οποίο περιελάμβανε ογδόντα (80) ερωτήσεις, που αφορούσαν τις επτά (7) διαφορετικές διαστάσεις του θέματος. Τα αποτελέσματα έδειξαν, πως οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της Mashhad πλεονεκτούν ως προς δεκαεννέα (19) χαρακτηριστικά ενώ, μειονεκτούν ως προς τριάντα ένα (31). Οι σπουδαιότερες ευκαιρίες για τις βιβλιοθήκες αυτές ήταν, οι εξελίξεις στην τεχνολογία της πληροφόρησης, ο αυξημένος αριθμός των μορφωμένων ανθρώπων, το επίπεδο της ενημέρωσης της κοινότητας σχετικά με την βιβλιοθεραπεία και τέλος η ύπαρξη νέου και εξειδικευμένου προσωπικού στη χώρα. Από την άλλη πλευρά, τις κυριότερες απειλές για τις βιβλιοθήκες αποτελούσαν, το αυξημένο ποσοστό πληθωρισμού της κοινότητας και η απουσία προσοχής του Υπουργείου Υγείας για τα βιβλία και τη βιβλιοθεραπεία. Συμπερασματικά, η αξία της βιβλιοθεραπείας είναι ορατή από τους βιβλιοθηκονόμους αλλά, λόγω των προβλημάτων που υπάρχουν, αδυνατεί να λάβει την απαιτούμενη θέση στον σχεδιασμό των βιβλιοθηκών.

Τα τελευταία χρόνια, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στο Ιράν γίνονται όλο και πιο σημαντικές. Τα νοσοκομεία επιθυμούν να ενισχύσουν την αξιοπιστία τους μέσω της εκπαίδευσης και της έρευνας και επομένως, έχουν ανάγκη για δυναμικές βιβλιοθήκες ώστε να μπορούν να παρέχουν υπηρεσίες πέρα των συνηθισμένων. Παρόλα αυτά, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες δεν έχουν

καταφέρει ακόμα να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητες τους, ώστε να συμβαδίζουν με τις νέες εξελίξεις. Ιδιαίτερα οι βιβλιοθήκες πανεπιστημιακών νοσοκομείων, έχουν μεγάλη σημασία για την αναγνώριση και την επιστημονική προώθηση τους, τόσο για τους καθηγητές και τους φοιτητές, όσο και για τους ασθενείς. Όμως, δεν υπάρχει κάποιος σημαντικός σχεδιασμός στις βιβλιοθήκες αυτές ούτε ιδιαίτερη εξέλιξη στις προσφερόμενες υπηρεσίες, με μόνη εξαίρεση τη μετάβαση από τις χειροκίνητες στις ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Παρατηρείται δηλαδή, εκ μέρους των βιβλιοθηκών μία έλλειψη καινοτομίας και δημιουργικότητας σχετικά με τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών τους. Αν και, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες διαθέτουν τις απαραίτητες επιστημονικές και ιατρικές πηγές για την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας, δεν αξιοποιούνται για τους ασθενείς.

Τόσο οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της χώρας, όσο και της Mashhad συγκεκριμένα, έχουν αναβαθμίσει και εκσυγχρονίσει τα λογισμικά και τον εξοπλισμό που χρησιμοποιούν. Η εξέλιξη τους όμως σταμάτησε εκεί, δεν δημιουργήθηκαν νέες υπηρεσίες, γεγονός που τις φέρνει αντίθετες με τις σύγχρονες επιστημονικές αρχές και με το πνεύμα των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών παγκοσμίως.

Στο παρελθόν, αρκετές βιβλιοθήκες στο Ιράν έχουν εφαρμόσει το SWOT μοντέλο στον (στρατηγικό) σχεδιασμό τους. Τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών της Mashhad, από τη πλευρά της βιβλιοθεραπείας, είναι σύμφωνα με την έρευνα, το προσωπικό τους και η συλλογή των πηγών τους. Πιο συγκεκριμένα, οι βιβλιοθήκες αυτές υπερτερούν ως προς τη πεποίθηση του προσωπικού ότι υπηρετεί τους ασθενείς, την ανανέωση του υλικού της συλλογής, τη ποικιλία ποιοτικών πηγών. Από την άλλη πλευρά, ως κυριότερες αδυναμίες των βιβλιοθηκών αυτών αναγνωρίστηκαν η απουσία εξειδικευμένου τμήματος βιβλιοθεραπείας, συνυπολογισμού του απαραίτητου προσωπικού στο συνολικό οργανωσιακό πλάνο της βιβλιοθήκης και κριτηρίων αξιολόγησης πολιτικών για τη βιβλιοθεραπεία. Επίσης, παρατηρήθηκε έλλειμμα και ως προς τον προϋπολογισμό. Ως το μικρότερο μειονέκτημα τους, χαρακτηρίστηκε το γεγονός ότι οι διαχειριστές δεν δέχονται εύκολα τις ιδέες και απόψεις των εργαζομένων.

Σε μία συνολική θεώρηση, εντοπίστηκαν δεκαεννέα (19) δυνατά σημεία των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών ως προς τη βιβλιοθεραπεία και είκοσι οκτώ (28) σημεία στα οποία υστερούν. Αναφορικά με τις ευκαιρίες και τις απειλές που αντιμετωπίζουν οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της Mashhad, εντοπίστηκαν δεκαπέντε (15) και δεκαπέντε (15) αντίστοιχα. Ως σπουδαιότερες ευκαιρίες αναγνωρίστηκαν η ύπαρξη νέων τεχνολογιών πληροφόρησης, το αυξημένο επίπεδο μόρφωσης και

παιδείας στην κοινότητα, η παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού καθώς και η βελτίωση της στάσης των υπευθύνων ως προς τον ρόλο των βιβλιοθηκών στην ανάπτυξη της χώρας. Από την άλλη πλευρά, ως σημαντικότερες απειλές θεωρήθηκαν τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα νοσοκομεία, η απουσία κουλτούρας ανάγνωσης στην κοινότητα και η ελλιπής γνώση των ασθενών, που νοσηλεύονται στα νοσοκομεία, σχετικά με τις υπηρεσίες, που προσφέρει η βιβλιοθήκη, συμπεριλαμβανομένης και της βιβλιοθεραπείας.

Από τον αριθμό των πλεονεκτημάτων (19), μειονεκτημάτων (31), ευκαιριών (15) και απειλών (15), προκύπτει ότι οι περισσότερες πολιτικές βιβλιοθεραπείας στα νοσοκομεία του Ιράν είναι αμυντικές και συντηρητικές στρατηγικές, γεγονός ενδεικτικό του χαμηλού επιπέδου βιβλιοθεραπείας σε αυτές τις βιβλιοθήκες. Ανάμεσα στις αμυντικές στρατηγικές, ξεχωρίζει η διαμόρφωση κανονισμών στην υπηρεσία της βιβλιοθεραπείας, για την καλύτερη εξυπηρέτηση των ασθενών. Οι τελευταίοι θα πρέπει επίσης, να ενημερώνονται σχετικά με τα οφέλη της βιβλιοθεραπείας, ώστε να διαδίδεται η εφαρμογή της και να καλλιεργείται η συνήθεια της ανάγνωσης ανάμεσα τους. Ως προς την αντιμετώπιση των οικονομικών δυσκολιών και την αποφυγή νέων επιβαρύνσεων, προτείνεται η επιμέρους επένδυση των ήδη υπαρχόντων πόρων στη βιβλιοθεραπεία, η αναδιάρθρωση του υπάρχοντος προσωπικού και η συμμετοχή εθελοντών. Στις συντηρητικές στρατηγικές συγκαταλέγεται η αξιοποίηση, τόσο της θετικής στάσης των υπευθύνων, όσο και των καινοτομιών της πληροφοριακής τεχνολογίας, για την εξέλιξη της υπηρεσίας βιβλιοθεραπείας. Επιπλέον, απαραίτητη κρίνεται η δημιουργία πολιτικών σχετικά με τη βιβλιοθεραπεία από τους βιβλιοθηκονόμους ή η αξιολόγηση των υπαρχουσών.

Τα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, παρουσιάζονται αναλυτικά σε πίνακες, που παρατίθενται στο παράρτημα.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι βιβλιοθήκες που μελετήθηκαν παρουσιάζουν αδυναμίες στο εσωτερικό τους. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, αφορά το οικονομικό κομμάτι και την χρηματοδότηση. Η έλλειψη χρημάτων σε συνδυασμό με την απουσία συγκεκριμένης σειράς επένδυσης των διαθέσιμων πόρων αποτελούν εμπόδιο στη στόχευση του προϋπολογισμού. Επιπλέον, σημείο αδυναμίας για τις συγκεκριμένες βιβλιοθήκες είναι η απροθυμία των διευθυντών τους να δεχτούν τις απόψεις και τις προτάσεις του προσωπικού, ιδιαίτερα στον τομέα της βιβλιοθεραπείας.

Ακόμη, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι, οι βιβλιοθήκες είναι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί και η χρηματοδότηση τους προέρχεται από την κυβέρνηση. Συνεπώς, είναι εξαρτώμενες σε μεγάλο βαθμό και οποιαδήποτε αλλαγή στην οικονομία των πηγών χρηματοδότησης τους, ακόμα και πολιτικής φύσεως, μπορεί να ανατρέψει το πρόγραμμα τους και να αποτελέσει εμπόδιο στην επίτευξη των στόχων τους. Τα οικονομικά προβλήματα που απειλούν τις βιβλιοθήκες αυτές, μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσα από την ευκαιρία για συνεργασία και τη δημιουργία μιας κοινοπραξίας νοσοκομειακών βιβλιοθηκών.

Όσο αναφορά τις βιβλιοθήκες της Mashad συγκεκριμένα, βρίσκονται αντιμέτωπες με τον αυξανόμενο πληθωρισμό της κοινότητας. Η αγοραστική δυνατότητα τους έχει μειωθεί, γεγονός ιδιαίτερα ανησυχητικό για αυτές, καθώς παρέχουν ιατρικές πηγές, που είναι ακριβότερες και χρειάζονται συχνότερη ανανέωση. Παρόλο, που οι ερευνώμενες βιβλιοθήκες διαθέτουν καλές πολιτικές και οδηγίες, τακτικές επιλογής και επέκτασης των πηγών τους γενικά, δεν ισχύει το ίδιο και για τη βιβλιοθεραπεία. Σε αυτό το κομμάτι υστερούν πολύ.

Βάση των αποτελεσμάτων της έρευνας, κάποιες προτάσεις για τη βελτίωση του επιπέδου βιβλιοθεραπείας στις παραπάνω νοσοκομειακές βιβλιοθήκες είναι οι εξής: α) να γίνει μια προσπάθεια για την εξασφάλιση ενός ξεχωριστού προϋπολογισμού για υπηρεσίες όπως η βιβλιοθεραπεία, β) να αξιοποιηθούν όλοι οι νέοι και μορφωμένοι βιβλιοθηκονόμοι και να τους δοθούν οι δομές και ο εξοπλισμός ώστε να μπορέσουν να εφαρμόσουν τη βιβλιοθεραπεία στα νοσοκομεία. Σύμφωνα με όσα έχουν δείξει οι έρευνες μέχρι τώρα σχετικά με τα οφέλη της βιβλιοθεραπείας, οι διευθυντές των νοσοκομείων, κατά τη διάρκεια του οργανωσιακού σχεδιασμού και της λήψης αποφάσεων, θα πρέπει να επενδύσουν σε μια πιο καινοτόμα προοπτική των βιβλιοθηκών και να επιτρέψουν στους βιβλιοθηκονόμους να συμμετέχουν στη διαδικασία της θεραπείας των ασθενών. Οι βιβλιοθηκονόμοι, που θα εφαρμόζουν τη βιβλιοθεραπεία, θα τοποθετούνται στη θέση τους με βάση την ειδίκευση τους. Προκειμένου όμως όλα αυτά να συμβούν, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες θα πρέπει να επεκτείνουν τον κύκλο των υπηρεσιών τους μέσα στα τμήματα του νοσοκομείου και να μη τις προσφέρουν αποκλειστικά πίσω από το πληροφοριακό γκισέ.

3.4.2. Βιβλιοθήκη του νοσοκομείου παιδών “QueenSilvia” στη Σουηδία

Στη συνέχεια, θα παρουσιαστεί η περίπτωση εφαρμογής βιβλιοθεραπείας σε νοσοκομείο παιδών στη Σουηδία, όπως περιγράφεται στο άρθρο των Selin και Graube (2017).

Στη Σουηδία, στο νοσοκομείο παιδών «QueenSilvia» το 2013 ξεκίνησε να λειτουργεί Λέσχη Ανάγνωσης. Απευθυνόταν σε παιδιά, τα οποία λόγω της κατάστασης τους δεν επιτρεπόταν να φύγουν από τη νοσοκομειακή πτέρυγα ούτε μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στο καροτσάκι με τα βιβλία. Επομένως, ήταν αποκλεισμένα από τον δανεισμό. Ακόμη, παρεχόταν και για παιδιά που λόγω της σοβαρής τους κατάστασης βρισκόταν υπό αναισθησία και μπορούσαν μόνο να ακούνε. Στη Λέσχη Ανάγνωσης κάθε συνεδρία διαρκούσε περίπου μία ώρα, πολλές φορές την εβδομάδα, παρέχοντας παράλληλα με την ανάγνωση και αρκετή διαθέσιμη ώρα για συζήτηση. Τα βιβλία συνδύαζαν κείμενο και εικόνα, ήταν όλα ποιότητας και επιλέγονταν με βάση τα ενδιαφέροντα των παιδιών, ώστε τα παιδιά να μπορούν να ταυτιστούν μαζί τους. Επικεφαλής της συνεδρίας ήταν ο βιβλιοθηκονόμος τα παιδιά όμως είχαν τον έλεγχο, δηλαδή μπορούσαν να επιλέξουν πότε θα ξεκινήσει ή πότε θα σταματήσει η ανάγνωση, μπορούσαν αν ήθελαν να μιλήσουν ή και όχι, να σχολιάσουν το κείμενο τις εικόνες κλπ. Βιβλιοθηκονόμοι και παιδιά αλληλεπιδρούσαν ως ίσοι συνομιλητές. Η επικοινωνία αυτή δεν βασιζόταν πάντα σε λέξεις αλλά μπορεί να προερχόταν από τη γλώσσα του σώματος ή από ανεπαίσθητα νεύματα.

Η απόφαση για τη δημιουργία της λήφθηκε σε μία προσπάθεια προσέγγισης των νοσηλευόμενων παιδιών. Μέχρι τότε, η εξυπηρέτηση του κοινού της βιβλιοθήκης του νοσοκομείου γινόταν με το καροτσάκι των βιβλίων από θάλαμο σε θάλαμο. Όπως όμως παρατήρησαν οι βιβλιοθηκονόμοι, ο τρόπος αυτός εξυπηρέτησης δεν ήταν πολύ λειτουργικός και δεν είχε μεγάλη ανταπόκριση. Έτσι, αποφάσισαν να αναθεωρήσουν τη πρακτική τους, να αναλάβουν έναν πιο ενεργό και φανερό ρόλο και να αρχίσουν να αλληλεπιδρούν οι ίδιοι με τα παιδιά, αντί να περνούν απλώς από τα δωμάτια τους και να τους φέρνουν βιβλία. Για να γίνει αυτό εφικτό, οι βιβλιοθηκονόμοι προσαρμόστηκαν στους κανόνες που όριζε το νοσοκομείο προκειμένου να εξασφαλιστεί η ασφάλεια των παιδιών. Παραδείγματος χάρη, φορούσαν νοσοκομειακές στολές και χρησιμοποιούσαν αντισηπτικό για να πλησιάσουν τα παιδιά. Η εξυπηρέτηση δεν βασιζόταν πλέον στο καροτσάκι με τα βιβλία αλλά σε μεμονωμένα βιβλία.

Με τη Λέσχη Ανάγνωσης η εξυπηρέτηση της βιβλιοθήκης εξειδικευόταν και προσαρμοζόταν για να ταιριάζει με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα κάθε παιδιού. Οι βιβλιοθηκονόμοι έπρεπε να προσέχουν και να είναι ευαίσθητοποιημένοι κατά τη διάρκεια κάθε συνεδρίας, χωρίς να σχολιάζουν ή να θίγουν τη κατάσταση υγείας του παιδιού. Συζητούσαν μεταξύ τους, σύγκριναν και ανέλυαν τις εμπειρίες τους, εντόπιζαν λάθη. Όλη αυτή η ανατροφοδότηση στόχευε στη βελτίωση. Σκοπός της Λέσχης Ανάγνωσης ήταν η πνευματική διέγερση των παιδιών χωρίς να επικεντρώνεται ή να αφορά την υγεία τους αλλά τα κομμάτια του χαρακτήρα τους, που δεν σχετιζόταν με την ασθένεια τους καθώς και να δημιουργηθεί στα παιδιά η συνήθεια της ανάγνωσης βιβλίων για ευχαρίστηση. Τα παιδιά ερχόταν σε επαφή με τον κόσμο της λογοτεχνίας, μάθαιναν περισσότερα για τον κόσμο και τον εαυτό τους, καλλιεργούσαν τη φαντασία τους, μάθαιναν να σκέφτονται, να μιλούν και να εκφράζονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ανάγνωση πραγματοποιούνταν από τους γονείς των παιδιών και οι βιβλιοθηκονόμοι δεν είχαν ενεργό ρόλο.

Η Λέσχη Ανάγνωσης στηρίχθηκε στο θεωρητικό υπόβαθρο της αίσθησης συνεκτικότητας (senseofcoherence) του Antonovsky. Οι επιδράσεις αυτού του εγχειρήματος στους ασθενείς εξετάστηκαν υπό το πρίσμα των εννοιών της ικανότητας για κατανόηση, της διαχειρισιμότητας και της σκοπιμότητας. Δηλαδή, η αντιληπτικότητα των παιδιών τόσο του εξωτερικού όσο και του εσωτερικού τους κόσμου, η θέληση και η ικανότητα τους για συμμετοχή σε δραστηριότητες, τα κίνητρα τους που πηγάζουν από την ελπίδα τους για το καλύτερο.

Από το 2013 έως το 2017 συμμετείχαν στη Λέσχη Ανάγνωσης διακόσια δέκα (210) παιδιά από ενός έως δεκαοκτώ χρονών (1-18). Δεν έγινε κάποια προσπάθεια διαφήμισης εκ μέρους των βιβλιοθηκονόμων αλλά η διάδοση της προσπάθειας ήταν αποτέλεσμα της απήχησης της στους ασθενείς και τις οικογένειες τους. Η επιρροή της Λέσχης δεν ήταν η ίδια για όλους τους ασθενείς. Παρατηρήθηκε ότι, όσο περισσότερο διάστημα διαρκούσαν οι συνεδρίες, τόσο πιο ισχυρός ήταν και ο δεσμός μεταξύ των παιδιών και των ενηλίκων, των βιβλιοθηκονόμων.

Πλέον, το κοινό που εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη είναι πολύ μεγαλύτερο σε σύγκριση με όταν η εξυπηρέτηση γινόταν μέσα από το καροτσάκι των βιβλίων. Χρησιμοποιώντας ως αφετηρία τα βιβλία, οι βιβλιοθηκονόμοι έχουν την ευκαιρία να συζητήσουν με τα παιδιά για το κείμενο, τις εικόνες, το εξώφυλλο και ό,τι αφορά τα βιβλία γενικότερα. Οι αντιδράσεις, τόσο των ασθενών, όσο

και των γονέων τους, σε αυτή τη μορφή βιβλιοθεραπείας αποτελούν απόδειξη για τα οφέλη που μπορεί να έχει η ανάγνωση των βιβλίων.

3.4.3 Οι Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Πολωνία

Σύμφωνα με τον Stanczak (1979β), «στην Πολωνία, μια σειρά από ειδικές βιβλιοθεραπευτικές παρεμβάσεις, που βασίζονται σε ψυχοθεραπευτικές μεθόδους έχουν χρησιμοποιηθεί στην ψυχιατρική, ενηλίκων και παιδιών, συμπεριλαμβανομένων ατομικών και ομαδικών θεραπειών, θεραπείας νευρώσεων, ψυχώσεων, αλκοολισμού, διαταραχών συμπεριφοράς και διαφόρων τύπων διαταραχών προσωπικότητας».

Όπως αναφέρεται στο άρθρο των Czernianinetal. (2019), για το πως εφαρμόζεται η βιβλιοθεραπεία στην Πολωνία, οι ασθενείς στη συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης χωρίζονται σε ομάδες. Η πρώτη ομάδα ασθενών αποτελείται από εκείνους που έχουν ήπια διανοητική αναπηρία. Από τη στιγμή που η ανάγνωση και η γραφή θεωρούνται βασικές δεξιότητες ζωής και απαιτούνται σε όλες σχεδόν τις πτυχές της σύγχρονης ζωής, η εξερεύνηση ενός κειμένου μπορεί να είναι μια πολύπλοκη διαδικασία πολλαπλών σταδίων, που απαιτεί κατανόηση και δέσμευση από τον αναγνώστη. Τα επίπεδα αναλφαβητισμού λοιπόν, οδηγούν σε αναγνωστικές δυσκολίες, που εμποδίζουν την αλληλεπίδραση με τα βιβλία και στερούν τους ενδιαφερόμενους από τα οφέλη της λογοτεχνίας.

Η δεύτερη ομάδα χρηστών βιβλιοθεραπείας είναι άτομα με συναισθηματικές διαταραχές. Η μέθοδος της βιβλιοθεραπείας μπορεί να συντελέσει στη σταθεροποίηση των συναισθημάτων του ασθενή, μέσω της άσκησης θετικής επιρροής στις διαδικασίες σκέψης, στην υγεία και στις κοινωνικές επαφές του ατόμου. Ειδικότερα, η λογοτεχνία προκαλεί αναμφισβήτητα αισθήματα που μπορούν να καταπολεμήσουν τη θλίψη και την κατάθλιψη. Έτσι, η αντικατάσταση των αρνητικών συναισθημάτων με θετικά μπορεί να έχει «καθαριστική» επίδραση στην ψυχή του ατόμου. Έρευνα έχει δείξει ότι, η χρήση κατάλληλων λογοτεχνικών κειμένων ως θεραπευτικό εργαλείο μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο στη διάθεση του και να ανακουφίσει τη θλίψη και το άγχος. Ακόμα, η βελτίωση της διάθεσης εξασθενεί επιθετικές τάσεις, που μπορεί να έχει. Η Skorny παραθέτει ένα σχετικό παράδειγμα σύμφωνα με το οποίο, διαβάζοντας βιογραφίες ατόμων με σωματική αναπηρία ή κάποια ασθένεια σε ανάπηρα και χρόνια άρρωστα άτομα, αυτό λειτουργεί θετικά διότι τα άτομα αυτά παραδειγματίζονται καθώς τα άτομα, που αναφέρονται στα βιβλία, παρά τη σωματική τους αναπηρία ή την ασθένεια τους, ήταν αισιόδοξοι και έκαναν ενεργή ζωή (1990). Αυτός ο τύπος βιβλίου εμπνέει ελπίδα και ετοιμότητα για να ξεπεραστούν οι δυσκολίες που προκαλούνται από τη σωματική αναπηρία ή από μια ασθένεια. Τα θετικά συναισθήματα έχουν ρυθμιστικό ρόλο στη

συμπεριφορά του ατόμου ενώ τα αρνητικά έχουν επιζήμια επίδραση στη διάθεση και στις φυσιολογικές διαδικασίες. Τέλος, τα ανεξέλεγκτα συναισθήματα μπορεί να αναγκάσουν τους πάσχοντες να συμπεριφέρονται με τρόπους που είναι παράλογοι, ανεπαρκείς για την κατάσταση και επιβλαβείς για τους άλλους.

Οι βιβλιοθεραπευτές χρησιμοποιούν μυθιστορήματα, βιογραφίες, αυτοβιογραφίες, παιδικές ιστορίες και διηγήματα για να πετύχουν αυτή την βελτίωση που αναφέρθηκε παραπάνω. Συχνά, παρέχουν παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι οι αποτυχίες και οι αναπηρίες που έχει κάποιος δεν χρειάζεται να οδηγήσουν σε επιθετικότητα ή κατάθλιψη, αλλά μάλλον παρακινούν κάποιον να διπλασιάσει τις προσπάθειες του προκειμένου να ζήσει μια ολοκληρωμένη ζωή. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι χαρακτήρες των βιβλίων είναι σε θέση να ξεπεράσουν τις αντιξοότητες τους και να βρουν γαλήνη. Είναι ικανοί να αλλάξουν τρόπους και να μεταμορφωθούν από κακούς σε ήρωες. Έτσι, επιδεικνύουν μια πορεία προσωπικής ανάπτυξης. Επίσης, τα βιβλία φιλοσοφίας έχουν θεραπευτική λειτουργία, καθώς συμβάλλουν στη διατήρηση της εσωτερικής γαλήνης και της ικανοποίησης.

Η τρίτη ομάδα χρηστών βιβλιοθεραπείας αποτελείται από ασθενείς που αντιμετωπίζουν θέματα χαμηλής αυτοεκτίμησης ή αίσθημα κατωτερότητας. Η ατομική ψυχοθεραπεία μπορεί να χρησιμεύσει ως ψυχολογική βάση για τη βιβλιοθεραπεία σε αυτούς τους ασθενείς. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση έχει αρνητικό αντίκτυπο στη διάθεση του και μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη καταστάσεων απελπισίας και κατάθλιψης, οι οποίες με τη σειρά τους έχουν ανασταλτική επίδραση στη δραστηριότητα του, οδηγώντας κατά συνέπεια στην κοινωνική απομόνωση του πάσχοντος. Αξίζει να σημειωθεί ότι η χαμηλή αυτοεκτίμηση και η συνακόλουθη αίσθηση κατωτερότητας δεν σχετίζονται άμεσα με τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου αλλά είναι αποτέλεσμα της αυτοαντίληψης. Ένα σοβαρό ελάττωμα δεν θα οδηγήσει σε χαμηλή αυτοεκτίμηση σε ένα άτομο, ενώ μια ελαφριά, ελάχιστα αισθητή ατέλεια μπορεί να είναι πηγή ενός βαθύ συμπλέγματος κατωτερότητας σε ένα άλλο άτομο.

Έτσι, για να αντιμετωπίσει κανείς τη χαμηλή αυτοεκτίμηση, πρέπει να γνωρίζει τα αίτια της, γεγονός που θα επιτρέψει την επιλογή των καταλληλότερων και πιο αποτελεσματικών μεθόδων βιβλιοθεραπείας. Είναι σημαντικό ότι, βοηθά ένα άτομο με αναπηρία να εκτιμήσει την αξία του αυξάνοντας την αυτοεκτίμηση του και τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του, που σχετίζονται με την επιλεγμένη μορφή καλλιτεχνικής δραστηριότητας. Εάν ένας ασθενής συμμετέχει σε

μαθήματα υποκριτικής ή παντομίμας, γράφει ποιήματα ή άλλα λογοτεχνικά κείμενα, μπορεί να αισθάνεται ότι έχει κερδίσει τον σεβασμό και τον θαυμασμό άλλων ανθρώπων. Αυτό, με τη σειρά του, συμβάλλει στο αίσθημα της αυτοεκτίμησης και στην υπέρβαση της χαμηλής αυτοεκτίμησης.

Η τέταρτη ομάδα χρηστών βιβλιοθεραπείας είναι ασθενείς που μπορούν να αναγνωριστούν ως κοινωνικά απροσάρμοστες οντότητες. Η αιτία της κοινωνικής δυσπροσαρμογής μπορεί να είναι: η έλλειψη στοργής από γονείς, αδέρφια ή συνομηλίκους, αισθήματα ανασφάλειας, που προκαλούνται από συχνές συγκρούσεις στην οικογένεια, υπερβολικοί περιορισμοί στην ανεξαρτησία κάποιου ή έλλειψη αναγνώρισης από την κοινωνία. Σε αυτή την ομάδα, η ψυχολογική βάση των βιβλιοθεραπευτικών μεθόδων είναι η ανθρωπιστική ψυχολογία, εστιάζοντας στη σημασία της αυτοπραγμάτωσης, του σκοπού στη ζωή και της ανάγκης για κοινωνικές επαφές. Αυτό μπορεί να υποστηριχθεί από το ενδιαφέρον του ασθενούς για μια συγκεκριμένη μορφή καλλιτεχνικής δραστηριότητας και την αφύπνιση αυτού του ενδιαφέροντος μέσω καλλιτεχνικών προσπαθειών. Υπάρχει η άποψη ότι η καλλιτεχνική δραστηριότητα των αναπήρων και των χρόνιων ασθενών είναι έκφραση των αποκλίσεων της προσωπικότητάς τους, των φόβων, των καταθλιπτικών καταστάσεων και της διαστρεβλωμένης άποψης για τον κόσμο. Τέτοια έργα, ακόμη και αν στερούνται οποιασδήποτε καλλιτεχνικής αξίας, μπορεί να διαδραματίσουν θετικά θεραπευτικό ρόλο, για παράδειγμα, δίνοντας τους τη δυνατότητα να ανακουφίσουν τη συναισθηματική τους αγωνία.

Η πέμπτη και τελευταία ομάδα των ασθενών βιβλιοθεραπείας είναι αυτοί με περιορισμένη κινητικότητα, που υποφέρουν από την ψυχολογική δυσφορία που προκαλεί η αδράνεια και η απομόνωση. Οι περιορισμοί δραστηριότητας μπορεί να οφείλονται σε χρόνια ασθένεια ή σωματική αναπηρία, εμφανίζονται επίσης μεταξύ των ανέργων και των συνταξιούχων. Η ακινησία, σε συνδυασμό με τη μακροχρόνια παραμονή τους σε νοσοκομεία, μπορεί να καταστήσει αδύνατη την εκτέλεση ορισμένων δραστηριοτήτων, καθώς και τη διατήρηση της κοινωνικής επαφής με αγαπημένα πρόσωπα. Η ψυχολογική βάση γι' αυτό το είδος βιβλιοθεραπείας μπορεί να είναι η θεωρία της δραστηριότητας, σύμφωνα με την οποία, οι άνθρωποι είναι ενεργά όντα και συμμετείχαν σε διάφορες μορφές σωματικής δραστηριότητας.

Τα προβλήματα κινητικότητας προκαλούν αναγκαστική αδράνεια αλλά και ανικανότητα. Αυτά έχουν ως αποτέλεσμα να επιφέρουν μονοτονία και πλήξη στα άτομα και έτσι οδηγούνται στο να αναλογιστούν την ασθένειά τους, τον φόβο του θανάτου και τις ανησυχίες για το μέλλον του εαυτού τους και της οικογένειάς τους. Σύμφωνα με την Szulc (2001): «Οι συνταξιούχοι ή οι άνεργοι που δεν

έχουν προσωπικά ψυχαγωγικά ενδιαφέροντα ή επαρκή κεφάλαια για να συμμετέχουν σε διάφορες μορφές πολιτιστικής εμπειρίας ζωής, αντιμετωπίζουν περιορισμούς στη δραστηριότητα». Ενδεχομένως οι άνδρες συνταξιούχοι να το θεωρούν πρόβλημα διότι οι γυναίκες συνταξιούχοι συνεχίζουν να ασκούν διάφορες δραστηριότητες που αφορούν την οικία τους (Skorny,1990). Τα προαναφερθέντα άτομα, καθώς και εκείνα που υποβάλλονται σε θεραπείες αποκατάστασης σε νοσοκομεία και άλλες εγκαταστάσεις, θα μπορούσαν να διαπιστώσουν ότι επωφελούνται από τη βιβλιοθεραπεία. Πιθανόν να χρησιμεύσει για να γεμίσει τον «χρόνο αδράνειας» τους και να εξουδετερώσει την απόγνωση, την κατάθλιψη και τους φόβους που προκύπτουν από δυσάρεστες προσδοκίες για το μέλλον και την κατάσταση της υγείας τους.

Σκοπός της εφαρμογής της βιβλιοθεραπείας εδώ είναι επίσης, να κινήσει το ενδιαφέρον για την τέχνη και να συνεχίσει τη συμμετοχή τους σε πολιτιστικές δραστηριότητες, που ξεκίνησε από αυτήν, μετά την ολοκλήρωση της θεραπείας. Ένας ασθενής, που υποβάλλεται σε βιβλιοθεραπεία, μπορεί να ενδιαφέρεται για τη λογοτεχνία, να αρχίσει να ψάχνει για νέα βιβλία, να επεκτείνει τη βιβλιοθήκη του, να ασχοληθεί με τη συγγραφή ποίησης και άλλες μορφές λογοτεχνίας. Αυτό διευκολύνει την ανακάλυψη ευχάριστων τρόπων για τον ελεύθερο χρόνο και βοηθά στην ανακούφιση της συναισθηματικής δυσφορίας που προκαλείται από την απογοήτευση της αδράνειας και της απομόνωσης.

Ο Πολωνικός Σύλλογος Βιβλιοθεραπείας μαζί με βιβλιοθηκονόμους-βιβλιοθεραπευτές από την πόλη και επιστημονικές βιβλιοθήκες δημιούργησαν μία πηγή, το ISLANDS, η οποία είναι μια ευρετηριασμένη βιβλιογραφία που παρέχει πληροφορίες σχετικά με βιβλία που προτείνει η Πολωνική Ένωση Βιβλιοθεραπείας για μια σειρά καταστάσεων για τις οποίες η βιβλιοθεραπεία μπορεί να είναι αποτελεσματική. Ένα τέλειο παράδειγμα οργανωτικής συνεργασίας μεταξύ βιβλιοθηκονόμων και βιβλιοθεραπευτών είναι η δραστηριότητα του Integrational-BibliotherapeuticDepartmentofSilesianLibrary στο Κατοβίτσε, το οποίο εστιάζει σε αναγνώστες με ειδικές ανάγκες. Από την άλλη, η συγκεκριμένη αποστολή των ιατρικών βιβλιοθηκών απαιτεί τη σύνδεση μιας επιστημονικής ερευνητικής λειτουργίας και αντισταθμιστικών θεραπευτικών αλληλεπιδράσεων. Η αποστολή των βιβλιοθηκών υγείας γίνεται κατανοητή στο προαναφερθέν πλαίσιο και περιλαμβάνει τη βιβλιοθεραπεία ως συμμετέχοντα στη θεραπευτική διαδικασία. Είναι σημαντικό για να είναι αποτελεσματική η βιβλιοθεραπεία, τα βιβλία να επιλέγονται με γνώσεις και ο βιβλιοθηκονόμος να διαθέτει εξειδικευμένη βιβλιοθεραπευτική εκπαίδευση. Το πιο σημαντικό

μέρος της εργασίας με έναν μεμονωμένο αναγνώστη είναι η επιλογή του καταλληλότερου βιβλίου, το οποίο θα πρέπει να βασίζεται σε ενδελεχή γνώση του αναγνωστικού υλικού, καθώς και στην αρχική έρευνα των αναγκών του ασθενούς-αναγνώστη, η οποία μπορεί να διερευνηθεί μέσω συνομιλίας και προσεκτικής παρατήρησης. Η επιλογή του βιβλίου θα πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη το κατάλληλο επίπεδο κατανόησης, τα ενδιαφέροντα και τον τύπο της ασθένειας του ασθενούς.

4. Έρευνα

Έχοντας διαμορφώσει ένα επαρκές θεωρητικό πλαίσιο, με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, ακολουθεί το ερευνητικό τμήμα της εργασίας. Σκοπός της έρευνας είναι η “ιχνηλάτηση” της ελληνικής πραγματικότητας, τόσο για τις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες, όσο και για τη βιβλιοθεραπεία. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα εξετάζει, αν και κατά πόσο οι βιβλιοθήκες στα νοσοκομεία γνωρίζουν και εφαρμόζουν τη βιβλιοθεραπεία, μελετώντας ταυτόχρονα το γενικότερο πλαίσιο μέσα στο οποίο λειτουργούν. Εξετάζει επίσης, την επίδραση της βιβλιοθεραπείας στους ασθενείς ή σε αντίθετη περίπτωση, τους λόγους που οδηγούν στη μη εφαρμογή της.

Η έρευνα απευθύνεται στους εργαζόμενους των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών, είτε πρόκειται για βιβλιοθηκονόμους, είτε για άτομα με άλλη ειδικότητα. Συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα συνολικά τριάντα (30) βιβλιοθήκες δημόσιων νοσοκομείων, από διάφορα σημεία της Ελλάδας. Για την επιλογή των βιβλιοθηκών, βασιστήκαμε κυρίως σε μία λίστα, σε μορφή excel, που μας παρείχε η κυρία Ελένη Σεμερτζίδου, προϊσταμένη της βιβλιοθήκης του ΑΧΕΠΑ.

4.1 Μεθοδολογία

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο του ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο, δημιουργήθηκε στη πλατφόρμα “Googleforms”, και στάλθηκε μέσω email στους εργαζομένους των ελληνικών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών. Η συλλογή των δεδομένων διήρκεσε δύο μήνες, από αρχές Ιουλίου μέχρι τέλη Αυγούστου.

Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από δεκαεπτά (17) ερωτήσεις, εκ των οποίων οι δύο ήταν δημογραφικές και οι υπόλοιπες θεματικές. Οι περισσότερες ερωτήσεις ήταν κλειστού τύπου και δύο ήταν ανοικτού τύπου. Πριν από την δημοσίευση και την επίσημη αποστολή του στις βιβλιοθήκες, το ερωτηματολόγιο συμπληρώθηκε πιλοτικά από βιβλιοθηκονόμο που εργάζεται σε νοσοκομείο. Έγινε έλεγχος για τυχόν λάθη και χρονομετρήθηκε ο χρόνος, που απαιτείται για την συμπλήρωση του. Στην αρχή του ερωτηματολογίου αναφερόταν όλα τα απαραίτητα στοιχεία, σχετικά με το ποιος κάνει την έρευνα και για ποιο λόγο, τη διατήρηση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, και τον εκτιμώμενο χρόνο συμπλήρωσης (5 λεπτά). Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο παράρτημα II της εργασίας.

Σε όσες βιβλιοθήκες δεν ανταποκρίθηκαν στο αρχικό email, έγιναν και επανειλημμένες προσπάθειες τηλεφωνικής επικοινωνίας, ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Από τις συνολικά τριάντα (30) βιβλιοθήκες, απάντησαν μόνο οι δεκατρείς (13). Το ποσοστό ανταπόκρισης δηλαδή, ήταν 43,33%. Από τις υπόλοιπες, τρεις (3) βιβλιοθήκες (Γ.Ν. Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων», Γ.Ν.Α. «Αλεξάνδρα», Γ.Ν. Σερρών) αρνήθηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα, επικαλούμενες τον νόμο περί προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ενώ σε δεκατέσσερις βιβλιοθήκες (14) δεν κατέστη δυνατή η επικοινωνία με κάποιον υπεύθυνο. Στις περιπτώσεις αυτές, ενώ στην ιστοσελίδα του νοσοκομείου υπήρχαν αναρτημένες πληροφορίες για την βιβλιοθήκη αλλά και τα στοιχεία επικοινωνίας των υπευθύνων, η επικοινωνία δεν ήταν εφικτή.

Μετά την συλλογή των δεδομένων, ακολούθησε η επεξεργασία μέσω του προγράμματος SPSS. Καταχωρήθηκαν τα δεδομένα, ορίστηκαν οι μεταβλητές, κωδικοποιήθηκαν οι τιμές, δημιουργήθηκαν πίνακες συχνοτήτων και γραφήματα, και έγινε ανάλυση πολλαπλών απαντήσεων στις αντίστοιχες ερωτήσεις.

4.2. Αποτελέσματα

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας, με τη σειρά των αντίστοιχων ερωτήσεων στο ερωτηματολόγιο.

4.2.1 Φύλο και Ηλικία

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (85,7%) ήταν γυναίκες και ο μέσος όρος ηλικίας ήταν περίπου τα πενήντα δύο (51,93) έτη, με τον νεότερο συμμετέχοντα να είναι σαράντα τέσσερα (44) και τον μεγαλύτερο εξήντα τέσσερα (64) χρονών.

4.2.2 Σε ποια νοσοκομειακή βιβλιοθήκη εργάζεστε;

Στην έρευνα συμμετείχαν οι βιβλιοθήκες των παρακάτω νοσοκομείων:

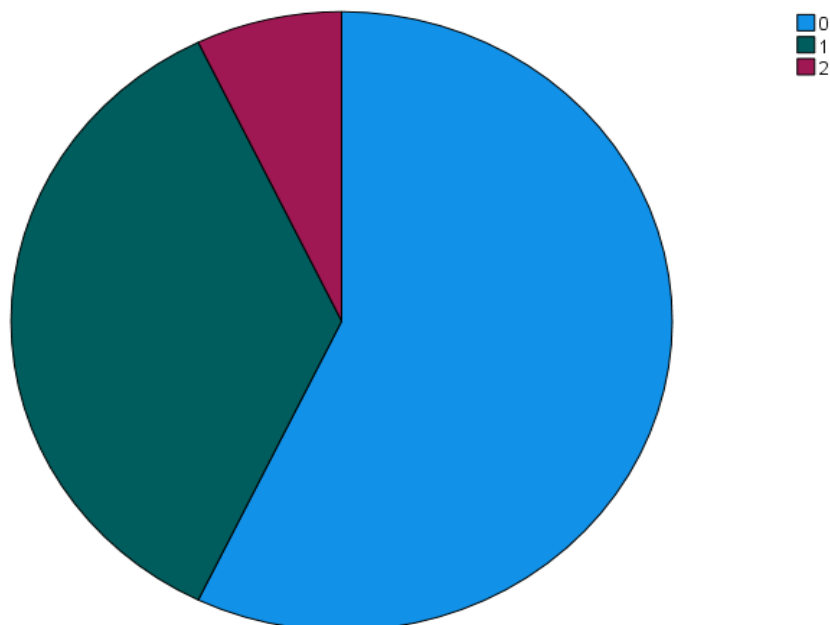
- Α.Ν.Θ. «Θεαγένειο»
- Γ.Ν «Παπαγεωργίου» Θεσσαλονίκης
- Γ.Ν Αθηνών «Ευαγγελισμός»
- Γ.Ν Νίκαιας- Πειραιά «Άγιος Παντελεήμων»
- Γ.Ν. "Ελενα Βενιζέλου"
- Γ.Ν. «Ασκληπιείου Βούλας»
- Γ.Ν. Αθηνών «Ιπποκράτειο»
- Γ.Ν. Θεσσαλονίκης "Ιπποκράτειο"
- Γ.Ν. Νοσημάτων Θώρακος "Η Σωτηρία"
- Θριάσιο Γ. Νοσοκομείο Ελευσίνας
- Π.Γ.Ν. Ιωαννίνων
- Π.Γ.Ν.Θ. ΑΧΕΠΑ
- Σισμανόγλειο Π.Γ.Ν. Αττικής

4.2.3 Αναφέρετε την ειδικότητα ή ιδιότητα σας.

Όλοι οι εργαζόμενοι των βιβλιοθηκών, που συμμετείχαν στην έρευνα, ήταν βιβλιοθηκονόμοι. Επιπλέον, ένας συμμετέχων ήταν και αρχιωνόμος.

4.2.4 Πόσα άτομα εργάζονται στη βιβλιοθήκη εκτός από εσάς;

Όπως απεικονίζεται και στο γράφημα που ακολουθεί, το προσωπικό των περισσότερων βιβλιοθηκών (57,1%) απαρτίζεται από ένα (1) μόνο άτομο. Σε ένα μικρότερο ποσοστό (35,7%) το προσωπικό αποτελείται από δύο (2) άτομα, ενώ σε ποσοστό 7,1%, στην βιβλιοθήκη εργάζονται συνολικά τρία (3) άτομα.

Γράφημα 1. Αριθμός εργαζομένων στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες

4.2.5 Πόσες ώρες είναι ανοιχτή η βιβλιοθήκη καθημερινά;

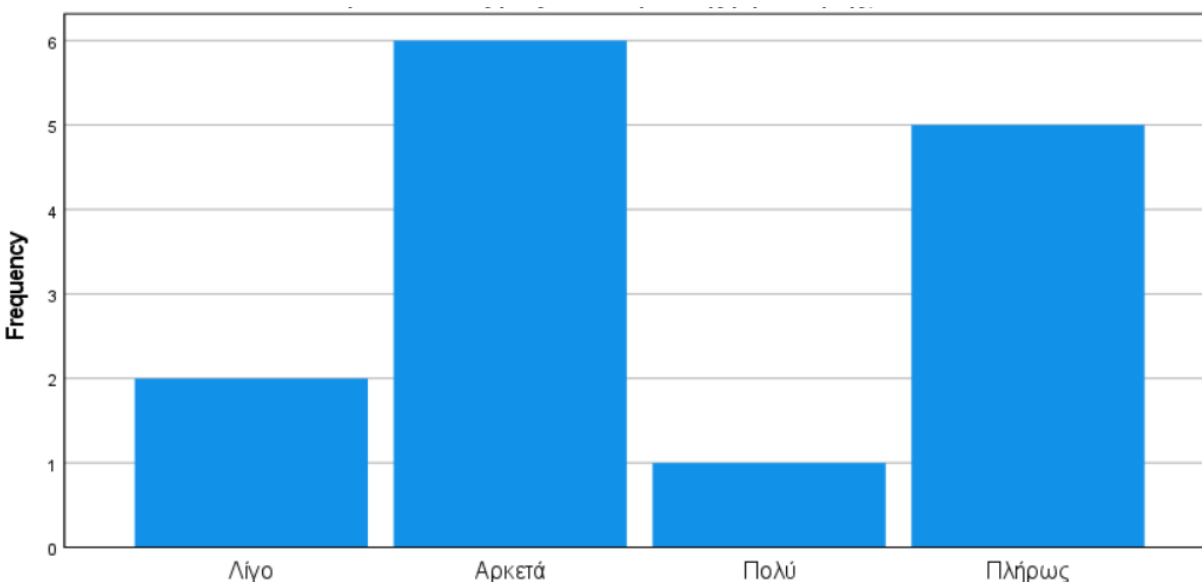
Το 28,6 % των ερωτηθέντων απάντησαν ότι η βιβλιοθήκη τους παραμένει ανοιχτή καθημερινά για επτά (7) ώρες ενώ το 71,4% για οκτώ (8) ώρες.

4.2.6 Σε ποιο από τα παρακάτω μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαθέτει η βιβλιοθήκη λογαριασμό;

Από όλες τις βιβλιοθήκες που συμμετείχαν στην έρευνα, μόνο μία διαθέτει λογαριασμό σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης (socialmedia), και συγκεκριμένα στο Facebook, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες που δεν είναι ενεργές σε αυτά.

4.2.7 Με βάση την κατάσταση που επικρατεί αυτή τη στιγμή στη βιβλιοθήκη σας, πιστεύετε ότι πληροί τις προϋποθέσεις μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης;

Η πλειοψηφία των εργαζομένων (42,9%) θεωρεί ότι η βιβλιοθήκη τους ανταποκρίνεται “αρκετά” στις απαραίτητες προϋποθέσεις. Από την άλλη πλευρά, ένα μέρος των εργαζομένων (14,3%) πιστεύει ότι “λίγο” μόνο καλύπτουν τις προδιαγραφές μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης.

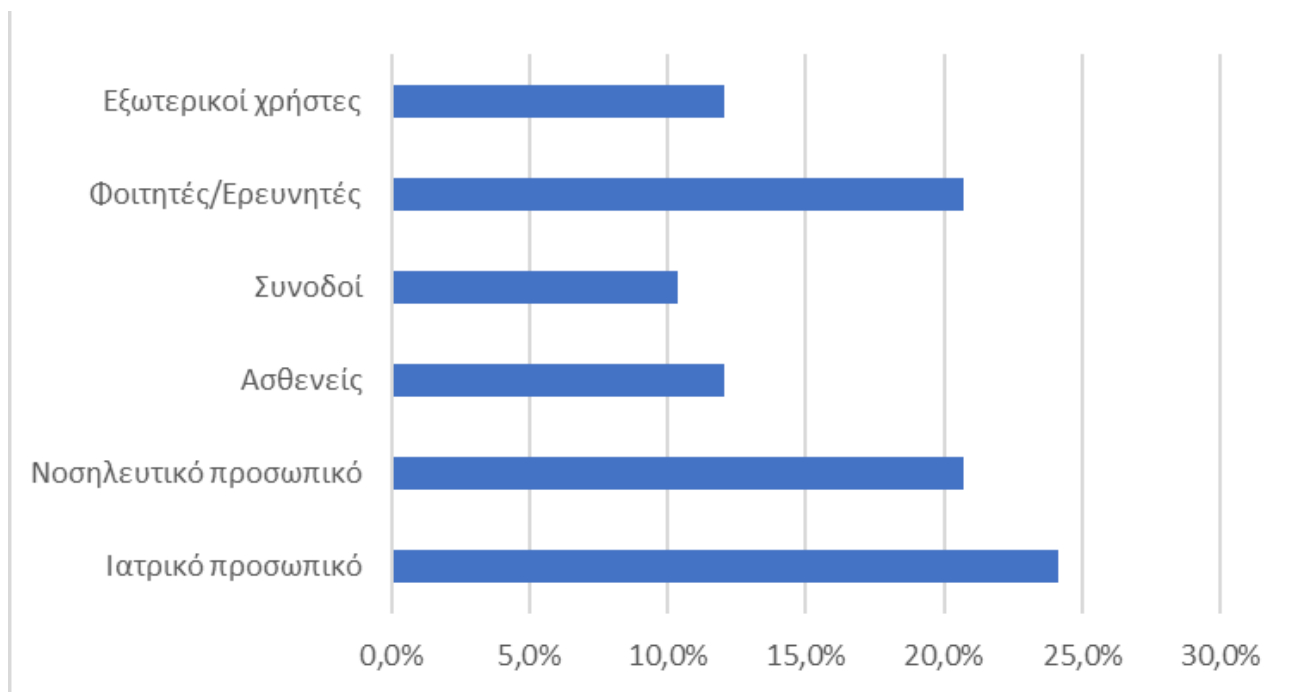

Γράφημα 2. Αποψη των εργαζομένων στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες

4.2.8 Ποιο είναι το κοινό της βιβλιοθήκης;

Σε όλες τις βιβλιοθήκες, οι γιατροί είναι το κατεξοχήν κοινό, που εξυπηρετούν. Επίσης, στην πλειονότητα τους (85,7%), οι βιβλιοθήκες είναι ανοιχτές τόσο για τους νοσηλευτές όσο και για τους φοιτητές και τους ερευνητές του ιατρικού κλάδου. Οι ασθενείς όπως και οι εξωτερικοί χρήστες,

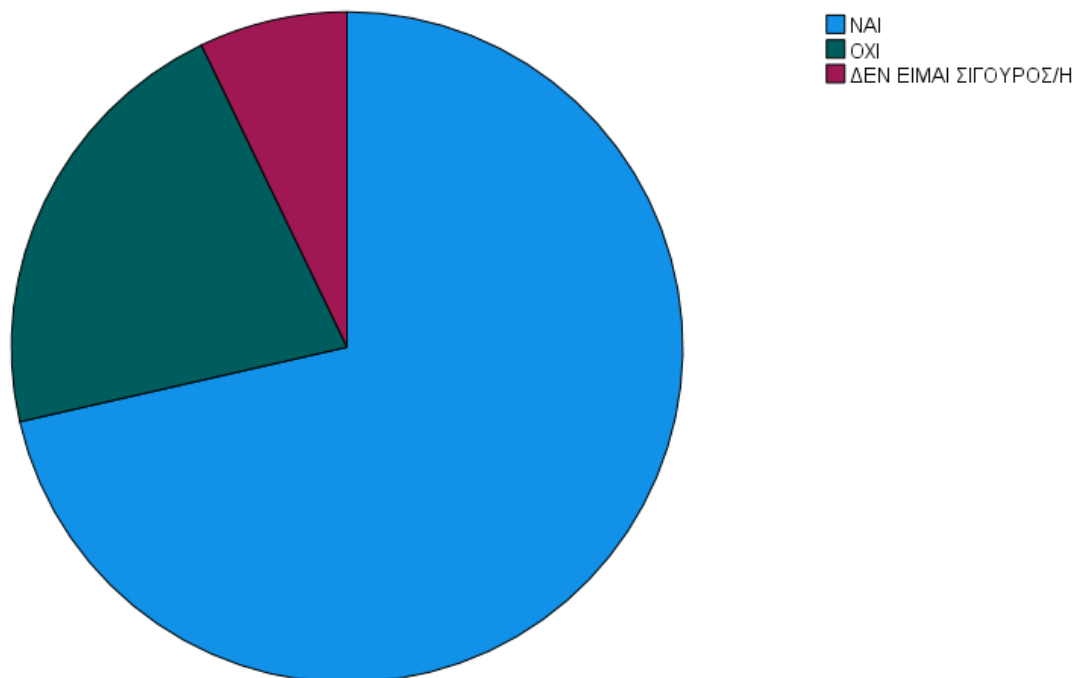
περιλαμβάνονται στο κοινό αρκετών βιβλιοθηκών (50%). Τέλος, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι συνοδοί των ασθενών μπορούν να εξυπηρετηθούν σε λίγες μόνο βιβλιοθήκες (42,9%).

Γράφημα 3. Κοινό βιβλιοθήκης

4.2.9 Υπάρχει συνεργασία με το ιατρικό/νοσηλευτικό προσωπικό για την εξυπηρέτηση των χρηστών, ή λειτουργεί ανεξάρτητα;

Οι περισσότερες νοσοκομειακές βιβλιοθήκες (71,4%), επιβεβαίωσαν ότι συνεργάζονται με τους γιατρούς και τους νοσηλευτές του νοσοκομείου. Υπήρξαν όμως και λίγοι συμμετέχοντες (21,4 %), που απάντησαν αρνητικά. Οι προηγούμενες απαντήσεις παρουσιάζονται και στο παρακάτω γράφημα.

Γράφημα 4. Συνεργασία βιβλιοθήκης και ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού

4.2.10 Ποιες υπηρεσίες προσφέρει η βιβλιοθήκη;

Σε ένα πολύ μικρό ποσοστό (7,1%) οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες δημοσιεύουν δικές τους εκδόσεις. Αρκετές είναι αυτές που επιτρέπουν τον δανεισμό του υλικού τους (50%) και ακόμα περισσότερες είναι οι βιβλιοθήκες, που προσφέρουν τα τεκμήρια τους για διαδανεισμό (64,3%). Ακόμη, πολλές βιβλιοθήκες (78,6%) παρέχουν εκπαίδευση στους χρήστες τους και πρόσβαση σε έντυπες πηγές (92,9%). Τέλος, όλες οι βιβλιοθήκες διαθέτουν χώρο αναγνωστηρίου και υπολογιστές μέσω των οποίων οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές και βάσεις δεδομένων.

Πίνακας 1. Υπηρεσίες ελληνικών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών

Υπηρεσίες Βιβλιοθήκης	N	Percent of cases
Έντυπες πηγές	13	92,9%
Ηλεκτρονικές πηγές & Βάσεις δεδομένων	14	100%
Δανεισμός	7	50%
Διαδανεισμός	9	64,3%
Εκπαίδευση χρηστών	11	78,6%
Δημοσίευση εκδόσεων	1	7,1%
Αναγνωστήριο/Υπολογιστές	14	100%

4.2.11 Η βιβλιοθήκη στην οποία εργάζεστε, έχει αναπτύξει κάποια πρωτοποριακή υπηρεσία (εκτός από τις παραδοσιακές); Αν ναι, ποια είναι αυτή;

Την μειοψηφία (28,6%) αποτελούν οι βιβλιοθήκες, που προσφέρουν υπηρεσίες πέραν των παραδοσιακών. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες ως καινοτόμες οι εξής υπηρεσίες: λαϊκή δανειστική βιβλιοθήκη για τους ασθενείς και τους συνοδούς τους, αποδελτίωση ελληνικής ιατρικής βιβλιογραφίας, ιδρυματικό αποθετήριο, e- Βιβλιοθήκη σε κάθε κλινική , προώθηση της εθελοντικής αιμοδοσίας, ομάδα συνεργασίας ιατρών.

Αξίζει να σημειωθεί ότι δόθηκαν και οι παρακάτω απαντήσεις για υπηρεσίες, οι οποίες εξ' ορισμού συγκαταλέγονται στις παραδοσιακές υπηρεσίες βιβλιοθηκών όπως επιλεκτική διάδοση των πληροφοριών (SDI), ενημέρωση για τις νέες προσκτήσεις, διάθεση νέων τεκμηρίων που αντιστοιχούν στις λέξεις-κλειδιά και τις παραμέτρους αναζήτησης των χρηστών, ειδοποίηση για θέματα και περιοδικά που ενδιαφέρουν τους ερευνητές, διανομή τεκμηρίων, που δημοσιεύτηκαν πρόσφατα, σε άτομα που πιθανόν να ενδιαφέρονται για τη συγκεκριμένη θεματολογία, επιλογή πληροφοριών με βάση τις ανάγκες πληροφόρησης κάθε χρήστη ή ομάδας χρηστών.

4.2.12 Γνωρίζετε τι είναι η βιβλιοθεραπεία;

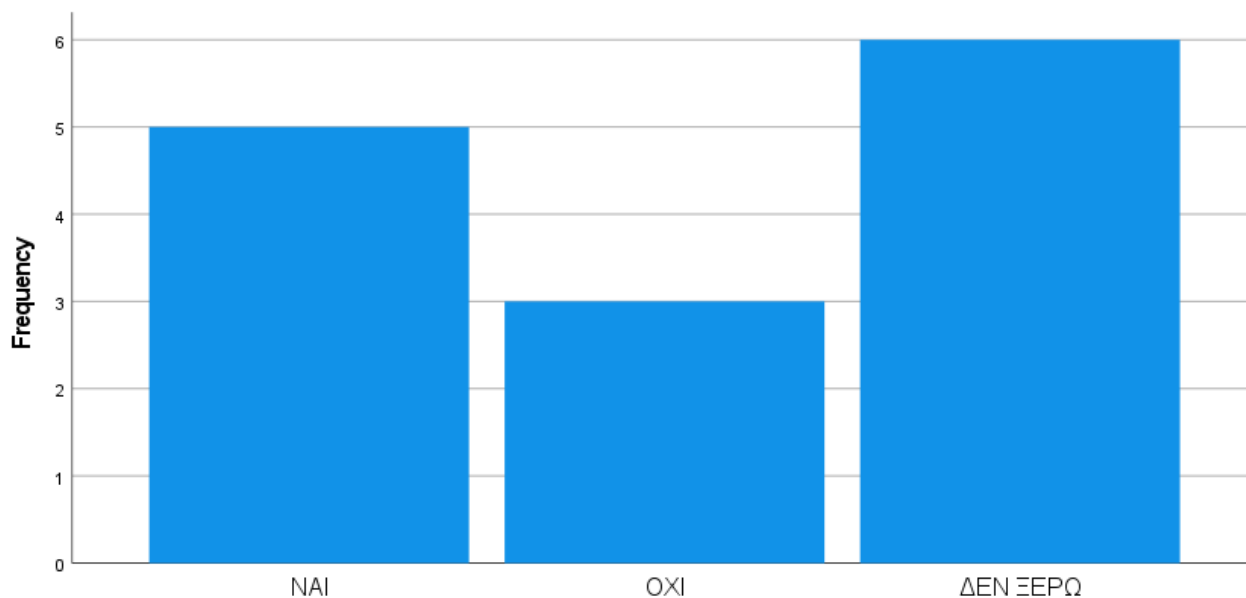
Η πλειοψηφία (64,3%) των ερωτηθέντων είναι εξοικειωμένοι με την έννοια της βιβλιοθεραπείας αλλά, είναι αρκετοί (28,6%) και εκείνοι που δεν είναι σίγουροι περί τίνος πρόκειται. Μόνο ένας συμμετέχων δήλωσε ότι δεν γνωρίζει τίποτα για την βιβλιοθεραπεία.

4.2.13 Η βιβλιοθήκη στην οποία εργάζεστε, προσφέρει ως υπηρεσία βιβλιοθεραπείας κάποια από τις παρακάτω;

Από τις δοθείσες επιλογές (λίστα προτεινόμενων βιβλίων για συγκεκριμένα θέματα, συνεργασία με ψυχολόγο/βιβλιοθεραπευτή, λέσχη ανάγνωσης, εξοικείωση με διάφορες μορφές τέχνης) μόνο μία βιβλιοθήκη απάντησε ότι προσφέρει “λίστα προτεινόμενων βιβλίων για συγκεκριμένα θέματα” και επιπλέον, ότι παραπέμπει και μέσω της ιστοσελίδας της σε “Ανοιχτή ψηφιακή βιβλιοθήκη” με ποικίλου περιεχομένου ηλεκτρονικά βιβλία. Οι υπόλοιπες δεν προσφέρουν καμία από τις προτεινόμενες υπηρεσίες βιβλιοθεραπείας.

4.2.14 Θεωρείτε ότι οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα μπορούν να συμπεριλάβουν τη βιβλιοθεραπεία στις υπηρεσίες τους, όπως γίνεται στο εξωτερικό;

Όπως παρουσιάζεται και στο παρακάτω γράφημα, οι περισσότεροι εργαζόμενοι (42,9%) δεν είναι σίγουροι, για το αν οι ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες μπορούν να προσφέρουν ως υπηρεσία τη βιβλιοθεραπεία. Αρκετοί (35,7%) όμως, είναι κι αυτοί που πιστεύουν ότι μία τέτοια πρόταση είναι εφικτή.

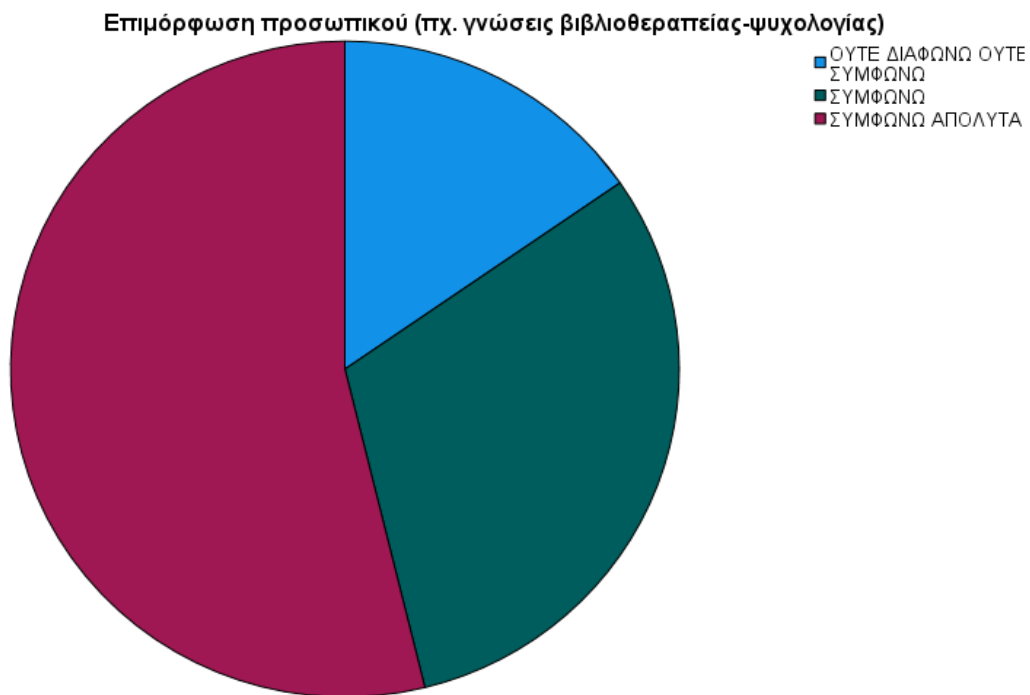
Γράφημα 5. Βιβλιοθεραπεία στην Ελλάδα

4.2.15 Παρακαλώ, δηλώστε τον βαθμό συμφωνίας/διαφωνίας σας με τις παρακάτω προϋποθέσεις για την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες.

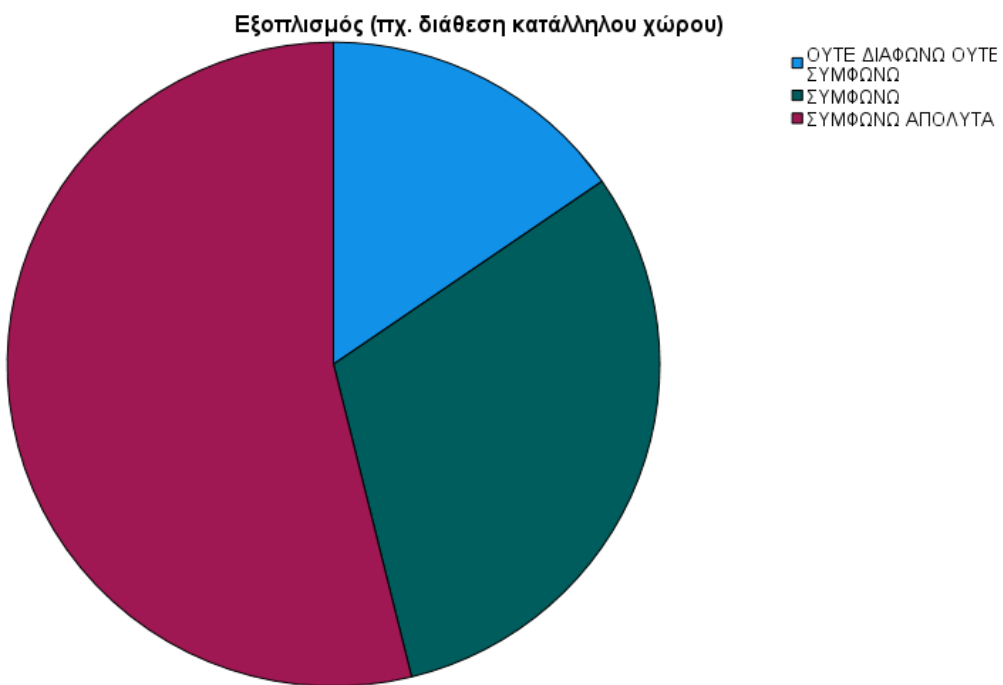
Σε αυτή την ερώτηση, οι συμμετέχοντες έπρεπε να δηλώσουν το βαθμό συμφωνίας/διαφωνίας τους (διαφωνώ απόλυτα - διαφωνώ - ούτε συμφωνώ/διαφωνώ - συμφωνώ - συμφωνώ απόλυτα) ως προς το ότι, η επιμόρφωση του προσωπικού, ο εξοπλισμός, η χρηματοδότηση και η επικρατούσα νοοτροπία, αποτελούν προϋποθέσεις για την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της Ελλάδας.

Όσο αναφορά την επιμόρφωση προσωπικού αλλά και τον εξοπλισμό, οι περισσότεροι συμμετέχοντες είτε απλώς συμφώνησαν (28,6%) είτε συμφώνησαν απόλυτα (50%), πως αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας. Σχετικά με τη χρηματοδότηση, ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (42,9%) δήλωσε ότι συμφωνεί απόλυτα ως προς την αναγκαιότητα της, αλλά υπήρξαν και συμμετέχοντες (14,3%), που ούτε συμφώνησαν, ούτε διαφώνησαν. Τέλος, για την νοοτροπία, που επικρατεί στην κοινωνία σχετικά με τις βιβλιοθήκες και τον ρόλο που επιτελούν, η πλειονότητα των συμμετεχόντων (50%) απάντησε ότι, ούτε συμφωνεί, ούτε διαφωνεί.

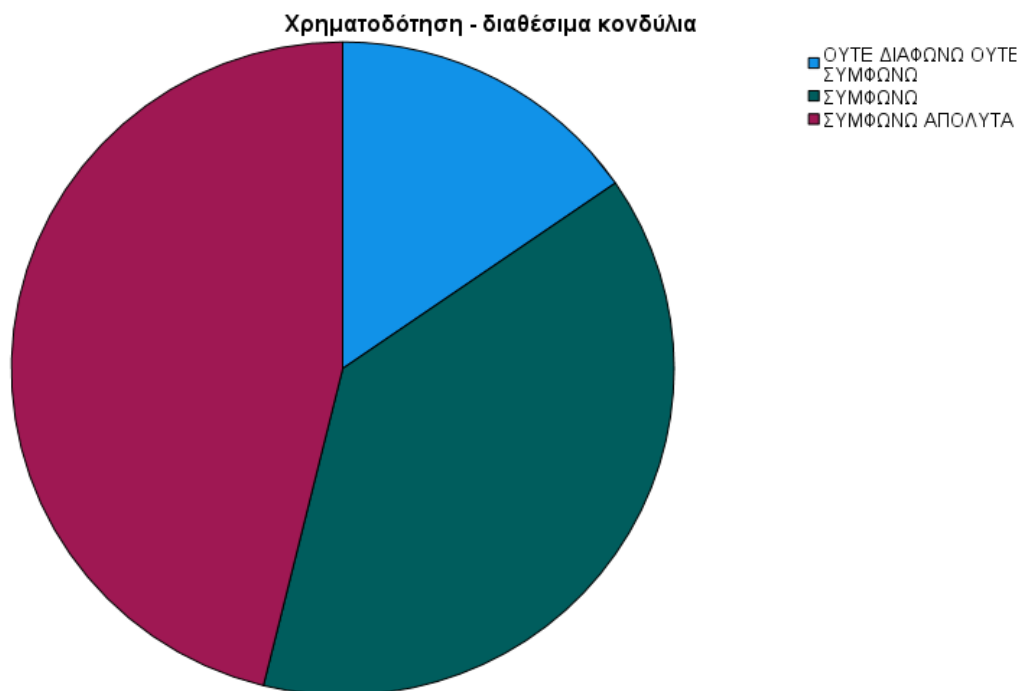
Τα παρακάτω γραφήματα παρουσιάζουν πιο παραστατικά τις απαντήσεις των συμμετεχόντων.

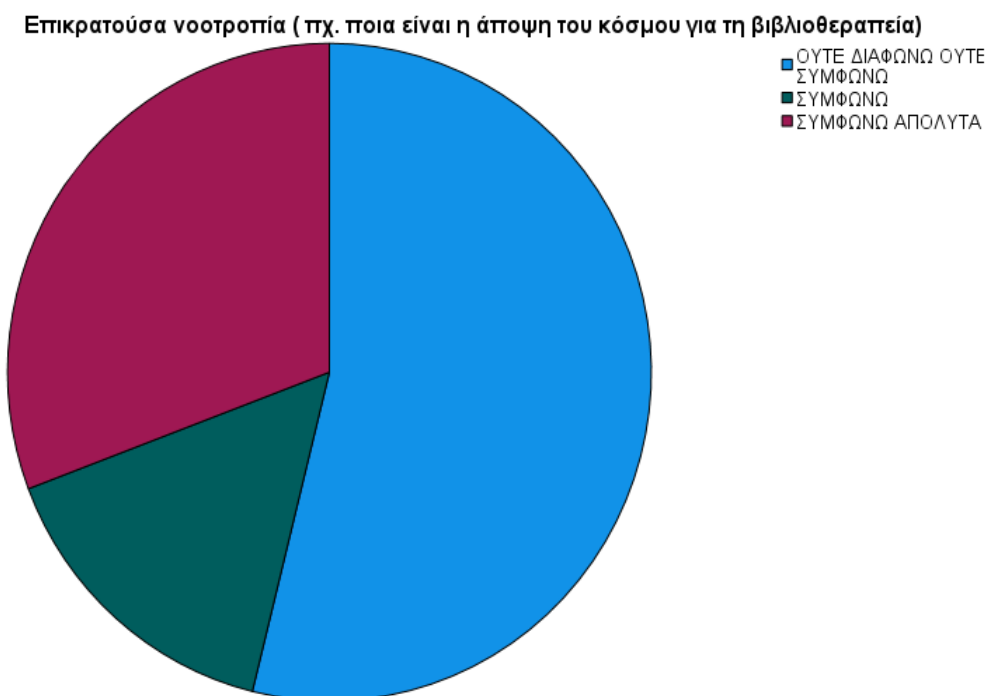
Γράφημα 6. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (α)

Γράφημα 7. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (β)

Γράφημα 8. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (γ)

Γράφημα 9. Προϋπόθεση για βιβλιοθεραπεία (δ)

4.2.16 Πώς οραματίζεστε, και με βάση την εμπειρία που έχετε τα τελευταία χρόνια, την ελληνική νοσοκομειακή βιβλιοθήκη στο μέλλον;

Στην συγκεκριμένη ερώτηση ανοικτού τύπου, οι περισσότεροι συμμετέχοντες επισήμαναν την ανάγκη για χρηματοδότηση, εξοπλισμό και προσωπικό, προκειμένου η ελληνική βιβλιοθήκη να συνεχίσει να είναι λειτουργική στο μέλλον. Ήδη, κάποιες βιβλιοθήκες σε νοσοκομεία έχουν κλείσει λόγω συνταξιοδότησης του προσωπικού ενώ, σε ορισμένες το προσωπικό έχει αποσπαστεί σε άλλες θέσεις και δεν μπορεί να ασχοληθεί επαρκώς με τα θέματα που αφορούν τη βιβλιοθήκη.

“Με γενναία χρηματοδότηση για εξοπλισμό, βάσεις δεδομένων, προσωπικό (οι περισσότερες νοσοκομειακές βιβλιοθήκες υπολειπονται από έλλειψη προσωπικού και στο υπάρχων χρεώνονται αλλότρια καθήκοντα”(ερωτηματολόγιο 3).

Είναι μεγάλη η ανάγκη, για νέα άτομα, τα οποία θα έχουν την κατάλληλη μόρφωση, η οποία θα περιλαμβάνει και κατάρτιση για την βιβλιοθεραπεία. Άλλοι συμμετέχοντες απάντησαν ότι οι ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες θα πρέπει να είναι ενεργές, να διαθέτουν επικαιροποιημένο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό και να εξατομικεύουν τις υπηρεσίες τους για κάθε χρήστη ξεχωριστά.

“Σύγχρονη & εμπλουτισμένη με πλούσιο ηλεκτρονικό και λοιπό υλικό, με το απαραίτητο εκπαιδευμένο προσωπικό για τις ανάγκες των ασθενών και χρηστών της καθώς και η εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας μετά από εκπαιδευτικά σεμινάρια στο προσωπικό”
(ερωτηματολόγιο 7).

Αρκετοί εργαζόμενοι πρότειναν ως αναγκαία την δημιουργία μιας κοινοπραξίας νοσοκομειακών βιβλιοθηκών και μιας κοινής ψηφιακής βιβλιοθήκης για όλα τα νοσοκομεία της χώρας, καθώς και την σύσταση εθνικής ιατρικής βιβλιοθήκης.

“Ενταγμένη σε ένα Δίκτυο Νοσοκομειακών βιβλιοθηκών με ενιαίες υπηρεσίες. Εθνική Ιατρική Βιβλιοθήκη παραδοσιακή και ψηφιακή” (ερωτηματολόγιο 10).

Τέλος, εκφράστηκε επιθυμία για εμπλουτισμό των υπηρεσιών και διεύρυνση του κοινού των βιβλιοθηκών ώστε να έχουν πρόσβαση στο υλικό τους, τόσο οι συνοδοί των ασθενών, όσο και οι εξωτερικοί χρήστες.

“Προσβάσιμη όχι μόνο στο προσωπικό του νοσοκομείου αλλά και σε ασθενείς, εξωτερικούς χρήστες παρέχοντας νέες υπηρεσίες, όπως η βιβλιοθεραπεία” (ερωτηματολόγιο 14).

Υπήρξαν βέβαια και συμμετέχοντες, που εξέφρασαν την δυσαρέσκεια τους για την παρούσα κατάσταση των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών στη χώρα αλλά και την απαισιοδοξία τους ως προς την εξέλιξη τους στο μέλλον.

5. Συμπεράσματα - Συζήτηση

Στην Ελλάδα, η βιβλιοθεραπεία αποτελεί μια “αχαρτογράφητη περιοχή” και δεν εφαρμόζεται από τις βιβλιοθήκες των νοσοκομείων, παρόλο που τα οφέλη της είναι γνωστά, και έχουν αναφερθεί επανειλημμένως στην διεθνή βιβλιογραφία. Αντιθέτως, σε χώρες του εξωτερικού, όπως το Ιράν, η Σουηδία και η Πολωνία, που αναφέρθηκαν και προηγουμένως, η έννοια της βιβλιοθεραπείας είναι διαδεδομένη, αν και ο βαθμός εφαρμογής της διαφέρει από τη μία στην άλλη (Behzadi, Delshad&Radad, 2018; Czernianinetal., 2019; Selin&Graube, 2017). Η εισαγωγή της στην ελληνική πραγματικότητα και η εφαρμογή της στα νοσοκομεία με την συμμετοχή των βιβλιοθηκών, απαιτεί ορισμένες προϋποθέσεις. Με μια πιο προσεκτική ματιά, είναι εύκολο να διαπιστωθεί ότι οι προϋποθέσεις αυτές είναι στην ουσία οι ίδιες με εκείνες, που απαιτούνται για τη σωστή λειτουργία μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης.

Η δυσκολία επικοινωνίας με τις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες, που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της έρευνας, πιθανόν να οφείλεται στην υποστελέχωση των βιβλιοθηκών. Όπως φάνηκε και μέσα από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, το προσωπικό πολλών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών έχει συνταξιοδοτηθεί ή έχει αποσπαστεί σε κάποια άλλη υπηρεσία, με αποτέλεσμα η θέση τους να παραμένει κενή και η βιβλιοθήκη να μην λειτουργεί.

Μέσα από την έρευνα, ορισμένοι εργαζόμενοι, εξέφρασαν το φόβο τους για το μέλλον των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών. Θεωρούν ότι οι βιβλιοθήκες θα κλείσουν όταν έρθει η στιγμή της συνταξιοδότησης τους, επειδή για την ώρα το κράτος δεν διορίζει νέους εργαζόμενους, επιστήμονες πληροφόρησης. Η έλλειψη αυτή σε προσωπικό έρχεται σε αντίθεση με την ύπαρξη πολλών βιβλιοθηκονόμων με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, στην αγορά εργασίας. Επομένως, είναι καθήκον του κράτους να προχωρήσει σε πρόσληψη επαγγελματιών, που θα καλύψουν τις κενές θέσεις στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες. Ταυτόχρονα όμως, από την πλευρά της ακαδημαϊκής κοινότητας, θα πρέπει να υπάρχουν και περισσότερες δυνατότητες εξειδίκευσης και μετεκπαίδευσης στην ιατρική βιβλιοθηκονομία, τόσο για τους βιβλιοθηκονόμους που ήδη εργάζονται σε κάποιο νοσοκομείο, όσο και για τους φοιτητές βιβλιοθηκονομίας, που ακόμα σπουδάζουν.

Αναγκαία επίσης, κρίνεται η εξειδίκευση και επιμόρφωση των βιβλιοθηκονόμων στη βιβλιοθεραπεία, καθώς η έννοια της, οι μέθοδοι και οι τεχνικές της, δεν είναι γνωστές στον ελλαδικό χώρο. Επομένως, συνίσταται η αναδιαμόρφωση και ο εμπλουτισμός του προγράμματος

σπουδών των σχολών “Βιβλιοθηκονομίας”, με μαθήματα βιβλιοθεραπείας, ακολουθώντας και το παράδειγμα αντίστοιχων σχολών του εξωτερικού (Γεωργαλά, 2022). Ακόμη, από τη πλευρά των βιβλιοθηκών, κρίνεται αναγκαία η ένταξη της βιβλιοθεραπείας στις πολιτικές τους, ώστε να εφαρμόζεται συστηματικά, με βάση συγκεκριμένους κανονισμούς. Τέτοιες πολιτικές διαθέτουν ήδη, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες του Ιράν (Behzadi, Delshad&Radad, 2018).

Παράλληλα, θα πρέπει και οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες, που είναι ακόμα λειτουργικές, να εστιάσουν στην γνωστοποίηση της δράσης τους και τον εμπλουτισμό των υπηρεσιών τους ώστε, να μάθει όσο το δυνατόν περισσότερος κόσμος γι’ αυτές. Ένα βασικό βήμα προς αυτή τη κατεύθυνση είναι η διεύρυνση του κοινού τους, δηλαδή η εξυπηρέτηση και άλλων ομάδων, εκτός των γιατρών και των νοσηλευτών, και κυρίως των ασθενών και των συνοδών τους, σύμφωνα πάντα και με τις διεθνείς πρακτικές (Gluck, 2002; IFLA&Panella, 2004). Ένα παράδειγμα τέτοιας καλής πρακτικής, είναι το νοσοκομείο “QueenSilvia” στην Σουηδία, όπου η βιβλιοθήκη εξυπηρετεί και τους ασθενείς, είτε στο χώρο της, είτε στους θαλάμους του νοσοκομείου (Selin&Graube, 2017). Σίγουρα δεν πρόκειται για κάτι απλό, ούτε για κάτι που θα γίνει από τη μια στιγμή στην άλλη. Είναι όμως ένα βήμα, που θα εισάγει τις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της χώρας σε μια νέα εποχή.

Τα αποτελέσματα της έρευνας οδήγησαν σε μια ακόμη διαπίστωση. Η απουσία χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (socialmedia), από όλες σχεδόν τις βιβλιοθήκες, ίσως να οφείλεται στο ότι οι περισσότεροι εργαζόμενοι είναι αρκετά μεγάλοι και πιθανόν, όχι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι με αυτά. Βέβαια, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι η λιγότερο διαδεδομένη υπηρεσία και στις αντίστοιχες βιβλιοθήκες του εξωτερικού (Spencer, Mamo&Billman, 2019). Στην εποχή μας όμως, τα socialmedia διαδραματίζουν καταλυτικό ρόλο στην προώθηση και τη διαφήμιση της δράσης και των υπηρεσιών ενός φορέα, όπως είναι μια βιβλιοθήκη. Έχουν μάλιστα και ιδιαίτερη απήχηση στις νεότερες ηλικίες. Επομένως, καλό θα ήταν, οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες της χώρας μας να λάβουν υπόψη τους αυτή τη δυναμική και να δημιουργήσουν λογαριασμό σε κάποιο από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Τα προβλήματα και οι δράσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν και να υλοποιηθούν αντίστοιχα, πιο αποτελεσματικά στο πλαίσιο μιας κοινοπραξίας νοσοκομειακών βιβλιοθηκών σε εθνικό επίπεδο (Τσαλαπατάνη κ.ά, 2021). Οι βάσεις για τη δημιουργία της έχουν ήδη τεθεί, αφού όπως φάνηκε από τα αποτελέσματα της έρευνας και τις απαντήσεις των συμμετεχόντων, οι βιβλιοθήκες των διάφορων νοσοκομείων συνεργάζονται μεταξύ

τους, έστω και άτυπα. Άριστο παράδειγμα αυτής της συνεργασίας αποτελούν τα υψηλά επίπεδα διαδανεισμού μεταξύ των βιβλιοθηκών (Καλογερίδης, 2000). Μέσω μιας κοινοπραξίας, οι δυνατότητες όλων των μελών θα πολλαπλασιαστούν και θα ενισχυθεί η απήχηση των αιτημάτων και των αναγκών τους. Η συγκρότηση κοινοπραξίας με δυνατότητες για συνεργασία, είχε προταθεί και ως λύση για τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες του Ιράν, στο άρθρο των Behzadi, Delshad και Radad (2018).

Είναι πλέον φανερό, ότι οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες αντιμετωπίζουν ήδη αρκετά προβλήματα και προσπαθούν να παραμείνουν με κάθε τρόπο λειτουργικές. Υπό αυτές τις συνθήκες, και με δεδομένη την έλλειψη χρηματοδότησης και προσωπικού, είναι πολύ δύσκολο γι' αυτές να δημιουργήσουν νέες υπηρεσίες, όπως είναι η βιβλιοθεραπεία. Παρόμοια κατάσταση επικρατεί και στις βιβλιοθήκες των νοσοκομείων του Ιράν. Τα οικονομικά προβλήματα και το περιορισμένο προσωπικό δεν τις επιτρέπουν να εξελίσσουν τις υπηρεσίες τους και να εφαρμόσουν τη βιβλιοθεραπεία σε μεγάλη κλίμακα, αξιοποιώντας τον εξοπλισμό και τις πηγές που διαθέτουν (Behzadi, Delshad&Radad, 2018). Στην Ελλάδα ωστόσο, το κενό που δημιουργούν οι δύσκολες συνθήκες, που επικρατούν στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες, αναπληρώνεται, ως ένα βαθμό, από τη πολυποικίλη δράση των εθελοντών.

Επιπλέον, θα μπορούσε να δημιουργηθεί και στην Ελλάδα κάτι αντίστοιχο με την Πολωνία, όπου έχει ιδρυθεί σύλλογος βιβλιοθεραπείας με ευρετηριασμένη βιβλιογραφία για προτάσεις βιβλίων σε διάφορα θέματα (ISLANDS) (Czernianinetal., 2019). Θα είναι ένα ακόμη βήμα προς τη διάδοση της βιβλιοθεραπείας και την εξοικείωση, τόσο των βιβλιοθηκονόμων, όσο και των χρηστών, μαζί της.

Σχετικά με το θέμα των νοσοκομειακών βιβλιοθηκών και της βιβλιοθεραπείας, θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και στο μέλλον παρόμοιες έρευνες. Πρώτον, θα ήταν καλό να επαναληφθεί μία έρευνα όπως αυτή, που πραγματοποιήθηκε για τις ανάγκες της πτυχιακής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, μετά από κάποια χρόνια, μπορεί να ερευνηθεί εκ νέου η κατάσταση που επικρατεί στις βιβλιοθήκες των ελληνικών νοσοκομείων και κατά πόσο οι συνθήκες έχουν αλλάξει, προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο. Δεύτερον, προτείνεται να πραγματοποιηθεί μία έρευνα, η οποία θα απευθύνεται στους ασθενείς και θα ερευνά την επιθυμία τους ή όχι για την ύπαρξη μίας βιβλιοθήκης, με σκοπό την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας και όχι μόνο. Τρίτον, μία απογραφική έρευνα σε όλα τα νοσοκομεία της χώρας θα βοηθούσε να ερευνηθεί, εάν υπάρχει βιβλιοθήκη και αν

όχι, για ποιους λόγους. Τέλος, αντίστοιχη έρευνα θα μπορούσε να διεξαχθεί και για τα νοσοκομεία του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα.

Εν κατακλείδι, θα λέγαμε ότι κρίνεται αναγκαία η αλλαγή της στάσης του κράτους απέναντι στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες. Είναι απαραίτητο δηλαδή, να συνειδητοποιήσουν τον καίριο και καταλυτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι βιβλιοθήκες στην λειτουργία των νοσοκομείων, την ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού, την ευημερία των ασθενών και ακολούθως, να παρέχουν σε αυτές όλα τα απαραίτητα μέσα για την εύρυθμη λειτουργία τους και τη βελτίωση των υπηρεσιών τους. Από τη στιγμή, που οι βιβλιοθήκες θα γίνουν αναπόσπαστο τμήμα των νοσοκομείων, θα διαμορφωθεί σταδιακά και η ανάλογη νοοτροπία στην κοινωνία, ώστε να επέλθει τελικά και η αναγνώριση των υπηρεσιών τους. Όταν συμβεί κι' αυτό, τότε πλέον οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες θα έχουν την δυνατότητα και το υπόβαθρο, να εντάξουν στο πρόγραμμα τους νέες υπηρεσίες, όπως η βιβλιοθεραπεία, και να εισαχθούν σε μία νέα εποχή λειτουργίας τους.

6. Επίλογος

Συνοψίζοντας, είναι προφανής η αναγκαιότητα μιας βιβλιοθήκης σε μία κοινωνία και πόσο μάλλον σ' ένα νοσοκομείο. Η νοσοκομειακή βιβλιοθήκη διατελεί ταυτόχρονα πολλούς ρόλους, όπως το να λειτουργεί ως κέντρο πληροφόρησης για εκείνους που αναζητούν επίκαιρη, έγκυρη και τεκμηριωμένη πληροφόρηση, δηλαδή το νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό. Λειτουργεί, ακόμα, ως χώρος αναψυχής και «απόδρασης» για τους ασθενείς, προκειμένου να απασχοληθούν διαφορετικά και πιο δημιουργικά, αφήνοντας πίσω τη δύσκολη καθημερινότητα που βιώνουν οι ίδιοι αλλά και οι συνοδοί τους. Είναι σημαντικό για τους συνοδούς των ασθενών να υπάρχει ένας χώρος κατάλληλα διαμορφωμένος, όπως αυτός της βιβλιοθήκης, ώστε να αλλάζουν παραστάσεις και να μην βρίσκονται συνεχώς στο ίδιο περιβάλλον, σε έναν μονότονο θάλαμο. Πιθανόν, η παραμονή σε έναν χώρο γνώσης, να γίνει η αφορμή για να εντάξουν το βιβλίο στην καθημερινότητα τους.

Ο τρίτος ρόλος μιας ιατρικής βιβλιοθήκης είναι να λειτουργεί και ως κέντρο παραγωγής νέας γνώσης, απευθυνόμενη στους ερευνητές. Οι πολλαπλοί ρόλοι, που αναλαμβάνει μία νοσοκομειακή βιβλιοθήκη, απορρέουν από τους πολλούς και διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους λειτουργεί και ένα βιβλίο.

Σε ένα τέτοιο πλαίσιο δράσης, η βιβλιοθήκη αλλά και οι εργαζόμενοι της, συμβάλλουν στη διαδικασία της θεραπείας των ασθενών. Η βιβλιοθεραπεία συμπληρώνει την καθαρά ιατρική θεραπεία που λαμβάνει ένας ασθενής, βοηθώντας να θεραπευτεί πρώτα η ψυχή και ύστερα το σώμα του. Πρόκειται για μία τεχνική που ήταν γνωστή και εφαρμοζόταν ήδη από την αρχαία Ελλάδα. Στη σύγχρονη Ελλάδα όμως, οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν τι είναι για να την εφαρμόσουν. Παρ' όλα αυτά, η βιβλιοθεραπεία μόνο οφέλη μπορεί να προσφέρει και αυτό θα γίνει ακόμα περισσότερο γνωστό και από τις συναφείς έρευνες που θα διεξαχθούν στο μέλλον. Ελπίζουμε πως, η εργασία αυτή θα αποτελέσει μια αρχή για την επαναφορά, διάδοση και ευρεία εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας στη χώρα μας.

Βιβλιογραφία

- Arulanantham, S. & Navaneethakrishnan, S. (2013). Introducing Bibliotherapy in Public Libraries of Jaffna district: an Exploratory Study. *Journal of the University Librarians Association of Sri Lanka*, 17(2), 104–118. DOI: <http://doi.org/10.4038/jula.v17i2.6648>
- Baluch, A. (2008). *Propozycje metodologiczne w badaniach literatury dla dzieci i młodzieży*. SBP: Dziecko, książka i biblioteka w XXI wieku.
- Behzadi, H., Delshad, T. N. & Radad, I. (2018). Survey of Bibliotherapy in Hospital Libraries of Iran Based on SWOT Model. *Library Philosophy & Practice*.
- Bernstein, J. E., & Rudman, M. K. (1989). *Books to help children cope with separation and loss: an annotated bibliography* (Vol. 3). New York: RR Bowker.
- Borzyszkowska, H. (1996). *Rola książki w życiu i procesie rewalidacji dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu lekkim*. SBP: Dziecko niepełnosprawne w bibliotece.
- Czernianin, W., Czernianin, H., & Chatzipentidis, K. (2019). Bibliotherapy: a review and perspective from Poland. *Journal of Poetry Therapy*, 32(2), 78–94. <https://doi.org/10.1080/08893675.2019.1583413>
- Czernianin, W. (2008). *Teoretyczne podstawy biblioterapii*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut - Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe.
- Czernianin, W. & Czernianin, H. (2011). Poetrytherapy as a method of bibliotherapy. *Bibliotherapy Review*. 1, 30-79.
- Dunkel, L. M. (1983). Moral and humane: patients' libraries in early nineteenth-century American mental hospitals. *Bulletin of the Medical Library Association*, 71(3), 274.
- Grotowski, J. (1999). *Teksty z lat 1965-1969*. Wrocław: Wiedza o Kulturze.
- IFLA section of libraries serving disadvantaged persons & Panella, N. (2004). Guidelines for libraries serving hospital patients and the elderly and disabled in long-term care facilities. *IFLA*

professional reports 61. Ανακτήθηκε 8 Απριλίου, 2022,
από <https://repository.ifla.org/handle/123456789/479>.

L'Abate, L. & Sweeney, L. G. (ed.) (2011). *Research on writing: approaches in mental health*. Netherlands: Brill.

Lesser, S., Dybel, P., & Głowiński, M. (2001). *Funkcje formy* (pp. 127-129). Gdańsk: Słowo-Obraz-Terytoria.

Marshall, C., & Epstein, H. A. B. (2019). Unique services available from the hospital library. *Journal of Hospital Librarianship*, 19(4), 345-349.

Merriam-Webster. (n.d.). Bibliotherapy. In *Merriam-Webster.com dictionary*. Retrieved June 15, 2022, from <https://www.merriam-webster.com/dictionary/bibliotherapy>

McCaffrey, K. (2016). Bibliotherapy: How public libraries can support their communities' mental health. *Dalhousie Journal of Interdisciplinary Management*, 12(1).

McCulliss, D. (2012). Bibliotherapy: historical and research perspectives *Journal of poetry therapy* 25,(1). Ανακτήθηκε 5 Απριλίου, 2022,
από https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/08893675.2012.654944?casa_token=8_uCIJ_KKOVQAAAAA:SDpDmW630IzXrgpscJC_ODU0uTj8cxOwYuk4eWpQgPM_hs2VHLetf1v_mkHJgk0nwnzjH1a9izDmL9w.

McCulliss, D., & Chamberlain, D. (2013). Bibliotherapy for youth and adolescents—School-based application and research. *Journal of Poetry Therapy*, 26(1), 13-40.

McMillen, P. S., & Pehrsson, D. E. (2004). Bibliotherapy for hospital patients. *Journal of Hospital Librarianship*, 4(1), 73-81.

Moy, J. D. (2017). Reading and writing one's way to wellness: The history of bibliotherapy and scriptotherapy. In *New directions in literature and medicine studies* (pp. 15-30). Palgrave Macmillan, London.

National Association of Poetry Therapy.(2014). *HistoryofNAPT*.Ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2022, από<https://poetrytherapy.org/History>.

Ringel, E., & Ringel, E. (1992). *Nerwica a samozniszczenie*. Warszawa: PWN.

Roine, E. (1994). *Psychodrama. O tym jak grać główne role w swoim życiu*. Opole: Medycyna i Edukacja.

Rubin, Rhea J.(1979) Uses of Bibliotherapy in Response to the 1970s. *Library Trends* 29(2), 239-252.

Selin, E., & Graube, K. (2017). *Reading aloud to children in hospital: Bibliotherapy as a community builder*. Paper presented at: IFLA WLIC 2017 – Wrocław, Poland – Libraries, Solidarity, Society. In Session 138 - Literacy and Reading, Libraries for Children and Young Adults, Public Libraries and School Libraries. In *Literacy Matters: It Takes a Community to Raise a Reader - Building a Nation of Readers and Creating a Reading Culture*, 22 August 2017, Wrocław, Poland. Ανακτήθηκε από <https://library.ifla.org/id/eprint/1784/>

Semertzidou, E. (2019). Hospital libraries and their future. *Journal of library and information sciences*. 7, (1), 32-33.

Shechtman, Z. (2008). *Treating child and adolescent aggression through bibliotherapy*. Springer Science & Business Media.

Shrodes, C. (1978). *Bibliotherapy: A theoretical and clinical Experimental study* (pp. 239-252). London: Ory Press.

Silverberg, L. I. (2003). Bibliotherapy: The therapeutic use of didactic and literary texts in treatment, diagnosis, prevention, and training. *Journal of Osteopathic Medicine*, 103(3), 131-135.

Sinko, T. (2006). *Trzy poetyki klasyczne. Aristoteles, Horatius Flaccus*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo.

Skorny, Z. (1990). Theorie psychologiczne jako podstawa arteterapii. *Arteterapia II*, 52, 19-31.

Spencer, A., Mamo, E., & Billman, B. L. (2019). Benchmarking study of hospital libraries. *Hypothesis*, 31(1).

Stańczak, T. (1979b). Metody biblioterapii. *Szpitalnictwo Polskie*. 275–276.

Szulc, W. (2001). *Sztuka w służbie medycyny*. Poznań: Dział Wydawnictw Uczelnianych AM im. Karola Marcinkowskiego.

Trzynadlowski, J. (1982). *Sztuka słowa i obrazu. Studia teoretyczno-literackie*. Wrocław: Ossolineum.

Tsalapatani, E., & Kalogeraki, E. (2010). Training needs of the health sciences librarians in Greece. *Journal of the European Association for Health Information and Libraries*, 6 (4), 10-14

Retrieved from <http://hdl.handle.net/11642/37>

Tuke, S. (1947). Description of the Retreat, an institution near York, for insane persons. *American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*, 26(4), 248-263.

Weimerskirch, P. J. (1965). Benjamin rush and john minson galt, II: Pioneers of bibliotherapy in america. *Bulletin of the Medical Library Association*, 53(4), 510.

Wyeth, O. M. (1918). Library Service in a Base Hospital. *The American Journal of Nursing*, 1153-1154.

Zybert, E. (1996). *Działalność bibliotek publicznych na rzecz specjalnych kategorii użytkowników* (pp. 41-47). Warszawa: SBP.

Αθανασιάδη, Δ. (2021). *Οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων της Θεσσαλονίκης*. Parallaximag.gr .Retrieved from <https://parallaximag.gr/oi-vivliothikes-ton-nosokomeion-tis-thessalonikis-110020>.

Αθανασιάδη, Δ. (2018). *Στο νοσοκομείο Παπαγεωργίου ζουν 900 διαφορετικοί κόσμοι.*

Parallaximag.gr. Retrieved from <https://parallaximag.gr/sto-nosokomeio-papageorgiou-zoun-900-diaforetikoi-kosmoi-28283>.

ΑΧΕΠΑ - Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης (ΑΗΕΡΑHospital). (2021). ΑΧΕΠΑ- Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Retrieved March 1, 2022, from https://www.ahepahosp.gr/ekpaideusi_erevna/vivliothiki

Βιβλιοθήκη - Ασκληπιείο Βούλας. (2022). Βιβλιοθήκη-Ασκληπιείο Βούλας. Retrieved 2022, from https://www.asklepieio.gr/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=22&Itemid=89&lang=el

Βιβλιοθήκη. (2017). Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών “Γεννηματάς.” Retrieved 2022, from <http://www.gna-gennimatas.gr/vivliothiki/>

Γεωργαλά, Μ. (2022). *Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες ασθενών και συνοδών: περίπτωση του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου ΑΧΕΠΑ.* (Πτυχιακή εργασία). Θεσσαλονίκη: Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος

ΓΝΑ «Αλεξάνδρα». Βιβλιοθήκη. Γενικό Νοσοκομείο Αλεξάνδρα. Retrieved 2022, from <https://hosp-alexandra.gr/ekpaideysi-kai-erevna/vivliothiki/>

Γ.Ν.Ι. Γ. Χατζηκώστα. (2016). Γενικό Νοσοκομείο Ιωαννίνων “Γ. Χατζηκώστα.” <https://www.gni-hatzikosta.gr/>

Βιβλιοθήκη-Γ.Ν. Έλενα Βενιζέλου. Γ.Ν. Έλενα Βενιζέλου. Retrieved 2022, from <https://www.hospital-elena.gr/education-library/vivliothiki>

Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών “Ευαγγελισμός.” Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αθηνών “Ευαγγελισμός.” Retrieved 2022, from <https://www.evaggelismos-hosp.gr/index.php/bibliothikh>

*Βιβλιοθήκη Γ.Ν.Α. «Ιπποκράτειο».*Βιβλιοθήκη. (2022).Βιβλιοθήκη Γ.Ν.Α.

«Ιπποκράτειο».Βιβλιοθήκη. Retrieved 2022,
from<https://www.hippocratio.gr/el/text/148/%CE%9D%CE%BF%CF%83%CE%BF%CE%BA%CE%BF%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CE%BF/B%CE%B9%CE%B2%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AE%CE%BA%CE%B7>

Βιβλιοθήκη – Γ.Ν.Θ. “Γ. Παπανικολάου.” (2022). Βιβλιοθήκη – Γ.Ν.Θ. “Γ. Παπανικολάου.”
Retrieved 2022, from<https://gpapanikolaou.gr/vivliothiki.html>

Οι βιβλιοθήκες των νοσοκομείων της Θεσσαλονίκης. Parallaximag.gr. (2022).Retrieved from
<https://parallaximag.gr/oi-vivliothikes-ton-nosokomeion-tis-thessalonikis-110020>.

Βιβλιοθήκες στο ΠΓΝΑ και Κουτλιμπάνειο-Τριανταφύλλειο Νοσοκομείο. Uhl.gr. Retrieved from
<https://www.uhl.gr/files/library.pdf>.

Βιβλιοθήκη Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης. Greeklibs.Retrieved 2022,
from<https://greeklibs.wordpress.com/>

Βιβλιοθήκη Σισμανόγλειου ΓΝΑ. (2002). Σισμανόγλειο ΓΝΑ : Βιβλιοθήκη. Retrieved 2022,
from<https://www.sismanoglio.gr/LIBRARY/index.htm>

Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών “Λαϊκό.” (2020). *Βιβλιοθήκη Π.Γ.Ν. Αθηνών “Λαϊκό.”*Γενικό
Νοσοκομείο Αθηνών Λαϊκό | GeneralHospitalofAthens “Laiko.” Retrieved 2022, from
<https://www.laiko.gr/%ce%b3%ce%b5%ce%bd%ce%b9%ce%ba%ce%ad%cf%82-%cf%80%ce%bb%ce%b7%cf%81%ce%bf%cf%86%ce%bf%cf%81%ce%af%ce%b5%cf%82/>

*Γενικό Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας Κωνσταντοπούλειο - Πατησίων (πρώην Αγία Όλγα) | Γενικό
Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας Κωνσταντοπούλειο - Πατησίων (πρώην Αγία Όλγα) - Βιβλιοθήκη.*
(2014). *Γενικό Νοσοκομείο Νέας Ιωνίας Κωνσταντοπούλειο - Πατησίων.* Retrieved 2022,
from<https://www.konstantopouleio.gr/index.php/vivliothiki>

Δράσεις Νοσοκομείου “Άγιος Σάββας.” (χ.χ.). Γενικό Αντικαρκινικό-Ογκολογικό Νοσοκομείο Αθηνών “Άγιος Σάββας.” <https://www.pnoiagapis.gr/en/agios-savvas-activities>

Εκδηλώσεις&Δράσεις. Antirida.gr.(2022). Retrieved from <https://www.antirida.gr/events-actions>.

Ηβιβλιοθήκη αναβαθμίζεται. Antirida.gr. (2022). Retrieved from <https://www.antirida.gr/events-actions/470-bibliothiki-anavathmizetai>.

«Ηρόδικος ο Σηλύμβριος»: Ιδρύθηκε νέος Σύλλογος Φίλων Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης. (2021). Retrieved from <https://www.evros24.gr/irodikos-o-silymvrios-idrythike-neo/>

Θεαγένειο Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. (2022). Θεαγένειο Αντικαρκινικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης. Θεαγένειο. Retrieved 2022, from <https://theageneio.gov.gr/el/>

Ιατρική Βιβλιοθήκη. (2022). Ιατρική Βιβλιοθήκη Γ.Ν.Ν.Π. “Άγιος Παντελεήμων.” Retrieved 2022, from <https://www.nikaia-hosp.gr/49FC9ECE.el.aspx>

Ιατρική βιβλιοθήκη Θριάσιου Νοσοκομείου. Γ.Ν. Ελευσίνας Θριάσιο. Retrieved 2022, from <https://thriassio-hosp.gr/bibliothiki/>

Καλογερίδης, Δ. (2000). Hospital libraries in Greece. *EAHIL/AEIBS*, (50), 14.

Ανακτήθηκε από <http://ojs.eahil.eu/ojs/index.php/NEHL/article/view/12>

ΚΑΤ. (2017). *Βιβλιοθήκη Γ.Ν. Αττικής “ΚΑΤ.”* Βιβλιοθήκη Νοσοκομείου “ΚΑΤ.” Retrieved 2022, from <https://www.kat-hosp.gr/vivliothiki/genikes-plirofories/>

Κυριάκη-Μάνεση, Δ., Κυπριανός, Κ., Τράντα, Α. & Κουλούρης Α. (2021). *Βιβλιοθηκονομία και οργανισμοί πληροφόρησης στον 21ο αιώνα*. Αθήνα: Κριτική

Οργάνωση.(χ.χ.).Γ.Ν.Θ.“Γ.Παπανικολάου”-Ψ.Ν.Θ.

<https://www.psychotes.gr/%ce%bd%ce%bf%cf%83%ce%bf%ce%ba%ce%bf%ce%bc%ce%b5%ce%af%ce%bf/%ce%bf%cf%81%ce%b3%ce%ac%ce%bd%cf%89%cf%83%ce%b7/>

Ο Σύλλογος.(2022). Availableat: <<https://www.antirida.gr/antirida/about>>.

Νοσοκομείο Παιδων “Η Αγία Σοφία”-Βιβλιοθήκη. Νοσοκομείο Παιδων «Η Αγία Σοφία». Retrieved 2022, from <http://paidon-agiasofia.gr/ereyna-meletes-ekpaideysi/vivliothiki/>

Πολεμική Αεροπορία. (2022). *251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας- Βιβλιοθήκη*. 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας- Βιβλιοθήκη. Retrieved 2022, from<https://www.haf.gr/structure/gea-2/251gna/education-research/>

Τμήμα Ελέγχου Ποιότητας - Έρευνας & Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης. (2021, December 15). Τζάνειο.<http://www.tzaneio.gr/%CF%84%CE%BC%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%B5%CE%BB%CE%B5%CE%B3%CF%87%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%83-%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1%CF%83-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5/>

Στην τελική ευθεία οι δανειστικές βιβλιοθήκες του ΠΓΝΑ. (2022). Retrieved from <https://evrosonline.gr/stin-teliki-eytheia-oi-daneistikes-viv/>

Τσαλαπατάνη, Ε., Δεληκούρα, Ε., & Πυλαρινού, Μ. (2021). *Η ανάγκη δικτύωσης των Νοσοκομειακών Βιβλιοθηκών*. Ασκληπιός- Ιδρυματικό Αποθετήριο Επιστημών Υγείας Ασκληπιείου Βούλας. <http://repository-asklepieio.ekt.gr/asklepius/handle/11642/380>

Παράρτημα Ι

Οι στρατηγικές ανάπτυξης βιβλιοθεραπείας στις νοσοκομειακές βιβλιοθήκες του Ιράν, όπως εμφανίζονται στο “*Survey of bibliotherapy in hospital libraries of Iran based on SWOT model*” (Behzadi, Delshad & Radad, 2018).

threats	opportunities	
<ul style="list-style-type: none"> - Increasing inflation rate in the society - Lack of adequate knowledge of patients from hospital libraries services, especially bibliotherapy services - No prevalence of study culture among all people in the community, including patients - The economic problem of medical universities in the provision of hospitals' costs - The hospitals facing with economic problems and budget deficits 	<ul style="list-style-type: none"> - The existence of new advances in the field of information technology in the country - The effect of an increased rate of educated people and the level of community literacy on bibliotherapy - The presence of young manpower with required expertise in the country - The effectiveness of improving the managers' attitude towards the role of the library in the development of the 	<div style="text-align: center;"> <p>External factors</p> <hr style="border: 0; border-top: 1px solid black; width: 100%;"/> <p>Internal factors</p> </div>

	country – Influence of library existence in the ranking of medical universities		
competitive strategies (ST)	aggressive strategies (SO)		Strength points(S)
<ul style="list-style-type: none"> - Using librarians' service morale to enhance patients' recognition of library services; - Providing high quality resources to promote the study culture among patients; - More use of the librarians' capacity to overcome the economic problems of medical universities; - The adoption of more economical methods for providing library resources, such as electronic resources or interlibrary lending, to reduce budget deficit problems of the hospitals; - Attention to electronic resources to keep the library up-to-date and to overcome inflation and its problems. 	<ul style="list-style-type: none"> - The use of new technologies by librarians to serve patients more; - Supplying updated resources in line with the level of education of individuals; - Increasing the quality of library collections by employing young and specialized people in various library committees; - Inclusion of bibliotherapy in the ranking system of Iranian medical universities; - Strengthening library-collection policies based on the positive view of managers to the library. 	<ul style="list-style-type: none"> – Existence of the morale of providing service to patients among library staff – Content retrieval of collection of resource – The proper quality of library different resources – The complete belief of library staff on the importance and impact of bibliotherapy - The existence of appropriate and written policies and strategies for choosing and expanding resources 	
defensive strategies (WT)	conservative strategies (WO)		Weakness(W)
<ul style="list-style-type: none"> - Formulation of service regulations of bibliotherapy 	<ul style="list-style-type: none"> - The use of new capabilities of IT 	<ul style="list-style-type: none"> – Not having a specific section of bibliotherapy – Not considering the human resources for 	

<p>to make patients aware of existing services</p> <ul style="list-style-type: none"> - Using existing resources and their separation for use in the field of bibliotherapy in order to overcome the economic problem of hospitals and medical universities; - Presenting the benefits of bibliotherapy to the patients in order to promote the study and bibliotherapy services among them; - Using volunteers or better management of existing human resources to overcome economic problems and not imposing more financial burden on the hospital; - More attention to reducing costs in the formulation of bibliotherapy policies to reduce the effects of inflation in the society. 	<p>resources to provide specific resources for bibliotherapy and providing new services in this field;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Use of the positive view of managers about libraries to create specific sections of bibliotherapy; - The use of young and interested and specialized people as volunteers to overcome the required manpower; - Considering the positive impact of the library on the university's rank, bibliotherapy policies should be considered and reviewed; - Given the rising level of community literacy and patients, librarians should develop policy guidelines in the field bibliotherapy. 	<p>services bibliotherapy in the organizational structure of the library</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lack of suitable criteria for assessing bibliotherapy policies - Lack of a guideline or policy to provide the services of bibliotherapy Lack of providing special collection for services of bibliotherapy 	
---	--	---	--

Παράρτημα II

Ερωτηματολόγιο έρευνας

Ενότητα 1 από 2

"Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες και βιβλιοθεραπεία".

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε για τις ανάγκες εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα "Νοσοκομειακές βιβλιοθήκες και βιβλιοθεραπεία". Σκοπός της συγκεκριμένης έρευνας είναι η διερεύνηση της κατάστασης των ελληνικών νοσοκομειακών βιβλιοθηκών αλλά και του κατά πόσο η έννοια της βιβλιοθεραπείας είναι γνωστή και εφαρμόζεται σε αυτές. Κατά τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου διατηρείται η ανωνυμία των συμμετεχόντων. Χρειάζονται περίπου πέντε(5) λεπτά για την ολοκλήρωση του.

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σας!

Αφροδίτη Κουτσίδου, φοιτήτρια του τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων πληροφόρησης ΔΙ.ΠΑ.Ε (koutsifr9@gmail.com)

Θεοπίστη Τζαγκαράκη, φοιτήτρια του τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων πληροφόρησης ΔΙ.ΠΑ.Ε (theopisti120600@gmail.com)

Αφροδίτη Μάλλιारी, επίκουρη καθηγήτρια του τμήματος Βιβλιοθηκονομίας, Αρχειονομίας και Συστημάτων πληροφόρησης ΔΙ.ΠΑ.Ε (afmalliari@gmail.com)

1. Φύλο *

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία *

Κείμενο σύντομης απάντησης

3. Σε ποια νοσοκομειακή βιβλιοθήκη εργάζεστε; *

1. Π.Γ.Ν.Θ. ΑΧΕΠΑ
2. Π.Γ.Ν. Λάρισας
3. Γ.Ν.Α «Γ. Γεννηματάς»
4. Γ.Ν. "Ελενα Βενιζέλου"
5. Γ.Ν. Νίκαιας- Πειραιά «Άγιος Παντελεήμων»
6. Γ.Ν. «Παπαγεωργίου» Θεσσαλονίκης
7. Α.Ν.Θ. «Θεαγένειο»
8. Σισμανόγλειο Π.Γ.Ν. Αττικής
9. Γ.Ν. Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο-Πατησίων»
10. Γ.Ν. «Ασκληπιείου Βούλας»
11. Γ.Ν. Αττικής ΚΑΤ
12. Π.Γ.Ν. Αθηνών «Λαϊκό»

13. Γ.Ν. Αθηνών «Ιπποκράτειο»
14. Γ.Ν.Α. «Αλεξάνδρα»
15. Θριάσιο Γ. Νοσοκομείου Ελευσίνας
16. Γ.Ν. Αθηνών «Ευαγγελισμός»
17. Γ.Ν. Θεσσαλονίκης «Γ. Παπανικολάου»
18. Νοσοκομείο Παιδων "Η Αγία Σοφία"
19. 251 Γενικό Νοσοκομείο Αεροπορίας
20. Αντικαρκινικό-Ογκολογικό Ν. Αθηνών "Άγιος Σάββας"
21. Π.Γ.Ν. Ιωαννίνων
22. Γ.Ν. Ιωαννίνων "Γ.Χατζηκώστα"
23. Γ.Ν. Θεσσαλονίκης "Ιπποκράτειο"
24. Γ.Ν. Θεσσαλονίκης "Γ. Γεννηματάς - Ο Άγιος Δημήτριος"
25. Νοσοκομείο "Α. Συγγρός"

26. Γ.Ν. Νοσημάτων Θώρακος "Η Σωτηρία"

27. Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης

28. Π.Γ.Ν. Αλεξανδρούπολης

29. Γ.Ν. Σερρών

30. Γ.Ν. Πειραιά "Τζάνειο"

4. Αναφέρετε την ειδικότητα ή ιδιότητά σας. *

Βιβλιοθηκονόμος

Αρχιονόμος-Βιβλιοθηκονόμος

Άλλο...

5. Πόσα άτομα εργάζονται στη βιβλιοθήκη εκτός από εσάς; *

Κείμενο σύντομης απάντησης
.....

6. Πόσες ώρες είναι ανοιχτή η βιβλιοθήκη καθημερινά; *

Κείμενο σύντομης απάντησης
.....

7. Σε ποιο από τα παρακάτω μέσα κοινωνικής δικτύωσης διαθέτει η βιβλιοθήκη λογαριασμό; (επιλέξτε όσα ισχύουν)

Facebook

Instagram

Twitter

Δε διαθέτει λογαριασμό σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Άλλο...

8. Με βάση τη κατάσταση που επικρατεί αυτή τη στιγμή στη βιβλιοθήκη σας, πιστεύετε ότι *
πληροί τις προϋποθέσεις μιας νοσοκομειακής βιβλιοθήκης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Αρκετά
- Πολύ
- Πλήρως

9. Ποιο είναι το κοινό της βιβλιοθήκης; (Επιλέξτε όσα ισχύουν). *

- Ιατρικό προσωπικό
- Νοσηλευτικό προσωπικό
- Ασθενείς
- Συνοδοί
- Φοιτητές / Ερευνητές
- Εξωτερικοί χρήστες

10. Υπάρχει συνεργασία με το ιατρικό/νοσηλευτικό προσωπικό για την εξυπηρέτηση των *
χρηστών, ή λειτουργεί ανεξάρτητα;

- Ναι
- Όχι
- Δεν είμαι σίγουρος/η

11. Ποιες υπηρεσίες προσφέρει η βιβλιοθήκη; *

- Πρόσβαση σε έντυπες πηγές (βιβλία, περιοδικά, κλπ)
- Πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές και βάσεις δεδομένων (πχ. PubMed)
- Δανεισμός
- Διαδανεισμός
- Εκπαίδευση χρηστών
- Δημοσίευση εκδόσεων
- Αναγνωστήριο/Υπολογιστές
- Άλλο...

12α. Η βιβλιοθήκη, στην οποία εργάζεστε, έχει αναπτύξει κάποια πρωτοποριακή υπηρεσία * (εκτός από τις παραδοσιακές) ;

- Ναι
- Όχι
- Δεν είμαι σίγουρος/η

12β. Αν ναι, ποια είναι αυτή;

Κείμενο σύντομης απάντησης

.....

Ενότητα 2 από 2

Βιβλιοθεραπεία

Περιγραφή (προαιρετικό)

13. Γνωρίζετε τι είναι η βιβλιοθεραπεία;

- Ναι
- Όχι
- Δεν είμαι σίγουρος/η

14. Η βιβλιοθήκη που εργάζεστε, προσφέρει ως υπηρεσία βιβλιοθεραπείας κάποια από τις παρακάτω;

- Λίστα προτεινόμενων βιβλίων για συγκεκριμένα θέματα
- Συνεργασία με ψυχολόγο/βιβλιοθεραπευτή
- Λέσχη ανάγνωσης
- Εξοικείωση με διάφορες μορφές τέχνης (πχ. συγγραφή, θέατρο, μουσική)
- Τίποτα από τα παραπάνω
- Άλλο...

15. Θεωρείτε ότι οι νοσοκομειακές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα μπορούν να συμπεριλάβουν τη βιβλιοθεραπεία στις υπηρεσίες τους, όπως γίνεται στο εξωτερικό;

- Ναι
- Όχι
- Δεν ξέρω

16. Παρακαλώ, δηλώστε τον βαθμό συμφωνίας/ διαφωνίας σας με τις παρακάτω προϋποθέσεις για την εφαρμογή της βιβλιοθεραπείας στις ελληνικές νοσοκομειακές βιβλιοθήκες.

	Διαφωνώ από...	Διαφωνώ	Ούτε Διαφων...	Συμφωνώ	Συμφωνώ από...
Επιμόρφωση π...	☐	☐	☐	☐	☐
Εξοπλισμός (π...	☐	☐	☐	☐	☐
Χρηματοδότησ...	☐	☐	☐	☐	☐
Επικρατούσα ν...	☐	☐	☐	☐	☐

17. Πώς οραματίζεστε, και με βάση την εμπειρία που έχετε τα τελευταία χρόνια, την ελληνική νοσοκομειακή βιβλιοθήκη στο μέλλον;

Κείμενο μακροσκελούς απάντησης

.....